

Univerzita Komenského / Comenius University
Filozofická fakulta / Faculty of Arts
Katedra psychológie / Department of Psychology

Medzinárodná konferencia

Osobnosť v kontexte kognícií, emocionality a motivácií VII

International conference

Personality in the context of cognition, emotionality and motivation VII

27.-28.11.2019, Bratislava

KNIHA ABSTRAKTOV

BOOK OF ABSTRACTS

Medzinárodná konferencia **Osobnosť v kontexte kognícií, emocionality a motivácií VII**

International conference **Personality in the context of cognition, emotionality and motivation VII**

27. – 28. 11. 2019, Bratislava

Kniha abstraktov / Book of abstracts

Odborní garanti / Scientific Board

Prof. PhDr. Anton Heretik, PhD.

Doc. PhDr. Igor Brezina, PhD.

Organizačný výbor / Organizing Committee

Doc. PhDr. Eva Rošková, PhD.

PhDr. Gabriela Herényiová, PhD.

Mgr. Radoslav Blaho, PhD.

Mgr. Diana Demkaninová, PhD.

Mgr. Margaréta Hapčová, PhD.

Mgr. Lucia Sabová, PhD.

Mgr. Daniela Turoňová, PhD.

Za jazykovú a obsahovú stránku abstraktov zodpovedajú autori a autorky.

Zostavila / Ed.: Mgr. Diana Demkaninová, PhD.

Cover: Roman Kortiš

© Katedra psychológie FiF UK

Department of Psychology, Faculty of Arts UK

Bratislava, 2019

ISBN: 978-80-8127-252-3

EAN: 9788081272523

OBSAH / CONTENTS

DIFFERENTIAL EFFECTIVENESS: CREATING SOCIAL AND EMOTIONAL LEARNING PROGRAMS SUITED FOR STUDENT'S NEEDS <i>Vitor Alexandre Coelho</i>	9
FORENZNE PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU NA SLOVENSKU <i>Anton Heretik</i>	10
VÝVINOVÉ ASPEKTY PSYCHOTERAPEUTICÉHO PROCESU U DETÍ A ADOLESCENTOV <i>Peter Pöthe</i>	11
VZŤAH RANÝCH MALADAPTÍVNYCH SCHÉM A FYZIOLOGICKÝCH PARAMETROV AROUSALU U ZDRAVÝCH DOSPELÝCH <i>Miloš Štepecký</i>	12
KRITICKÉ MYSLENIE U STREDOŠKOLÁKOV A VYSOKOŠKOLÁKOV: ÚROVEŇ A VZŤAH K RIZIKOVÉMU SPRÁVANIU A VIERE V NEPODLOŽENÉ PRESVEDČENIA <i>Eva Ballová Mikušková</i>	13
VLASTNOSTI OSOBNOSTI PSYCHOLÓGA <i>Viacheslav Basaliukov</i>	13
CIELE A ŠTÝLY ROZHODOVANIA V OBDOBÍ NASTUPUJÚCEJ DOSPELOSTI A V STAROBE <i>Jozef Bavoľár, Pavol Kačmár, Ladislav Lovaš</i>	15
ADAPTÍVNE SPRÁVANIE U DETÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA A JEHO MOŽNÉ FAKTORY <i>Ivan Belica, Žofia Szapuová, Hana Celušáková, Diana Čelárová, Petra Keményová, Mária Vidošovičová, Katarína Babinská, Daniela Ostatníková</i>	15
LIEČBOU TO CELÉ NEKONČÍ. PSYCHO-SOCIÁLNE ŠPECIFIKÁ V OBDOBÍ REMISIE PO ONKOLOGICKEJ LIEČBE U DOSPIEVAJÚCICH A ICH RODÍN <i>Radoslav Blaho, Andrea Klemová, Barbara Kol'vecková</i>	16
PREJAVY ANTISOCIÁLNEHO SPRÁVANIA V ONLINE KOMUNITÁCH – TERMINOLOGICKÉ VYMEDZENIE <i>Radoslav Blaho, Andrea Hrkčková, Michaela Koukalová, Lucia Sabová, Barbora Mesárošová</i>	17
ROZVOJ EMOCIONALITY ŽIAKOV V PROCESSE VÝUČBY <i>Ekaterina Borisova</i>	17
ONLINE VÝUČBA - METODOLÓGIA, METÓDY, VÝSLEDKY <i>Vladimír Burčík</i>	18
VZŤAH ONESKORENÉHO DOSAHOVANIA MIEŇNIKOV V REČI A KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ U DETÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA <i>Hana Celušáková, Žofia Szapuová, Diana Čelárová, Ivan Belica, Daniela Ostatníková</i>	19
CIT SPOLUPATRIČNOSTI AKO SOCIÁLNY ASPEKT COPINGU <i>Daniela Čechová, Veronika Sedláčková</i>	20
TEST KÓDOVANIA SYMBOLOV - NÁSTROJ NA VYŠETRENIE KOGNÍCIE U NEUROPSYCHIATRICKÝCH PORÚCH	

<i>Daniel Dančík, Sabine Gergely, Viera Cviková, Petra Brandoburová, Veronika Boleková, Zuzana Košutzká, Michal Hajdúk, Anton Heretik</i>	20
VZŤAH OSOBNOSTI A VNÍMANIA CHOROBY. OVPLYVŇUJÚ OSOBNOSTNÉ CHARAKTERISTIKY VNÍMANIE CHOROBY?	
<i>Katarína Dančová, Tomáš Sollár</i>	21
VZÁJOMNÁ SÚVISLOSŤ GENDEROVÝCH VLASTNOSTÍ A ZVLÁŠTNOSTÍ SEBAAKTUALIZÁCIE ŽIEN VO VEKU STREDNEJ DOSPELOSTI V RUSKU	
<i>Dontsova Margarita Valerevna, Svetlana Groiss</i>	22
POHĽADY NA FLEXIBILITU PRÁCE CEZ (NE)ROVNOVÁHU MEDZI PRÁCOU A RODINOU	
<i>Denisa Fedáková</i>	23
TIENE HRDINOV. NEŽIADUCE SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÉ JAVY V PRÁCI ZZS.	
<i>Jitka Gurňáková</i>	23
VYUŽITIE PAMÄŤOVÉHO TESTU UČENIA (AVLT) U PACIENTOV S PARKINSONOVOU CHOROBOU	
<i>Michal Hajdúk, Karina Pribišová, Veronika Boleková, Petra Brandoburová, Igor Straka, Peter Valkovič, Zuzana Košutzká</i>	24
EYE TRACKING VO VÝSKUME PORÚCH AUTISTICKÉHO SPEKTRA – SÚČASNÝ STAV DISKUSIE	
<i>Daniela Halámková</i>	25
PORUCHY/ODLIŠNOSTI SEXUÁLNEHO VÝVINU U DETÍ – OTÁZKY V PSYCHOLOGICKEJ PRAXI	
<i>Margaréta Hapčová, Zuzana Pribilincová</i>	25
AFEKTÍVNY PRIMING AKO SÚČASŤ SYSTÉMU ZAMERIAVANIA POZORNOSTI A STUPŇA VEDOMÉHO PERCEPČNÉHO SPRACOVANIA	
<i>Silvia Harvanová, Lenka Sokolová</i>	27
PLNÉ VS. KRÁTKE MIERY BIG FIVE VO VZŤAHU K PRACOVNEJ ANGAŽOVANOSTI A SEBAÚČINNOSTI	
<i>Martin Jakubek, Miroslava Kvasňovská</i>	28
PREDIKCIA TROCH TYPOV ORGANIZAČNÉHO ZÁVÄZKU DEMOGRAFICKÝMI A OSOBNOSTNÝMI PREMENNÝMI, PRACOVNOU ANGAŽOVANOSŤOU A OSOBNÝMI CIEĽMI	
<i>Martin Jakubek, Jakub Skaličan</i>	28
NELÁTKOVÉ ZÁVISLOSTI A VZŤAHOVÁ VÄZBA U MLADÝCH ĽUDÍ	
<i>Lubica Konrádová, Michaela Šinglarová</i>	29
SOCIÁLNI PSYCHOLOGICKÁ VZDÁLENOSŤ A TRÍDNÍ KLIMA	
<i>Josef Kundrát, Barbora Lisová</i>	30
ZMENY CIEĽOVÝCH CHARAKTERISTÍK A MOTIVÁCIE PRI NEÚSPECHU V DOSAHOVANÍ CIEĽA	
<i>Ladislav Lovaš, Andrea Mikulová</i>	30
EUSTRES - KONCEPTY A CHÁPANIE	
<i>Alexander Loziak</i>	31
ETNICKÁ IDENTITA A JEJ KOMPONENTNY AKO PREDIKTORY POSTOJOV VOČI MIGRÁCIÍ	
<i>Juraj Martonyik</i>	32

VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY HRÁČOV ROLOVÝCH HIER <i>Soňa Mayerová, Mária Bratská</i>	32
VPLYV DIEŤAŤA S KOMBINOVANÝM POSTIHNUTÍM NA PREŽÍVANIE A SEBAÚCTU JEHO ZDRAVÉHO SÚRODENCA <i>Barbora Mesárošová, Lucia Chamutyová</i>	33
TÍMOVÁ KOOPERÁCIA HRÁČOV LARP <i>Dominika Neprašová, Mária Bratská</i>	34
AGRESE JAKO INTEGRÁLNI SOUČÁST LIDSKÉHO BYTÍ I FUNKCÍ LIDSKÉHO MOZKU <i>Miroslav Orel</i>	34
PSYCHICKÁ ODOLNOST Z POHLEDU ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH PSYCHOLOGŮ <i>Karel Paulík</i>	35
ETICKÝ LEADERSHIP A PSYCHOLOGICKÉ VÄZBY V ORGANIZÁCI <i>Eva Rošková, Barbora Kočnerová</i>	36
ČO JE HATECRIME ? <i>Ivan Schmidt</i>	37
MOTIVÁCIA AKO MEDIÁTOR VZŤAHU MEDZI DOBOU V ORGANIZÁCI A ZÁVÄZKOM K PRÁCI/ORGANIZÁCI <i>Milica Schrageová, Slávka Kušnírová</i>	37
NORMATÍVNE DÁTA A KLINICKÁ UŽITOČNOSŤ STROOPOVHO TESTU - VERZIA NEUROPSY <i>Eva Smolejová, Daniel Dančík, Alice Kušnírová, Zuzana Košutzká, Veronika Boleková, Petra Brandoburová, Dana Špringelová, Anton Heretik, Michal Hajdúk</i>	38
NEGATÍVNA AFEKTIVITA A SOCIÁLNA ÚZKOSŤ AKO PREDIKTORY PARANOIDNEJ IDEÁCIE <i>Alexandra Straková, Jakub Januška, Michal Hajdúk</i>	39
ANALÝZA VZŤAĤŮ MEZI SELF-EFFICACY, ŠKOLNÍM PROSPĚCH ŽÁKŮ A JEJICH POSTAVENÍM VE ŠKOLNÍ TRÍDĚ <i>Zdenka Stránská, Markéta Vejmelková</i>	40
SOCIÁLNO-EMOCIONÁLNE ZDRAVIE, REZILIENCIA A ŽIVOTNÁ SPOKOJNOSŤ ADOLESCENTOV <i>Eva Szobiová, Eva Gajdošová, Soňa Hochsteigerová</i>	40
ÚLAVA AKO NEPODPORENÝ ASPEKT V ODPOVEDI NA STRATU <i>Tatiana Taročková</i>	41
SOCIÁLNO AVERZÍVNE ČRTY OSOBNOSTI AKO PREDIKTORY EPISTEMICKO NEPODLOŽENÝCH PRESVEDČENÍ <i>Peter Teličák, Peter Halama</i>	42
POLITICKÉ PRESVEDČENIA A PREFERENCIE JEDINCA V KONTEXTE PIATICH VEĽKÝCH OSOBNOSTNÝCH ČRT <i>Filip Uhrovič, Peter Halama, Michal Kohút</i>	43
DIAGNOSTIKA VÝVINOVEJ DYSFÁZIE POMOCOU TESTOVEJ BATÉRIE SON- R2½ -7 <i>Kamila Urban</i>	43
JAZYKOVO-KOGNITÍVNE INDIKÁTORY PREDŠKOLSKÉHO VÝVINU GRAMOTNOSTI V SOCIOEKONOMICKEJ PERSPEKTÍVE <i>Oľga Zápotočná, Kamila Urban</i>	44

VYUŽITIE HRV-BIOFEEDBACKU A NEUROFEEDBACKU PRI ZMIERŇOVANÍ SYMPTÓMOV DEPRESIE <i>Silvia Aziriová, Yulia Kovalchuk</i>	45
PROŽÍVÁNÍ OSAMĚLOSTI VE VZTAHU K ŽIVOTNÍ SMYSLUPLNOSTI V OBDOBÍ VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOSTI <i>František Baumgartner, Klára Machů, Lucie Kašpárková</i>	45
EXISTENCIA MENTORSKÉHO VZŤAHU A REZILIENCIA MEDZI VYSOKOŠKOLSKÝMI ŠTUDENTMI <i>Marianna Berinšterová, Miroslava Bozogáňová, Monika Magdová</i>	46
POROVNANIE HRV BIOFEEDBACKU A RIADENÉHO DÝCHANIA U ZDRAVÝCH JEDINCOV <i>Silvia Blahunková, Petra Soláriková, Igor Brezina, Daniela Turoňová, Jakub Rajčáni</i>	47
VPLYV OSOBNOSTNÝCH PREMENNÝCH NA AKTIVITU AUTONÓMNEHO NERVOVÉHO SYSTÉMU <i>Silvia Blahunková, Petra Soláriková, Daniela Turoňová, Igor Brezina, Jakub Rajčáni</i>	48
POSTOJE K MIGRANTOM U ZAMESTNANCOV MESTSKÝCH ÚRADOV <i>Miroslava Bozogáňová, Michal Kentoš</i>	48
FENOMÉN BOUNDARY EXTENSION <i>Igor Brezina, Jozef Hamza</i>	49
VIETE, ŽE HOVORÍTE NEZMYSLY? ROLA METAKOGNÍCIE V BULLSHITOVANÍ <i>Vladimíra Čavojová, Ivan Brezina</i>	50
VULNERABILITA NA STRES U ZDRAVOTNÝCH SESTIER <i>Kristína Černá, Katarína Ludrovská, Petra Soláriková</i>	50
PREŽÍVANIE LÁSKY U MLADÝCH DOSPELÝCH <i>Beáta Dvorská</i>	51
(NE)VYUČOVAŤ SLOVENČINU V MAĎARSKU? POSTAVENIE A MOTIVÁCIA SLOVENSKEHO PEDAGÓGA NA NÁRODNOSTNÝCH ŠKOLÁCH V MAĎARSKU <i>Mária Ďurkovská, Lucia Heldáková</i>	52
ZVLÁDANIE RODIČOVSKÉHO STRESU U ROZVEDENÝCH RODIČOV <i>Katarína Greškovičová, Andrea Režová</i>	52
INOVATÍVNE EDUKAČNÉ MATERIÁLY REFLEKTUJÚCE DETI S TYPICKÝM A ATYPICKÝM VÝVINOM <i>Margaréta Hapčová, Ľubica Konrádová, Kamila Urban, Barbora Malik, Diana Demkaninová, Eva Smolejová, Diana Čelárová, Zuzana Plavčanová</i>	53
ŠPECIFIKÁ PROFESIE ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA NA SLOVENSKU <i>Gabriela Herényiová, Diana Demkaninová, Lucia Sabová, Radoslav Blaho, Kamila Pisančíková</i>	54
PROBLÉMY V ŽIVOTE ONKOLOGICKÝCH PACIENTOK PO LIEČBE RAKOVINY PRSNÍKA <i>Veronika Chlebcová</i>	54
KRESBA POSTAVY U DETÍ S PORUCHOU POZORNOSTI S HYPERAKTIVITOU <i>Mária Jančiarová, Marta Popelková</i>	55
ROLA ČASOVEJ PERSPEKTÍVY V RÁMCI ADAPTÍVNEJ SEBAREGULÁCIE ŤAŽKO DOSIAHNUTEĽNÝCH CIEĽOV <i>Pavol Kačmár</i>	56

PSYCHICKÉ ZDRAVIE V POPULÁCII MLADÝCH DOSPELÝCH <i>Natália Kocziánová, Viera Cviková</i>	56
VYBRANÉ KOGNITÍVNE CHARAKTERISTIKY PREŽÍVANIA SPOKOJNOSTI NA DÔCHODKU <i>Jana Kordačová</i>	57
NEGATÍVNA AFEKTIVITA A VARIABILITA SRDCOVEJ FREKVENCIE U PACIENTOV S ČREVNÝMI ZÁPALOVÝMI OCHORENIAMI (IBD) <i>Gabriela Križanová, Barbora Malik, Jakub Rajčáni</i>	58
ODPUSTIŤ NEODPUSITELNÉ: MOTIVÁCIA ODPÚŠŤAŤ V KONTEXTE DOMÁCEHO NÁSILIA <i>Erika Lipková</i>	59
AUTOGÉNNY TRÉNING AKO PSYCHOLOGICKÁ INTERVENCIA PRI PSYCHOSOMATICKÝCH KOŽNÝCH OCHORENIACH <i>Katarína Ludrovská, Diana Hajduchová, Petra Soláriková</i>	59
SÚVISLOSŤ VÝCHOVNÝCH ŠTÝLOV A CNOSTÍ V KONTEXTE POZITÍVNEJ PSYCHOLÓGIE U ADOLESCENTOV <i>Jana Mittelhofer, Henrieta Rol'ková</i>	60
ONLINE HATE: VÝSKUM NENÁVISTNÝCH POSTOJOV (K MIGRANTOM) NA INTERNETE <i>Jana Papcunová</i>	61
POSTOJE K MIGRÁCII: OSOBNOSŤ, PRACOVNÝ TRH, ENVIRONMENT A MIGRÁCIA <i>Veronika Pastrnáková</i>	61
SÚVISLOSTI STRESU A KVALITY SPÁNKU U RODIČOV DETÍ S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA <i>Martina Petriková, Petra Soláriková</i>	62
ROZDIELY V OSOBNOSTNÝCH CHARAKTERISTIKÁCH MEDZI ŠTYRMI TYPMI POSTOJA V OTÁZKE SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA NA SLOVENSKU <i>Ivana Piterová</i>	63
PROŽÍVÁNÍ AUTONOMIE U STUDENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL V OBDOBÍ VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOSTI <i>Ivana Poledňová, Markéta Zajícová</i>	64
KRITICKÉ MYSLENIE AKO PREDIKTOR ČÍTANIA S POROZUMENÍM U ŽIAKOV 9. ROČNÍKA ZŠ <i>Eva Rajčániová, Robert Tomšík</i>	64
RODIČOVSTVO AKO ZDROJ SEBAHODNOTENIA <i>Eva Reviľáková</i>	65
MOTIVAČNÉ FAKTORY SEBAPOŠKODZOVANIA V KONTEXTE OSOBNOSTI U ADOLESCENTOV NA SLOVENSKU <i>Zuzana Rojková, Zuzana Mičková</i>	66
MODEL PRÁCE ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA AKO SÚČASTI INKLUZÍVNEHO TÍMU V ŠKOLÁCH <i>Lucia Sabová</i>	66
EMOČNÁ INTELIGENCIA, SEBAHODNOTENIE, SEBAÚČINNOSŤ A ŠTÝLY ROZHODOVANIA U ZDRAVOTNÍCKYCH PROFESIONÁLOV <i>Martin Sedlár, Jitka Gurňáková</i>	67

ÚČINNÉ A RIZIKOVÉ FAKTORY V MINDFULNESS MEDITÁCIÍ <i>Petra Soláriková, Igor Bartolen</i>	68
ÚLOHA VEDECKÝCH VEDOMOSTÍ, VEDECKÉHO UVAŽOVANIA A DÔVERY VO VEDU VO FORMOVANÍ PRO-ENVIRONMENTÁLNYCH PRESVEDČENÍ A SPRÁVANIA ĽUDÍ <i>Jakub Šrol</i>	69
PRÍPRAVA KOGNITÍVNEHO STRESOVÉHO PROTOKOLU <i>Daniela Turoňová, Dana Brunovská, Simona Vytykáčová</i>	69
OSOBNOSTNÉ A KOGNITÍVNE KORELÁTY ZÁŽITKOVÉHO A NA CIEĽ ZAMERANÉHO ONLINE-NAKUPOVANIA <i>Daniela Turoňová, Milica Schraggeová, Anton Heretik jr., Viktor Svetský</i>	70
NOČNÉ HRV A KVALITA SPÁNKU <i>Daniela Turoňová, Petra Soláriková, Silvia Blahunková, Igor Brezina, Jakub Rajčáni</i>	71
KVALITATÍVNA ANALÝZA MOTIVÁCIE VELITEĽOV POSÁDOK ZÁCHRANNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY V SIMULOVANÝCH ÚLOHÁCH <i>Branislav Uhrecký, Jitka Gurňáková</i>	71
SÚVISLOSŤ MEDZI ŠIKANOVANÍM A UŽÍVANÍM DROG V STARŠOM ŠKOLSKOM VEKU <i>Marta Vavrová</i>	72
VPLYV KOGNITÍVNYCH PREDISPOZÍCIÍ NA ROZHODNUTIE PODNIKATĚ <i>Andrea Zelienskú</i>	73
INTERAKTÍVNE FORMY SPRACOVANIA VÝUČBOVÉHO OBSAHU A VERIFIKÁCIE VEDOMOSTÍ ALEBO PEDAGÓG DIZAJNÉROM <i>Vladimír Burčík</i>	74
PARTNERSKÝ KONTRAKT V PÁROVOM PORADENSTVE A PSYCHOTERAPII <i>Daniela Čechová</i>	74
PARTICIPÁCIA DEŤÍ A ADOLESCENTOV NA TVORBE KONTRAKTU V PSYCHOLOGICKOM PORADENSTVE/TERAPII <i>Hana Smitková, Jana Lednická, Lucia Lenická</i>	75
PREDCHÁDZANIE FALOŠNE POZITÍVNYM VÝSLEDKOM V PSYCHOLOGICKOM VÝSKUME <i>Jakub Rajčáni</i>	75
ADAPTÁCIA ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA NA ŠKOLSKÉ PROSTREDIE <i>Lucia Sabová, Gabriela Herényiová, Diana Demkaninová, Radoslav Blaho</i>	76

**DIFFERENTIAL EFFECTIVENESS: CREATING SOCIAL AND EMOTIONAL
LEARNING PROGRAMS SUITED FOR STUDENT'S NEEDS**

Vítor Alexandre Coelho

Universidade Lusíada (Norte), Académico de Torres Vedras, Portugal

vitorpcoelho@gmail.com

Abstract: Social and Emotional Learning (SEL) has received increased attention in the last 15 years. Although there is extensive literature supporting the effectiveness of SEL programs, there are also gaps and contradictions between its theoretical framework and assessment practices. Most noticeably there are few studies addressing what makes SEL programs work and if they work for everyone, or just for a part of the student population in a school. The number of published studies regarding the efficacy and effectiveness of SEL programs in Europe is also reduced when compared to the USA. This keynote will mainly focus on the importance of differential effectiveness; and how to identify which parts of a program are working and for whom they are working. For this purpose, I will analyze the role of individual-level variables such as gender and age; class-level variables such as class size or class initial level of social and emotional competencies. Furthermore, I will address how to create Social and Emotional Learning programs that suit student's need based on the lessons learned during the 15 years of the Positive Attitude program. I will also present results from several studies which detail which programs were effective during this period and which were not and why. In this context, lessons from other countries (such as the UK) will also be analyzed.

Keywords: *social and emotional learning; differential effectiveness; gender differences*

FORENZNE PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU NA SLOVENSKU

Anton Heretik, sr.

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
anton.heretik@uniba.sk*

Abstrakt: Organizovaný zločin sprevádza ľudstvo celou jeho kultúrnou históriou. V našej krajine sa scéna organizovaného zločinu radikálne zmenila po Zamatovej revolúcii v r.1989. Behom niekoľkých rokov obsadili regionálne skupiny organizovaného zločinu teritória celého štátu. Rozdiely medzi nimi sa dajú opísať podľa sociálne psychologických znakov skupinovej dynamiky. Ako znalci sa k páchatelom z radov organizovaného zločinu dostávame so zhruba 10-15 ročným oneskorením od spáchania ich zločinov. Forenzne psychologické posudky vypracúvame na nich ako svedkov, z hľadiska vierohodnosti ich výpovedí, ale aj ako páchatelov, kde posudzujeme motiváciu a prognózu resocializácie. V súčasnosti na Slovensku prebieha najvyššie štádium vývoja organizovaného zločinu - jeho prerastanie do politických štruktúr nášho štátu.

Kľúčové slová: *organizovaný zločin; skupinová dynamika; znalecké posudky; svedkovia; páchatelia*

FORENSIC PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF ORGANIZED CRIME IN SLOVAKIA

Abstract: Organized crime accompenies humankind all its cultural history. In our country the scene of organized crime had radically changed after velvet revolution in the year 1989. Within a few years regional groups of organized crime occupied territories of the whole state. The differences between them could be described by the social psychological criteria of group dynamic. As a expert witnesses we come to judgment of the offenders 10 -15 years from committing their crimes. Forensic psychological jugments concerns the credibility of the witnesses and motivation and prognosis of resocialization of the offenders. At presents goes on the highest development stage of organized crime – overgrows into political structures of our state.

Keywords: *organized crime; group dynamic; expert witness judgment; offenders; witnesses*

VÝVINOVÉ ASPEKTY PSYCHOTERAPEUTICÉHO PROCESU U DETÍ A ADOLESCENTOV

Peter Pöthe

*psychiater a psychológ, Praha, ČR
peter.pothe2@gmail.com*

Abstrakt: V dôsledku traumy a nedostatku vývinových stimulov nastáva fixácia alebo regresia na rané štádiá emočného vývinu, ktoré sú charakterizované nízkou mierou psychickej reziliencie a dyadickými vzťahmi. V rámci psychoterapeutického procesu vytvára terapeut s dieťaťom vzťah, v ktorom môže bezpečne rásť a dosahovať ciele zodpovedajúce jeho objektívnym predpokladom a potrebám. Tento proces zmeny sa v prípade traumy deje reguláciou emócií, ktoré spôsobili regresiu. A v prípade nedostatočných vývinových stimulov se deje zmena intrapsychických pracovných modelov vzťahovej väzby. Terapeut, ktorý pôsobí ako v prípade vývinovej a vzťahovej psychoterapie, pôsobí ako prechodový objekt medzi závislým alebo nedostupným rodičom a vonkajším svetom. Dôležitou súčasťou tejto psychickej zmeny je ústup dyadických a nástup triadických vzťahových modelov, ktoré dieťaťu umožňujú realizovať svoj potenciál v rámci menších a veľkých sociálnych skupín. Autor demonštruje proces vývinovej zmeny na príklade terapie konkrétnych detí rôzneho veku a pohlavia.

Kľúčové slová: *vývinová psychoterapia; traumatická regresia; vnútorný pracovný model; dyadický vzťah; triadický vzťah; psychická zmena*

DEVELOPMENTAL ASPECTS OF A THERAPEUTIC PROCESS IN CHILDREN AND ADOLESCENTS

Abstract: Regression to earlier stages of emotional development is often caused by trauma which can result from sudden exposure to external threats and from insufficient and immature coping mechanisms. This harmful process which may affect the formation of the personality of the child, can be effectively and positively modulated through a therapeutic relationship between a child and a therapist. The therapeutic relationship can serve as a substrate to build more mature and functional defense mechanisms, which enable the child to grow and achieve better regulation of stress related emotions and mental states. The author demonstrates this developmental change on an example of shifting dyadic to triadic relationships on a basis of a therapeutic process with concrete children.

Keywords: *developmental therapy; dyadic relationships; triadic relationships; internal working models; psychological change*

VZŤAH RANÝCH MALADAPTÍVNYCH SCHÉM A FYZIOLOGICKÝCH PARAMETROV AROUSALU U ZDRAVÝCH DOSPELÝCH

Miloš Šlepecký¹, Antónia Kotianová, Jan Praško, Ivan Majerčák, Michal Kotian, Michaela Chupačova, Marta Zatková, Marta Popelková

*¹Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva
- Katedra psychologických vied,
milos.slepecky@gmail.com*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo zistiť, či existuje vzťah medzi RMS a fyziologickými parametrami ANS v klude a počas mentálnej záťaže na vzorke 227 dospelých účastníkov. Použili sme Youngov dotazník schém (YSQ-S3SK), demografický dotazník a psychofyziologické parametre reaktivity ANS. V skupine žien sa javilo HF% ako najdôležitejší psychofyziologický parameter korelujúci s RMS. Zistili sme slabú až stredne silne významnú koreláciu medzi HF % a sociálnou izoláciou, zraniteľnosťou na chorobu a poškodenie a sebaobetovaním. V skupine mužov sme zistili slabú až stredne silnú negatívnu koreláciu medzi tromi RMS (zraniteľnosťou na poškodenie a chorobu a prepletením a podrobením) a rýchlosťou srdca. Lineárnou korelačnou analýzou sme zistili, že tep významne pozitívne koreluje so schémou nedôvera/zneužívanie. Usudzujeme, že RMS sú vo vzťahu s hodnotami arousalu meranými VSF. Vysoká sympatická modulácia môže potom predstavovať dôležitý rizikový faktor kardiovaskulárnych ochorení (CVO). Grant APVV – 15 – 0502

Kľúčové slová: rané maladaptívne schémy; arousal; rizikové faktory kardiovaskulárnych ochorení

THE RELATIONSHIP BETWEEN EARLY MALADAPTIVE SCHEMAS AND PHYSIOLOGICAL PARAMETERS OF AROUSAL

Abstract: The aim is to search for the relationship between early maladaptive schemas (EMS) and physiological parameters of autonomous nervous system (ANS) measurements in rest and during mental stress. The research sample consists of 227 adult participants. Young Schema Questionnaire, demographic questionnaire and psychophysiological measures of ANS were used. In women subgroup we found weak and moderate strong significant correlation between HF relative and Social isolation, Vulnerability to harm and Illnesses and Self-sacrifice. In men subgroup we found weak and moderate strong negative correlation between schema Vulnerability to harm and illnesses, Enmeshment and Subjugation and HR mean. In regression analyze schema Mistrust/abuse positively correlated with HR mean. We suppose that in women sample schema Vulnerability to harm and illness is connected with behavioral – inhibition system and passive avoidance behavior and schema Social isolation with behavioral activation system. In subgroup of men we see schema Mistrust/abuse as risk factor to CVD.

Keywords: early maladaptive schemes; arousal; cardiovascular risk factors

KRITICKÉ MYSLENIE U STREDOŠKOLÁKOV A VYSOKOŠKOLÁKOV: ÚROVEŇ A VZŤAH K RIZIKOVÉMU SPRÁVANIU A VIERE V NEPODLOŽENÉ PRESVEDČENIA

Eva Ballová Mikušková

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie,
Bratislava*

eva.ballova-mikuskoval@savba.sk

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo zmapovať úroveň kritického myslenia u stredoškolákov a vysokoškolákov a zistiť, do akej miery úroveň kritického myslenia predikuje reálne rizikové správanie a vieru v rôzne typy nepodložených presvedčení (konšpiračné, paranormálne a pseudovedecké) na vzorke vysokoškolákov. Na výskume participovalo spolu 236 participantov vo veku 16-37 rokov ($M = 19,50$; $SD = 2,86$), ktorí vyplnili Watson-Glasserov test hodnotenia kritického myslenia, 103 participantov vyplnilo dotazník mapujúci výsledky rozhodovania (rizikové správanie) a 47 vyplnilo Škálu empiricky nepodložených presvedčení. Úroveň kritického myslenia vysokoškolákov bola podľa očakávania signifikantne vyššia ako u stredoškolákov. Na vzorke vysokoškolských študentov kritické myslenie predikovalo vieru v nepodložené presvedčenia, nie však rizikové správanie. Príspevok bol podporený grantovou agentúrou VEGA 2/0085/17.

Príučové slová: *kritické myslenie; nepodložené presvedčenia*

THE CRITICAL THINKING IN HIGH SCHOOL AND UNIVERSITY STUDENTS: THE LEVEL AND RELATIONSHIP TO DECISION-MAKING OUTCOME AND UNSUSPECTED BELIEFS

Abstract: The study aimed to map the level of critical thinking in high school and university students and to examine to what level the critical thinking predicts decision-making outcomes in real life and unsuspected beliefs (conspiracy, paranormal, and pseudoscience). A total of 236 participants in age 16-37 years ($M = 19,50$; $SD = 2,86$) completed the Watson-Glasser Critical Thinking Appraisal, 103 participants completed also Decision-making Outcome Inventory, and 47 participants completed Slovak version of Epistemically Unsuspected Beliefs Scale. The level of critical thinking in university students was significantly higher than in high school students. In university students, critical thinking predicted all three types of epistemically unsuspected beliefs, but not the decision-making outcomes in real life. This work was supported by Slovak grant agency of Ministry of Education and Slovak Academy of Sciences -- VEGA 2/0085/17.

Keywords: *critical thinking; epistemically unsuspected beliefs*

VLASTNOSTI OSOBNOSTI PSYCHOLÓGA

Viacheslav Basaliukov

Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta

- Katedra psychológie a patopsychológie

basaliukov@fedu.uniba.sk

Abstrakt: Úvod: Článok sa zaoberá skutočným problémom formovania osobnosti psychológa. Profesionálne a osobné kvality psychológa sú vzájomne prepojené. Povolanie psychológa zanecháva stopy na životnom štýle, výbere oblasti a druhoch odbornej činnosti. Niektorí psychológovia volia vedecký výskum, časť - výučba predmetu psychológie a časť - praktickú psychologickú činnosť. Cieľom štúdie bolo študovať osobnostné charakteristiky psychológov špecializujúcich sa na rôzne oblasti odbornej činnosti. Metódy: Vzorku tvorilo 34 psychológov vo veku 23 až 45 rokov. Implementácia úloh

a overenie hypotéz štúdie boli vykonané pomocou nasledujúcich metód: biografická metóda, batéria testov, (Cattell's 16-PF test, Freiburg Personality Inventory (FPI), Social Intelligence test Gilforda - Saliven, Machiavellianism Test (MACH-IV), State - Test Anxiety a Trait - Test Anxiety S. Spielberger, dotazník "SACS" S. Hobfalla, Social readjustment rating scale (Hholmes & Rahe), farebný test Lüschera). Výsledky: Výsledky štúdie naznačujú priamy vzťah medzi prevládajúcimi osobnými kvalitami psychológa a výberom smeru odbornej činnosti. Štúdia ukázala, že osobný charakter poradenských psychológov určuje štýl psychoterapie, ktorú si vyberú. Zistilo sa, že pri vysokej miere komunikačnej kompetencie si psychológ vyberie použitie terapeutických techník zameraných na klienta. Pri vysokej miere machiavelizmu existuje tendencia k používaniu behaviorálnej terapie. Záver: Činnosť psychológa je mnohostranná a komplexná, a preto zostáva problém vyvinúť „optimálny model“ psychologickej osobnosti. Rôzne typy činností psychológa kladú rôzne požiadavky na osobnosť a odbornú prípravu špecialistu. Rozvoj reziliencie v psychológoch pomáha predchádzať emocionálnemu vyhoreniu a profesionálnej deformácii. Na základe získaných výsledkov možno predpokladať, že osobnostná štruktúra psychológov je vo väčšej miere prepojená s úrovňou sebakontroly, neurotizmu, stupňom rozvoja empatie a sociálnej inteligencie, ako aj s frekvenciou využívania stratégií aktívneho a prosociálneho zvládania ako medzi predstaviteľmi priemernej populácie.

KLúčové slová: *psychológ; osobnosť; odborná činnosť; reziliencia; odborná deformácia*

CHARACTERISTICS OF PERSONALITY PSYCHOLOGIST

Abstract: Introduction: The article considers the actual problem of the formation of the personality of a psychologist. Professional and personal qualities of a psychologist are interconnected. The profession of a psychologist leaves its mark on lifestyle, choice of the work and types of professional activity. Some psychologists choose scientific research, other - the teaching of the subject of psychology, and rest - practical psychological activity. The aim of the research was to study the personality characteristics of psychologists specializing in different areas of professional activity (researcher, diagnostician, teacher, consultant). Methods: The sample consisted of 34 psychologists in the age from 23 to 45 years. To achieve the objectives and test the proposed hypotheses, the research was carried out using the following methods: biographic method, battery tests (Cattell's 16-PF test, Freiburg Personality Inventory (FPI), Social Intelligence test Gilforda -Saliven, Machiavellianism Test (MACH-IV), State - Test Anxiety a Trait - Test Anxiety S.Spielberger_ questionnaire SACS S.Hobfalla, social readjustment rating scale (Hholmes & Rahe), Lüscher Color Test (LCT)). Results: The results of the study indicate a direct relationship between the prevailing personal qualities of a psychologist and the choice of direction of professional activity. The study showed that the personal qualities of counseling psychologists determine the style of psychotherapy they choose. It was found that with high rates of communicative competence, the psychologist chooses the use of client-centered therapy techniques. With high rates of Machiavellianism, there is a tendency to the use of behavioral therapy. Conclusion: The psychologist's work is multifaceted and complex, therefore the problem of developing an "optimal model" of the psychologist's personality remains relevant. Different types of psychologist's activities impose different requirements on the personality and professional training of a specialist. The development of resilience in psychologists helps to prevent emotional burnout and professional deformation. Based on the results obtained, it can be assumed that the personality structure of psychologists is more closely related to the level of self-control, neuroticism, the degree of development of empathy and social intelligence, as well as the frequency of use of active and prosocial coping strategies than among representatives of the average population.

Keywords: *psychologist; personality; professional activity and deformation; resilience*

CIELE A ŠTÝLY ROZHODOVANIA V OBDOBÍ NASTUPUJÚCEJ DOSPELOSTI A V STAROBE

Jozef Bavolár, Pavol Kačmár, Ladislav Lovaš

*Univerzita Pavla Jozefa šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
jozef.bavolar@upjs.sk*

Abstrakt: Cieľom štúdie bolo porovnať dve vekovo vzdialené obdobia – tranzíciu do dospelosti a starobu – v tom, aké ciele si stanovujú a aké sú základné charakteristiky týchto cieľov, ako aj porovnanie spôsobov rozhodovania týchto dvoch skupín a zistenie vzťahov medzi štýlmi rozhodovania a vybranými charakteristikami cieľov. Porovnávané boli vzorky nastupujúcej dospelosti (študenti aj pracujúci, n = 129) a dôchodcovia (n = 60). Obsahová analýza cieľov poukázala na preferenciu pracovných a vzdelávacích cieľov v období nastupujúcej dospelosti a preferenciu voľnočasových a zdravotných cieľov v období staroby. Porovnanie týchto dvoch období poukazuje na výraznú podobnosť ako v štýloch rozhodovania, tak v charakteristikách sledovaných cieľov. S „pozitívnymi“ aspektmi cieľov ako vytrvalosť, úsilie, progres či motivácia boli spojené najmä racionálny a intuitívny rozhodovací štýl, negatívne vyhýbavý štýl.

KLúčové slová: *ciele; štýly rozhodovania; nastupujúca dospelosť; staroba*

GOALS AND DECISION-MAKING STYLES IN THE PERIOD OF EMERGING ADULTHOOD AND IN OLD AGE

Abstract: The aim of the study was to compare two age-distant periods - emerging adulthood and old age - in what goals they set themselves and what are the basic characteristics of these goals, as well as comparing the decision-making styles of these two groups and finding relationships between decision-making styles and selected characteristics. Samples of emerging adulthood (students and employed, n = 129) and old-agers (n = 60) were compared. The analysis of the goals pointed on the preference of work and educational goals in the period of emerging adulthood and the preference of leisure and health goals in the old age. A comparison of the two periods shows their strong similarity both in the decision-making styles and in the characteristics of the pursued goals. "Positive" aspects of goals such as perseverance, effort, progress or motivation were associated mainly to the rational and intuitive decision-making style, negatively to the avoidant style.

Keywords: *goals; decision-making styles; emerging adulthood; old age*

ADAPTÍVNE SPRÁVANIE U DETÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA A JEHO MOŽNÉ FAKTORY

Ivan Belica, Žofia Szapuová., Hana Celušáková, Diana Čelárová, Petra Keményová, Mária Vidošovičová, Katarína Babinská, Daniela Ostatníková

*Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta – Fyziologický ústav,
Akademické centrum výskumu autizmu (ACVA)
ivan.belica@gmail.com*

Abstrakt: Adaptívne správanie možno charakterizovať ako mieru samostatnosti v bežnom živote. V našej pilotnej štúdií sme zisťovali profil adaptívneho správania (Vinelandská škála, 3. verzia) u detí s poruchou autistického spektra (PAS) (N=28, priemerný vek 7,1 r.) a jeho súvislosť so závažnosťou symptómov a s vybranými pre-, peri- a postnatálnymi faktormi. Naše výsledky ukázali, že deti s PAS dosiahli podpriemerné celkové skóre adaptívneho správania – verbálne deti pod 1 smerodajnú odchýlku, neverbálne deti pod 2 smerodajné odchýlky. Celkové skóre adaptívneho správania negatívne koreluje so závažnosťou symptómov podľa diagnostického nástroja ADI-R (Autism Diagnostic Interview-

Revised) len v prípade neverbálnych detí, súvislosť so symptomatológiou podľa ADOS-2 (Autism Diagnostic Observation Schedule 2) sa nepreukázala ani v jednej skupine. Fajčenie matky pred tehotenstvom a typ pôrodu preukázali spojitosť s určitými zložkami adaptívneho správania. Nepreukázal sa očakávaný vzťah adaptívneho správania s poruchami spánku ani gastrointestinálnymi ťažkosťami. Podporené grantmi APVV 15-0085, APVV 15-0045, VEGA 1/0141/17.

KLúčové slová: *autizmus; adaptívne správanie; tehotenstvo; pôrod; spánok; gastrointestinálne ťažkosti*

ADAPTIVE BEHAVIOUR IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER AND ITS POSSIBLE FACTORS

Abstract: Adaptive behaviour can be characterized as a measure of independence in everyday life. In our pilot study we investigated the profil of adaptive behaviour (Vineland scale, 3. ed.) in children with autism spectrum disorder (ASD) (N=28, average age 7.1) and its relationship to symptom's severity and selected pre-, peri- and postnatal factors. Results showed that verbal children with ASD scored in Adaptive behaviour composite below 1 standard deviation and nonverbal children below 2 standard deviation. Composite score of adaptive behaviour negatively correlated with ADI-R (Autism Diagnostic Interview -Revised) score in nonverbal children, but not in verbal. There is no correlation between symptomatology by ADOS-2 (Autism Diagnostic Observation Schedule 2) and adaptive behaviour in neither group. Mother's smoking before pregnancy and kind of birth relate with some subscales of Vineland scale. We didn't confirm expected relationship between adaptive behaviour with sleep problems and gastrointestinal problems. Supported by grants APVV 15-0085, APVV 15-0045, VEGA 1/0141/17.

Keywords: *autism; adaptive behaviour; pregnancy; birth; sleep; gastrointestinal problems*

LIEČBOU TO CELÉ NEKONČÍ. PSYCHO-SOCIÁLNE ŠPECIFIKÁ V OBDOBÍ REMISIE PO ONKOLOGICKEJ LIEČBE U DOSPIEVAJÚCICH A ICH RODÍN

Radoslav Blaho, Andrea Klemová, Barbara Kol'veková
Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
radoslav.blaho@uniba.sk

Abstrakt: V príspevku sa zaoberáme psycho-sociálnymi atribútmi v období remisie po onkologickej liečbe u dospievajúcich a ich rodín, ktoré je spojené s viacerými zmenami v každodennom fungovaní celého rodinného systému. Zameriavame sa predovšetkým na emocionálne prežívanie, zvládacie stratégie, vnímanú sociálnu oporu, posttraumatický rast, či zmeny v sociálnych vzťahoch. Pre účely zachytenia jedinečných skúseností sme použili pološtrukturované rozhovory s tromi matkami adolescentov v remisii onkologického ochorenia a s vyliečeným adolescentom a jeho primárnou rodinou, s uplatnením fenomenologického prístupu. Zistenia poukazujú na dôležitosť psychologickú pozornosť pre celú rodinu aj po ukončení štandardnej liečby.

KLúčové slová: *onkologické ochorenie; psycho-sociálne atribúty; rodinný systém*

THE TREATMENT IS NOT THE END. PSYCHO – SOCIAL ATTRIBUTES OF REMISSION IN ADOLESCENT CANCER SURVIVORS AND THEIR FAMILIES

Abstract: In the paper we discuss the psycho – social attributes of remission in adolescent cancer survivors and their families, related to many changes in daily functioning of whole family system. We focus on dealing with emotions, coping strategies, perceived social support, posttraumatic growth and changes in relationships. Semi-structured interview and phenomenological approach was used to share

unique experiences of three mothers of adolescent cancer survivors and one of such survivors and his immediate family members. Our results refer to the importance of psychological attention to whole family system even after standard cancer treatment.

Keywords: cancer; psycho-social attributes; family system

PREJAVY ANTISOCIÁLNEHO SPRÁVANIA V ONLINE KOMUNITÁCH – TERMINOLOGICKÉ VYMEDZENIE

Radoslav Blaho, Andrea Hrčková, Michaela Koukalová, Lucia Sabová, Barbora Mesárošová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
radoslav.blaho@uniba.sk*

Abstrakt: V príspevku sa zaoberáme fenoménom antisociálneho správania v online komunitách, v snahe vymedziť jednotlivé jeho formy a ich prejavy. Rozmach informačno-komunikačných technológií a dostupnosť internetového pripojenia umožnili vznik nového sociálneho prostredia a s tým spojeného širokého spektra želaných, ale aj neželaných sociálnych interakcií. V rámci nich môže dochádzať k takým prejavom správania, ktoré narúšajú normy, resp. hodnoty konkrétnej sociálnej skupiny, či celej spoločnosti (napr. kyberagresia, trolling, flaming, sexting, grooming). V používanej terminológii, ktorá má takéto prejavy správania zahŕňať, však panuje výrazná nejednoznačnosť a častokrát aj zamieňanie jednotlivých pojmov. Naším zámerom je preto ponúknuť štrukturovaný prehľad jednotlivých prejavov antisociálneho správania v online priestore a ich logické usporiadanie v podobe pojmovej mapy. Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-17-0267.

Kľúčové slová: antisociálne správanie; online komunity; kyberagresia

FORMS OF ANTISOCIAL BEHAVIOR IN ONLINE COMMUNITIES – TERMINOLOGY OVERVIEW

Abstract: In the paper we discuss and define antisocial behavior in online communities and its forms. The progress in information communication technologies and internet connection accessibility enable new social environment with many (un)desirable social interactions. These may include behavior which violate norms or values of specific social group or society (e.g. cyberaggression, trolling, flaming, sexting, grooming). However, in commonly used terminology many substantial inconsistencies and term substitutions can be found. Our aim is therefore to offer structured overview of particular forms of antisocial behavior in the online environment and their visual organization in the conceptual map. This work was supported by the Slovak Research and Development Agency under the contract No. APVV-17-0267.

Keywords: antisocial behavior; online communities; cyberaggression

ROZVOJ EMOCIONALITY ŽIAKOV V PROCESSE VÝUČBY

Ekaterina Borisova

*Gymnázium Ivana Horvatha, Bratislava
borisova.ekaterin@gmail.com*

Abstrakt: Osobnosť, poznávajúc svet, si vytvorila určité kognitívne základy. Môže ich získať a rozšíriť len v komunikácii s inými ľuďmi, ktorá je neoddeliteľne spojená s emocionálnou sférou psychiky. V teórii rozpracovaný vzťah kognícií, emocionality a motivácie v rozvoji osobnosti nie je vždy braný do úvahy vo vzdelávacej praxi. Cieľ autora - zdôvodniť potrebu väčšej pozornosti

emočnému rozvoju žiakov počas odbornej prípravy. Až dodnes ukladanie informácií zostáva hlavnou metódou výcviku. Moderný digitálny prístup k vzdelávaniu výrazne motivuje kognitívnu aktivitu žiakov, ale nesie so sebou aj riziko poškodenia ich emočného vývinu. Preto treba integrovať do procesu výučby a výchovy praktické úlohy, stimulujúce emocionálne reakcie a živú komunikáciu v kontaktnej skupine. Autor demonštruje na príkladoch, súvisiacich s vyučovaním cudzieho jazyka, ako je možné tento cieľ dosiahnuť.

Kľúčové slová: *emocionalita; kognícia; študent; emocionálna reakcia; vzdelávanie*

DEVELOPMENT OF STUDENTS' EMOTIONS DURING THE TEACHING PROCESS

Abstract: A person learning the world will create some cognitive foundations. It can only be acquired and expanded by communicating with other people, which is inseparably linked to the emotional sphere of the psyche. The correlation between cognition and the cognitive process, emotions and motivation that was developed in scientific papers unfortunately, is not always taken into account in the process of direct educational activity. The author's goal - to justify the need for greater attention to the emotional development of students during schooling. Until today, information storage remains the main method of teaching. A modern digital approach to education strongly motivates students; cognitive activity, but also carries the risk of damaging their emotional development. Therefore, practical tasks that stimulate emotional reactions and live communication in groups need to be integrated into the teaching and education process. The author demonstrates how to achieve this goal with examples related to foreign language teaching.

Keywords: *education; emotional; emotional reaction; student; cognition*

ONLINE VÝUČBA - METODOLÓGIA, METÓDY, VÝSLEDKY

Vladimír Burčík

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
vladimir.burcik@uniba.sk*

Abstrakt: Virtuálne učebne, online systémy riadenia výučby, mikrolearning sa stávajú stabilnou súčasťou univerzitného vzdelávania. Často sa pýtame, akú štruktúru nástrojov zvoliť, aby sme zabezpečili efektívne dosiahnutie cieľov vzdelávania. V našej praxi používame Learning Management System (LMS), ako aj Microlearning Content Management System. Akceptáciu a účinnosť použitých metód sme sledovali pomocou spätnej väzby a výsledkov študentov, účastníkov online kurzu, počas piatich rokov. Skúmanú vzorku tvorilo 368 študentov vo vybraných kurzoch. Prostredníctvom anonymného online dotazníka sme získavali názory na uprednostňované spôsoby práce, výhody a problematické aspekty aplikácií poskytujúcich obsah, ako aj odporúčania na ich vyplnenie a zmeny odporúčaní. Príspevok prináša zhrnutie vybraných záverov vyplývajúcich z kvantitatívnej aj kvalitatívnej analýzy poznatkov získaných v období rokov 2014 až 2018. Výsledky potvrdzujú rastúcu popularitu, dôležitosť a efektívnosť využívania mikrolearningu. Zároveň poukazujú na potenciál a hierarchiu vyučovacích zdrojov. Interaktivita tu musí zohrávať dôležitú úlohu, závisí však od obsahu a kontextu vzdelávacej témy. Zaujímavým zistením je, že stále existuje pomerne veľká časť používateľov, ktorí tlačia obsah z výučbového portálu, a potom ho študujú klasickou papierovou formou.

Kľúčové slová: *online vzdelávanie; mikrolearning; systém na správu výučby; systém na správu obsahu mikrolearning; spätná väzba študentov*

ONLINE TEACHING - METHODOLOGY, METHODS, RESULTS

Abstract: Virtual classrooms, online learning management systems, microlearning are becoming stable part of university education. We often ask what structure of instruments to choose to ensure the effective

achievement of educational objectives. In our practice, we use the Learning Management System (LMS) as well as the Microlearning Content Management System. We have monitored the acceptance and effectiveness of the methods used with the feedback and results of students participating in the online course for five years. The sample consisted of 368 students in selected classes. Through an anonymous online questionnaire, we received feedback on preferred ways to work, the benefits and the problematic aspects of content delivery applications, as well as recommendations for completing them and changing recommendations. The paper summarizes selected conclusions resulting from the quantitative and qualitative analysis of the knowledge gained between 2014 and 2018. The results confirm the increasing popularity, importance, and efficiency of the use of microlearning. They also point to the potential and hierarchy of teaching resources. Interactivity must play an important role here, but it depends on the content and context of the educational theme. An interesting finding is that there are still a relatively large proportion of users who print material from the learning portal and then study it in a classic paper form.

Keywords: *online learning; microlearning; learning management system; microlearning content management system; student feedback*

VZŤAH ONESKORENÉHO DOSAHOVANIA MÍŤNIKOV V REČI A KOGNITÍVNYCH SCHOPNOSTÍ U DETÍ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Hana Celušáková, Žofia Szapuová, Diana Čelárová, Ivan Belica, Daniela Ostatníková
Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta - Fyziologický ústav
hana.celusak@gmail.com

Abstrakt: Úvod: Poruchy autistického spektra patria medzi neurovývinové ochorenia často sprevádzané oneskoreným alebo narušeným vývinom reči. V štúdiu sme sa zamerali na vzťah oneskoreného dosahovania míľnikov v reči a aktuálneho intelektového výkonu. Metodika: Vzorku tvorilo 30 detí (25 chlapcov a 5 dievčat), s diagnózou stanovenou pomocou Autism Diagnostic Observation Schedule – 2 a Autism Diagnostic Interview - revised. Kognitívne schopnosti boli zhodnotené batériou testov Woodcock-Johnson International Editions. Výsledky: Zistili sme významný rozdiel vo fluidnej inteligencii v neprospech detí s oneskoreným používaním slov. U detí s oneskoreným používaním viet bol významne znížený celkový aktuálny intelektový výkon, verbálne schopnosti, širšie schopnosti myslenia, fluidná inteligencia, matematické schopnosti a rozlišovanie sluchových vnemov. Záver: Výsledky potvrdil negatívny vplyv oneskoreného dosahovania míľnikov reči na budúci kognitívny vývin jedincov s PAS a potvrdili potrebu včasnej intervencie zameranej na rozvoj reči v čo najskoršom veku dieťaťa. Podporené grantom: APVV-15-0085, APVV-15-0045.

Průčové slová: *poruchy autistického spektra; kognitívne schopnosti; reč*

THE EFFECT OF DELAYED LANGUAGE DEVELOPMENT ON COGNITIVE ABILITIES IN CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

Abstract: Introduction: Autism spectrum disorders (ASD) are a group of neurodevelopmental conditions often accompanied by delayed or impaired language development. In our study we focused on the relationship between delays in the acquisition of language milestones and cognitive abilities. Methods: The sample consisted of 30 children (25 boys and 5 girls). Diagnosis of ASD was based on Autism Diagnostic Observation Schedule - 2 and Autism Diagnostic Interview - revised. Cognitive abilities were assessed using the Woodcock-Johnson International Editions. Results: Children with delayed use of words exhibited lower performance on the fluid intelligence. Children with delayed use of sentences had significantly lower performance on the overall IQ, broad cognitive areas - verbal ability, thinking ability and narrow cognitive abilities - fluid intelligence, mathematical ability and auditory processing. Conclusion: The results confirmed the negative impact of delays in the acquisition of

language milestones on the future cognitive skills of individuals with ASD. Also confirmed the need for early intervention in language development. Supported by grants: APVV-15-0085, APVV-15-0045.

Keywords: *autism spectrum disorder; cognitive abilities; language*

CIT SPOLUPATRIČNOSTI AKO SOCIÁLNY ASPEKT COPINGU

Daniela Čechová, Veronika Sedláčková

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie

daniela.cechova@uniba.sk

Abstrakt: Cit spolupatričnosti je v individuálnej psychológii považovaný za kľúčový faktor psychologickéj adjustácie jedinca (Adler, 1964). Výskumníci v oblasti copingu skúmali, ako rôzne sociálne aspekty ovplyvňujú copingové procesy a otvorili témy ako prosociálny coping (Hobfoll, Schröder, Wells, Malek, 2002), communal mastery (Hobfoll, Jackson, Hobfoll, Pierce, Young, 2002), sociálne kompetencie (Zimmer-Gembeck, Lees, Skinner, 2011), sociálne aktivity (Dumont, Provost, 1999), sociálna opora (Greenglass, Fiksenbaum, 2009) a prosociálne správanie (Raposa, Laws, Ansell, 2016). Cit spolupatričnosti možno tiež považovať za jeden zo sociálnych aspektov copingu. V príspevku analyzujeme psychosociálne premenné citu spolupatričnosti v kontexte copingu a poukazujeme na to, ako sociálne aspekty ovplyvňujú copingové procesy.

Kľúčové slová: *cit spolupatričnosti; coping*

SOCIAL INTEREST AS A SOCIAL ASPECT OF COPING

Abstract: In Individual Psychology Social interest is considered a key factor in the psychological adjustment of an individual (Adler, 1964). Coping researchers have explored how various social aspects affect coping processes and have opened topics such as prosocial coping (Hobfoll, Schröder, Wells, Malek, 2002), communal mastery (Hobfoll, Jackson, Hobfoll, Pierce, Young, 2002), social competences (Zimmer-Gembeck, Lees, Skinner, 2011), social activities (Dumont, Provost, 1999), social support (Greenglass, Fiksenbaum, 2009) and prosocial behavior (Raposa, Laws, Ansell, 2016). Social interest can be also considered as one of the social aspects of coping. In this contribution the psychosocial variables of Social interest in the context of coping are analysed and the influence of social aspects on coping processes is pointed out.

Keywords: *social interest; coping*

TEST KÓDOVANIA SYMBOLOV - NÁSTROJ NA VYŠETRENIE KOGNÍCIE U NEUROPSYCHIATRICKÝCH PORÚCH

Daniel Dančík¹, Sabine Gergely², Viera Cviková¹, Petra Brandoburová^{2,3}, Veronika Boleková^{3,4}, Zuzana Košutzká³, Michal Hajdúk^{1,5}, Anton Heretik, sr.¹

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie

²Centrum MEMORY n.o., Bratislava

³Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta – II. Neurologická klinika a UNB

⁴ Paneurópska vysoká škola - Fakulta psychológie, Bratislava

⁵Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta - Psychiatrická klinika a UNB

daniel.dancik@uniba.sk, michal.hajduk@uniba.sk

Abstrakt: Substitučné testy spočívajú v kódovaní symbolov a príslušného čísla. Predchádzajúce štúdie jasne preukázali ich využiteľnosť pri vyšetrení kognitívnych funkcií u rôznych neuropsychiatrických porúch. Cieľom príspevku je poskytnúť normy k metóde Test kódovania symbolov, ktoré budú

použiteľné na slovenskej dospeléj populácii. Súbor pozostával zo 481 participantov, z ktorých bolo 46.4% mužov (N=223). Priemerný vek participantov bol M=55.13 a SD=19.98. Klinickú skupinu tvorilo 24 pacientov s idiopatickou Parkinsonovou chorobou a priemerným trvaním ochorenia M=5.29 a SD=3.82 roka. V normatívnej skupine výsledné skóre v teste súviselo s vekom aj dosiahnutým vzdelaním. Taktiež sme zistili stredne silné až silné vzťahy k iným neuropsychologickým testom. Výsledky výskumu priniesli normatívne údaje pre test, ktoré zohľadňujú vek a dosiahnuté vzdelanie. Pacienti s Parkinsonovou chorobou skórovali v priemere jednu smerodajnú odchýlku pod priemerom normatívnej skupiny. Tento príspevok bol podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV- 15-0686, crowdfundingovou platformou Startlab - projekt „Aby veda nebola bieda“.

KLúčové slová: *substitučné testy; kódovanie symbolov; neuropsychiatria; normatívne údaje*

SYMBOL CODING TEST – TASK FOR COGNITIVE ASSESSMENT IN NEUROPSYCHIATRIC DISEASES

Abstract: Substitution tests consist of substituting symbols with the corresponding number or vice versa. Previous studies have shown their utility in the assessment of cognitive functions in various neuropsychiatric diseases. The aim of this paper is to provide normative data for Symbol coding task applicable to the Slovak adult population. Research sample consisted of 481 participants of which 46.4% were men (N=223). The mean age of participants was M=55.13 and SD=19.98. Clinical group consisted of 24 patients with idiopathic Parkinson disease and mean disease duration M=5.29 a SD=3.82 years. In the normative sample, test performance was associated with age and total years of education. We also found moderate to strong associations to other neuropsychological measures which empirically support the validity of the method. Patients with Parkinson disease scored on average one standard deviation below the population mean. The research results yielded normative data for the test which considers age and total years of education.

Keywords: *substitution tests; symbol coding; neuropsychiatry; normative data*

VZŤAH OSOBNOSTI A VNÍMANIA CHOROBY. OVPLYVNÚJÚ OSOBNOSTNÉ CHARAKTERISTIKY VNÍMANIE CHOROBY?

Katarína Dančová, Tomáš Sollár

*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva
- Ústav aplikovanej psychológie
dancova.k@gmail.com*

Abstrakt: Vnímanie choroby predstavuje spôsob spracovávanía emocionálnych a kognitívnych reakcií, ktoré ovplyvňujú správanie pacienta. Cieľom bolo overiť vzťah osobnosti a vnímania choroby. Použili sme Brief Illness Perception Questionnaire a Mini-IPIP. Výskumný súbor tvorilo 108 kardiologických pacientov s diagnózou ischemická choroba srdca a infarkt myokardu (Mvek= 64.74). Neurotizmus, extraverzia a privetivosť sú vo vzťahu s vnímaním choroby a najmä s vnímaním dôsledkov ochorenia, presvedčeniami o zrozumiteľnosti ochorenia a dopadmi na emocionálny stav pacientov. Svedomitosť a otvorenosť voči skúsenosti nie sú vo vzťahu s vnímaním choroby. Presvedčenia o liečiteľnosti ochorenia a o trvaní ochorenia nie sú vo vzťahu s osobnosťou. Môžeme predpokladať, že sa týkajú skôr objektívnych ukazovateľov zdravotného stavu a možnosť ich aktívne a vedome ovplyvňovať je mimo kompetencií pacienta. Dimenzie vnímania choroby ako emocionálny stav, presvedčenie o zrozumiteľnosti ochorenia a vnímanie dôsledkov ochorenia sú silne ovplyvnené osobnosťou pacientov, pretože pacienti aktívnejšie vstupujú do procesu vytvárania si kognitívnych a emocionálnych reprezentácií.

KLúčové slová: *vnímanie choroby; kardiovaskulárne ochorenia; B-IPO; päťfaktorový model osobnosti*

RELATIONSHIP OF PERSONALITY AND ILLNESS PERCEPTION. DO PERSONALITY CHARACTERISTICS AFFECT PERCEPTION OF ILLNESS?

Abstract: Illness perception is as a way of processing emotional responses and cognitive representations, which determinate the behaviour of the patients. We aimed to verify the relationship of personality and illness perception. We used the Brief-IPQ and Mini-IPIP. The sample consisted of 108 patients with ischemic heart disease and myocardial infarction (Mage= 64.74). Neuroticism, extraversion and agreeableness are related with illness perception, in particular, its consequences, its beliefs about the coherence and its impact on the emotional state of patients. Conscientiousness and openness aren't in relation to illness perception. Beliefs about curability and timeline of the illness aren't in relation to personality. We can assume that these beliefs refer rather the objective health indicators and the ability to actively and knowingly influence them is beyond the patient's competence. Dimensions as an emotional response, coherence and consequences are strongly influenced by the personality of patients, because patients are more actively entering the process of creating emotional responses and cognitive representations.

Keywords: illness perception; cardiovascular diseases; B-IPQ; five-factor model

VZÁJOMNÁ SÚVISLOSŤ GENDEROVÝCH VLASTNOSTÍ A ZVLÁŠTNOSTÍ SEBAAKTUALIZÁCIE ŽIEN VO VEKU STREDNEJ DOSPELOSTI V RUSKU

Margarita Valerevna Dontsova¹, Svetlana Groiss²

¹*The Moscow Psychoanalytic Institute - Department of Psychotherapy and Psychological Counseling*

²*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva*

- Ústav aplikovanej psychológie

lanagroiss@gmail.com

Abstrakt: Príspevok prezentuje výsledky štúdie vzťahu medzi rodovou identitou a osobitosťami sebaaktualizácie ruských žien vo veku 30 - 40 rokov, ktorú autorka vykonala v roku 2018. Výsledkom štúdie bolo potvrdenie prítomnosti významných korelácií medzi zameranými ukazovateľmi mužskosti a ženskosti (a integrálnym ukazovateľom zmiešanej povahy) a úrovňou rozvoja jednotlivých znakov sebarealizácie osobnosti (flexibilita, kreativita, spontánnosť, existenciálne hodnoty), ako aj ďalších ukazovateľov, ktoré ovplyvňujú proces a výsledok sebarealizácie (potreba sebaaktualizácie, uvedomenia si a spokojnosti so životom, postoj v manželstve). Použitie metodiky projektívneho hodnotenia umožnilo určiť ešte výraznejšie vzťahy medzi pohlavnými charakteristikami hodnoteného ženského obrazu a charakteristikami sebarealizácie subjektu. Rovnako ako sformulovať praktické odporúčania, ktoré môžu byť užitočné v praxi poradenských psychológov, krízových psychológov a vedúcich výcvikových/terapeutických skupín pre ženy stredného veku.

Kľúčové slová: sebaaktualizácia; rodové vlastnosti; stredná dospelosť; ženskosť; mužskosť; výskum

THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER CHARACTERISTICS AND SPECIFICS OF SELF-ACTUALIZATION OF MIDDLE-AGED WOMEN IN RUSSIA

Abstract: This work presents the results of the psychological research of the relationship between gender identity and characteristics of self-actualization process among Russian women 30-40 years old, performed by the author in 2018. The study confirmed the presence of evident correlations between measured indicators of masculinity and femininity (and an integral indicator of mixed nature - androgyny) and the level of development of individual traits in the process of self-actualization (flexibility, creativity, spontaneity, existential values), as well as other indicators that influence the process and need for self-realisation, awareness, life satisfaction, attitude in marriage). The use of projective evaluation methodology made it possible to identify even more significant relationships between the gender characteristics of the female image being evaluated and the subject's self-realization

characteristics. On the base of research results there have been prepared practical recommendations that may be useful in the practice of counseling and crisis psychologists, trainings and therapeutic groups for middle-aged women.

Keywords: *self-actualization; gender characteristics; mid-adulthood; femininity; masculinity; research*

POHĽADY NA FLEXIBILITU PRÁCE CEZ (NE)ROVNOVÁHU MEDZI PRÁCOU A RODINOU

Denisa Fedáková

Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
dfedak@saske.sk

Abstrakt: Je flexibilita práce bonusom pre zamestnancov alebo pre zamestnávateľov? Je flexibilná forma práce ústretová voči pracovnému aj rodinnému prostrediu? V teoretickom príspevku sa usilujem poukázať na pozitívne a negatívne dopady flexibilných foriem práce ako napr. homeworking (práca z domu); práca v inej časovej zóne; dostupnosť prostredníctvom IT. V príspevku poukazujem na sociálno-psychologické dopady zmien v pracovnom prostredí na pracovno-rodinnú rovnováhu jednotlivca v kontexte teórie hraníc (Clark, 2000) a konceptov pripútania/odpútania sa od práce.

Kľúčové slová: *flexibilné formy práce; rovnováha medzi prácou a rodinou; teória hraníc; pripútanie; odpútanie*

WORK FLEXIBILITY PERCEPTION THROUGH THE (IM)BALANCE BETWEEN WORK AND FAMILY

Abstract: Is work flexibility a benefit for employees or for employers? Are flexible ways of working both work and family friendly? The current theoretical paper aims to focus on positive and negative effects of flexible ways of working, such as homeworking, work in a different time zone or accessibility via ICTs. The paper focuses on socio-psychological impacts of work environment's changes on work-life balance in the context of border theory (Clark, 2000) and concepts of attachment to/detachment from work.

Keywords: *flexible ways of working; work-family balance; border theory; attachment; detachment*

TIENE HRDINOV. NEŽIADUCE SOCIÁLNO-PSYCHOLOGICKÉ JAVY V PRÁCI ZZS.

Jitka Gurňáková

Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie,
Bratislava
jitka.gurnakova@savba.sk

Abstrakt: Práca v zdravotnej záchrannej službe (ZZS) kladie vysoké nároky nielen na vedomosti a odborné (tzv. technické) spôsobilosti zdravotníckych profesionálov, ale aj na ich kognitívne, emočné a sociálno-psychologické (netechnické) zručnosti. Príspevok predstavuje výsledky obsahovej analýzy výrokov pracovníkov ZZS o nežiaducich prejavoch správania zdravotníckych profesionálov, ktoré sa vyskytujú v reálnych výjazdoch ZZS. Elektronickú formu dotazníka, zaslanú účastníkom medzinárodnej súťaže posádok ZZS Rallye Rejvíz 2017 z Českej a Slovenskej republiky, vyplnilo 50 respondentov, ktorí písomne odpovedali na otvorené otázky, týkajúce sa kľúčových netechnických zručností pre výkon kvalitnej práce v ZZS a prejavov ich nedostatku. Tento text je súčasťou riešenia projektu VEGA 2/0070/18 „Kognitívne a sociálne zručnosti podporujúce kvalitu rozhodovania a celkového výkonu práce u členov posádok záchrannej zdravotnej služby“.

Kľúčové slová: kognitívne; sociálne; netechnické zručnosti; chyby pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti; zdravotná záchranná služba

SHADOWS OF THE HEROES. UNDESIRABLE PSYCHO-SOCIAL PHENOMENONS IN THE EMS PRAXIS

Abstract: The duty in the Emergency medical services (EMS) demands high level of medical (technical) as well as cognitive, emotional and social (non-technical) skills of the healthcare professionals. In this article we will presented the results of the qualitative analysis of the health-care professional's statements related to undesirable behaviour of their colleagues in the EMS praxis. The on-line version of the questionnaire was send to the all participants of the international EMS competition Rallye Rejviz 2017. 50 health-care professionals from Czech and Slovak Republic described their opinion about the key non-technical skills of EMS professionals and the undesired consequences of their absence. This text was supported by research project VEGA 2/0070/18 "Cognitive and social skills supporting decision making and the quality of performance of Emergency medical services crew members".

Keywords: cognitive; social; non-technical skills; errors; emergency medical services

VYUŽITIE PAMÄŤOVÉHO TESTU UČENIA (AVLT) U PACIENTOV S PARKINSONOVOU CHOROBOU

Michal Hajdúk^{1,2}, Karina Pribišová³, Veronika Boleková^{4,5}, Petra Brandoburová⁶, Igor Straka⁵, Peter Valkovič⁵, Zuzana Košutzká⁵

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie

²Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta - Psychiatrická klinika a UNB

³Slovenská zdravotnícka univerzita, Neurologická klinika

⁴Paneurópska vysoká škola – Fakulta psychológie, Bratislava

⁵Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta – II. Neurologická klinika a UNB

⁶Centrum MEMORY n.o., Bratislava

michal.hajduk@uniba.sk

Abstrakt: Cieľom príspevku je zhodnotiť závažnosť mnestickeho deficitu u pacientov s Parkinsonovou chorobou prostredníctvom Pamäťového testu učenia. Do výskumu bolo zahrnutých 25 pacientov s idiopatickou PCH v štádiu ochorenia 2 - 3 podľa Hoehnovej a Yahra. Kontrolnú skupinu tvorilo 38 zdravých participantov. Pacienti s PCH získali signifikantne nižšie skóre vo všetkých opakovaníach slov v prvej sade A1-A5 ($p < 0,01$; $d = 0,65-1,01$), v interferenčnom pokuse ($p < 0,05$; $d = 0,70$), ako aj pri oddialenom vybavení materiálu po interferencii ($p < 0,01$; $d = 0,81$) a po 30 minútach ($p < 0,05$; $d = 0,68$). V celkovom hodnotení okamžitej reprodukcie slov (súčet opakovaní A1 až A5) skórovalo až 56 % pacientov v pásme -1 SD pod priemerom. 36 % pacientov s PCH pri oddialenom vybavovaní materiálu po 30 minútach skórovalo v podpriemernom pásme (- 1 SD pod priemerom). Slovenská verzia Pamäťového testu učenia je senzitívny nástroj na diagnostiku mnestickeho deficitu pri PCH. Podporené grantom APVV - 15 – 0686 a APVV - 15 – 0155

Kľúčové slová: Pamäťový test učenia; Parkinsonova choroba; deficit

CLINICAL UTILITY OF AUDITORY VERBAL LEARNIGN TEST IN PARKINSON'S DISEASE

Abstract: The aim of the study is assessment of the severity of memory impairment in patients with Parkinson's disease (PD) using Auditory Verbal Learning Test. The sample consisted of 25 patients with idiopathic PD in disease stage 2-3 according to Hoehn and Yahr. The control group consisted of 38 healthy participants. Patients with PD had significantly lower scores in all repetitions of the first set of A1-A5 ($p < 0.01$; $d = 0.65-1.01$), in an interference condition ($p < 0.05$; $d = 0.70$), as well as the delayed recall ($p < 0.01$; $d = 0.81$), and after 30 minutes ($p < 0.05$; $d = 0.68$). In the learning phase (sum of A1 to A5 repeats), up to 56 % of patients scored below -1 SD. 36 % of PD patients scored in below -1 SD

rande in the delayed recall. Slovak version Auditory Verbal Learning Test is a sensitive tool for assessment of memory impairment in PD.

Keywords: Auditory Verbal Learning Test; Parkinson`s disease; deficit

EYE TRACKING VO VÝSKUME PORÚCH AUTISTICKÉHO SPEKTRA – SÚČASNÝ STAV DISKUSIE

Daniela Halámková

Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, Brno, ČR
danka.halamkova@gmail.com

Abstrakt: V poslednej dobe sa eye tracking (zariadenie na sledovanie pohybov očí) stal šikovným nástrojom často používaným aj vo výskume psychických porúch. Na základe tzv. eye-mind hypotézy totiž môžeme predpokladať, že ním vieme identifikovať oblasti, na ktoré proband upriamuje svoju pozornosť. Eye tracking je zároveň objektívnejším meraním než sebaoposúdenie, založené na sebareflexii a úprimnosti probanda, a umožňuje nám skúmať i pozornosť detských či neverbálnych participantov. Príspevok predstaví využívanie eye trackingu vo výskume porúch autistického spektra a opíše postupný priebeh diskusie v tejto oblasti až po jej súčasný stav. Súčasťou príspevku je i predstavenie experimentu realizovaného na Masarykovej univerzite v Brne. Identifikácia oblastí obrazu, ktoré upútajú pozornosť probandov s autizmom a ich porovnanie s komparačnou skupinou, nám môže pomôcť charakterizovať, prípadne sa následne pokúsiť minimalizovať, rozdiely medzi vnímaním u bežnej a autistickej populácie.

Príčné slová: poruchy autistického spektra; autizmus; eye tracking; pozornosť; vnímanie; experiment

EYE TRACKING IN AUTISM SPECTRUM DISORDER RESEARCH – THE PRESENT STATE OF THE DEBATE

Abstract: A method of eye tracking has recently become a handy tool often used in the research of psychiatric disorders. Considering the eye-mind hypothesis we can assume, that by using an eye tracker we might be able to identify the areas which attract participant`s attention. Using an eye tracker is also a more objective method than self-assessment, which is based on participant`s self-reflection and honesty, and it makes examining children and non-verbal participants less difficult. The aim of this presentation is to describe how eye tracking has been used in the research of autism spectrum disorder until now. We will also introduce an experiment performed in Masaryk University in Brno in this presentation. If we are able to identify the areas of the picture that attract the attention of autistic participants the most and compare them with the areas of the control group, we can easily characterize, and eventually try to minimize, the differences between typical and autistic perception.

Keywords: autism spectrum disorder; autism; eye tracking; attention; attention allocation; perception; experiment

PORUCHY/ODLIŠNOSTI SEXUÁLNEHO VÝVINU U DETÍ – OTÁZKY V PSYCHOLOGICKEJ PRAXI

Margaréta Hapčová¹, Zuzana Pribilincová²

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
² Detská klinika Lekárskej fakulty Univerzity Komenského a Detskej fakultnej nemocnice
s poliklinikou, Bratislava
margareta.hapcova@uniba.sk

Abstrakt: Poruchy alebo odlišnosti sexuálneho vývinu (angl. Disorders/Differences of Sex Development – DSD) je zastrešujúci názov pre skupinu vrodených porúch s atypickým vývinom chromozomálneho, gonadálneho alebo anatomického pohlavia. Tie majú za následok medicínske a psychosociálne komplikácie, ako sú ťažkosti pri určení pohlavia, hormonálne a metabolické poruchy, zvýšené riziko onkologických ochorení, dopad na fertilitu a sexualitu týchto ľudí. Každá z týchto oblastí prináša množstvo otázok ohľadne manažmentu starostlivosti o dieťa s DSD. Cieľom komplexnej starostlivosti a terapie je dobrá kvalita života a well-being dieťaťa s ohľadom na jeho budúcnosť. Podľa aktuálnych poznatkov je ich kvalita rôzna, býva úzko prepojená s ďalšími zdravotnými a psychickými komplikáciami. V štúdiách, ktoré sa zameriavajú na prácu s deťmi s DSD a ich rodičmi sa objavuje ako vypuklý problém - nedostupná psychologická podpora a nedostatok kvalitných informácií. Napriek tomu, že nejde o urgentný zdravotný stav týchto detí, ale skôr o „psychologickú urgenciu“, kedy rodičia zažívajú veľký stres, keď sa im narodí dieťa s DSD. Pri spolurozhodovaní s odborníkmi o určení pohlavia dieťaťa je často z rodičovskej strany úsilie o „normalizáciu“ genitálu. Chirurgické zákroky v útlom detstve sú diskutované z rôznych pohľadov a narážajú na etickú otázku súhlasu dieťaťa s ireverzibilnými zásadami. Samotné rozhodnutie o chirurgickom zákroku je komplikované z medicínskeho, ale aj psychosociálneho hľadiska. Štúdie po chirurgických zásadách sa zameriavajú na kvalitu života, sexuálnu funkčnosť, psychosexuálne aspekty, ktoré sú častokrát neuspokojivé. Nevýhodou retrospektívnych sledovaní je rozdielny a agresívnejší prístup k zásadám v minulosti, výsledky nových, rezervovanejších postupov sa ukážu až o niekoľko desaťročí. Vedecky zatiaľ nedostatočne prebádanou otázkou je, ako pôsobí atypický profil pohlavných hormónov v prenatálnom a postnatálnom období na vývin detí. Predpokladá sa vplyv na sexuálnu diferenciaciu, afektívne a kognitívne procesy, ktoré môžu byť odlišné u ľudí s DSD, čo prináša rôzne psychosociálne následky ako vyšší výskyt psychopatológie, ťažkosti v sociálnych kontaktoch a vyššie zastúpenie homosexuálnej orientácie alebo transrodovosti. V našej práci prinášame kazuistiku 17-ročného dievčaťa s karyotypom 46XY s prítomnosťou uteru a zmiešanými gonádami v čase diagnostikovania DSD. Na tejto kazuistike chceme poukázať na niektoré psychologické aspekty práce s týmito deťmi/adolescentmi, ich rodičmi a dôležitosť psychológa v multidisciplinárnom tíme.

KLúčové slová: poruchy sexuálneho vývinu; deti a adolescenti; psychologické aspekty; kazuistika

DISORDERS / DIFFERENCES OF SEXUAL DEVELOPMENT OF CHILDREN - QUESTIONS IN PSYCHOLOGICAL PRACTICE

Abstract: Disorders / Differences of Sexual Development (DSD) is an umbrella term for a group of congenital disorders with atypical development of chromosomal, gonadal or anatomical sex. Medical and psychosocial complications such as difficulty in gender assignment, hormonal and metabolic disorders, an increased risk of cancer, an impact on the fertility and sexuality of these people, are consequences of that. The aim of complex care and treatment is a good quality of life and well-being of the child regarding its future. According to current knowledge, the quality of life varies, closely connected with other medical and mental complications. Studies that focus on children with DSD and their parents have found as a problem unavailable psychological support and a lack of quality information. Although, these children are not in an emergency medical condition, it is more about a "psychological emergency", where parents are in stress after their child's birth. Parents are included in a decision-making with experts of the sex assignment, there is often a stress on the parental side to "normalize" the genital appearance. Surgical interventions in early childhood are discussed from different perspectives and touch to the ethical question of the child's consent to irreversible interventions. A medical and psychosocial aspects on the decision-making on the surgical intervention are complicated. Studies after surgery focus on a quality of life, a sexual functionality, psychosexual aspects, their results are not satisfactory. The disadvantage of retrospective follow-up studies is in the different, more aggressive approach to interventions in the past, and the results of actual, more reserved procedures will not be revealed until several decades. The question of how atypical profile of gonadal hormones in the prenatal and postnatal period effects the development of children has not been enough explain yet. An impact on sexual differentiation, affective and cognitive processes, which may be different in people

with DSD, are expected to have different psychosocial consequences, such as increased incidence of psychopathology, difficulties in social contacts, and a higher representation of homosexual orientation or transgender. We report a case study of a 17-year-old girl with karyotype 46XY with the presence of uterus and mixed gonads at the time of process of diagnosis the DSD. In this case study we want to point out some psychological aspects of working with these children / adolescents, their parents and the importance of a psychologist in a multidisciplinary healthcare team.

Keywords: *disorders of sexual development; children and adolescent; psychological aspect; case study*

AFEKTÍVNY PRIMING AKO SÚČASŤ SYSTÉMU ZAMERIAVANIA POZORNOSTI A STUPŇA VEDOMÉHO PERCEPČNÉHO SPRACOVANIA

Silvia Harvanová, Lenka Sokolová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta - Katedra psychológie a
patopsychológie
silvia.harvanova@gmail.com*

Abstrakt: Afektívny priming môžeme považovať za experimentálnu paradigmu, podľa ktorej iniciálne afektívne spracovanie automaticky ovplyvňuje spracovanie ďalších, následne prezentovaných stimulov. Mnohé štúdie dospeli k záveru, že afektívne kongruentná prezentácia podnetov (v zmysle emocionálnej valencie a/alebo nabudenia) je spojená s kratšími reakčnými časmi, v porovnaní s inkongruentnou prezentáciou. Výskum zameraný na neurálne koreláty afektívneho primingu posúva diskusiu nad rámec neuroanatomickej „lokalizácie“ konkrétnych štruktúr, ktoré by mohli tieto procesy reprezentovať (amygdala, nucleus accumbens, niektoré oblasti temporálneho laloka, a i.). Dotýka sa otázok funkcie vizuálneho zamieravania pozornosti ako systému rýchlej reorientácie pozornosti, umožňujúcemu flexibilne reagovať na potenciálne ohrozenie či emocionálne významné udalosti; ako aj vizuálneho percepčného spracovania v zmysle stupňov vedomého prežívania. Teoretická štúdia v závere otvára diskusiu ohľadom implikácií pre posudzovanie kognitívneho výkonu v kontexte emocionálne podmieneného automatického spracovania podnetov. Príspevok vznikol s podporou projektu VEGA 1/0409/17 Osobnosť a profesijné videnie učiteľov a učiteľiek vo vzťahu k riešeniu náročných situácií v školskej triede v období tranzitu do praxe.

KLúčové slová: *afektívny priming; vizuálna pozornosť; neurálne koreláty; vedomie; vizuálne percepčné spracovanie*

AFFECTIVE PRIMING AS A PART OF ATTENTIONAL SYSTEM AND DEGREE OF CONSCIOUS PERCEPTUAL PROCESSING

Abstract: Affective priming is an experimental paradigm, suggesting that initial affective processing automatically influences subsequent stimulus processing. Many studies have found that affective congruent stimuli presentation (taking into account the emotional valence and/or arousal) is associated with shorter reaction times, in contrast with the incongruent stimuli presentation. Research studies, focused on neural correlates of affective priming, broaden the discussion above the classic neuroanatomical localisation debate concerning brain structures underlying these processes (amygdala, nucleus accumbens, specific parts of temporal lobe, etc.). Recent experimental findings expand the view on visual attention functioning, suggesting the quick attentional reorienting system features, enabling flexible response to potentially dangerous situations or emotionally significant events; as well as visual perceptual processing and the degrees of conscious experience. Implications for cognitive performance assessment, taking into account the automatic, emotionally primed stimuli processing, are discussed in conclusion of present study. Study was supported by VEGA 1/0409/17 Teachers personality and professional vision related to dealing with challenging situations in the classroom during the transition into service.

Keywords: *affective priming; visual attention; neural correlates; consciousness; visual perceptual processing*

PLNÉ VS. KRÁTKE MIERY BIG FIVE VO VZŤAHU K PRACOVNEJ ANGAŽOVANOSTI A SEBAÚČINNOSTI

Martin Jakubek, Miroslava Kvasňovská

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
martin.jakubek@uniba.sk*

Abstrakt: V realizovanom výskume sme overovali platnosť osobnostných dotazníkov NEO-FFI, BFI-2-XS a TIPI na slovenskej dospeléj populácii. Ukázalo sa, že dlhá verzia vykazuje lepšie psychometrické vlastnosti ako krátke verzie osobnostných inventárov. Ďalej sme overovali korelačné vzťahy rôznych metód merania Big Five k premenným pracovnej angažovanosti a sebaúčinnosti. Naše výsledky naznačujú, že medzi metódami je zhoda, čo sa týka sily a smeru korelačného vzťahu priateľivosti a extroverzie voči pracovnej angažovanosti a sebaúčinnosti, v ostatných osobnostných premenných sa výsledky medzi jednotlivými metódami líšia.

KLúčové slová: *päťfaktorový model osobnosti; črty osobnosti; pracovná angažovanosť; pracovná sebaúčinnosť; Big Five; NEO-FFI; BFI-2-XS; TIPI; UWES-9; Job Self-efficacy Scale*

FULL VS SHORT MEASURES OF BIG FIVE IN RELATIONSHIPS WITH WORK ENGAGEMENT AND SELF-EFFICACY

Abstract: In the performed research we verified the validity of the NEO-FFI, BFI-2-XS and TIPI personality questionnaires on the Slovak adult population. It has been shown that the long version has better psychometric characteristics than the short versions of the personality inventory. Furthermore, we verified the correlation relationships of various Big Five methods to work and self-efficacy variables. Our results suggest that there is a consensus between methods in terms of strength and direction of correlation of friendliness and extroversion to work engagement and self-efficacy; in other personality variables, the results vary between methods.

Keywords: five-factor personality model; personality traits; work engagement; work self-efficacy; Big Five; NEO-FFI; BFI-2-XS; TIPI; UWES-9; Job Self-efficacy Scale

PREDIKCIA TROCH TYPOV ORGANIZAČNÉHO ZÁVÄZKU DEMOGRAFICKÝMI A OSOBNOSTNÝMI PREMENNÝMI, PRACOVNOU ANGAŽOVANOSŤOU A OSOBNÝMI CIEĽMI

Martin Jakubek, Jakub Skaličan

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
martin.jakubek@uniba.sk*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo popísať, nakoľko dokáže kombinácia rôznych druhov premenných predpovedať silu hlavných typov organizačného záväzku. Výskumnú vzorku tvorilo N=227 pracujúcich ľudí (83 mužov, 144 žien). Vo výskume sme použili sebaučinnosť dotazníky TCM, UWES-9, Aspirations Index a BFI-2-XS. Vo výsledkoch sme potvrdili pozitívnu predikčnú silu pracovnej angažovanosti pre afektívny a normatívny organizačný záväzok, a zistili sme negatívnu predikčnú silu počtu zamestnancov v organizácii pre afektívny a normatívny organizačný záväzok. Taktiež sme zistili, že životné ciele človeka majú predikčnú silu v kontexte organizačného záväzku, konkrétne premenná „Osobný rozvoj“ negatívne predikovala kontinuálny organizačný záväzok.

KLúčové slová: *organizačný záväzok; pracovná angažovanosť; Goal Contents Theory; Big Five; TCM; UWES-9; Aspirations Index; BFI-2-XS*

PREDICTION OF THREE TYPES OF ORGANIZATIONAL COMMITMENT BY DEMOGRAPHIC AND PERSONALITY VARIABLES, WORK ENGAGEMENT AND PERSONAL GOALS

Abstract: The aim of the research was to describe how the combination of different types of variables can predict the strength of the main types of organizational commitment. The research sample consisted of N = 227 working people (83 men, 144 women). In the research we used self-report based questionnaires TCM, UWES-9, Aspirations Index and BFI-2-XS. In the results, we confirmed the positive predictive power of work engagement for the affective and normative organizational commitment, and we found the negative predictive power of the number of employees in the organization for the affective and normative organizational commitment. We also found that life goals have a predictive power in the context of organizational commitment, namely the variable "Personal Development" negatively predicted continuous organizational commitment.

Keywords: *organizational commitment; work engagement; Big Five; Goal Contents Theory; TCM; UWES-9; Aspirations Index; BFI-2-XS*

NELÁTKOVÉ ZÁVISLOSTI A VZŤAHOVÁ VÄZBA U MLADÝCH ĽUDÍ

Eubica Konrádová, Michaela Šingľárová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
lubica.konradova@uniba.sk*

Abstrakt: Cieľom štúdie bolo analyzovať vzťahy medzi nelátkovými závislosťami a vzťahovou väzbou u mladých ľudí. Výskumné dáta sme získali od 128 respondentov, vo veku od 18 do 30 rokov, ktorí vyplnili škálu Ako prežívam blízke vzťahy (ECR), škálu Problémové používanie internetu, Bergenskú škálu závislostí na Facebooku, Škálu závislostí od sociálnych sietí a Škálu závislosti od smartfónu. Údaje boli štatisticky spracované prostredníctvom SPSS. Výsledky potvrdili vzťah medzi pociťovanou úzkosťou v blízkyh vzťahoch a nelátkovými závislosťami. Nezistili sme však štatisticky významný vzťah medzi vyhýbaním v blízkyh vzťahoch a nelátkovými závislosťami. Taktiež sa potvrdili rozdiely v škálach nelátkových závislostí podľa typu vzťahovej väzby. Participanti s neistou väzbou mali vyššiu mieru nelátkových závislostí. Najvyššia miera nelátkovej závislosti bola u participantov so zaoberajúcim typom väzby. Naopak najnižšia miera nelátkovej závislosti bola u participantov s bezpečným typom väzby.

Kľúčové slová: *vzťahová väzba; nelátkové závislosti; mladí ľudia*

NON-SUBSTANCE ADDICTION AND ATTACHMENT IN YOUNG PEOPLE

Abstract: The aim of the study was to analyze the relationships between non-substance addictions and attachment among young people. We obtained data from 128 respondents, aged from 18 to 30, who filled the scale Experience in Close Relationships (ECR), scale Generalized Problematic Internet Use Scale 2, Bergen Facebook Addiction Scale, Social Media Disorder Scale nad Smartphone addiction scale. Data were statistically processed by SPSS. The results confirmed the relationship between feeling of anxiety in close relationships and non-substance addictions. However, we did not find a statistically significant relationship between avoidance in close relationships and non-substance addictions. It has been also confirmed differences in non-substance addictions scales according to the attachment type. Participants with the insecure attachment had a higher rate of non-substance addictions. The highest rate of non-substance addictions was among the participants with preoccupied attachment. On the contrary, the lowest rate of non-substance addictions was among the participants with secure attachment type.

Keywords: *attachment; non-substance addictions; young people*

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGICKÁ VZDÁLENOST A TŘÍDNÍ KLIMA

Josef Kundrát, Barbora Lisová

*Ostravská Univerzita, Filozofická fakulta - Katedra psychologie, ČR
josef.kundrat@osu.cz*

Abstrakt: V příspěvku se zaměříme na problematiku sociální psychologické vzdálenosti, kterou zkoumáme jako prostředek diagnostiky třídního klimatu. Teoreticky vycházíme z konstruktů psychologické vzdálenosti, využívané již Bogardusovou metodou měření postojů a její aktualizací prostřednictvím teorie úrovně interpretace (construal level theory). Zaměříme se na teoretické zakotvení nástroje měření sociální psychologické vzdálenosti a představíme aktuální podobu nástroje založeného na projekci vzdálenosti do grafického podnětového materiálu. Dále budeme demonstrovat reálné kazuistiky provedené v rámci výzkumu třídního klimatu na druhém stupni základní školy. V diskuzi se zaměříme na propojení konstruktů sociální psychologické vzdálenosti a existujících výzkumů třídního klimatu.

KLíčové slová: *sociální psychologická vzdálenost; klima třídy*

SOCIAL PSYCHOLOGICAL DISTANCE AND CLASS CLIMATE

Abstract: In this paper we will focus on the issue of social psychological distance, which we investigate as a means of classroom diagnostics. Theoretically, we build on the construct of psychological distance used by the Bogardus method of measuring attitudes and updating it through construal level theory. We will focus on the theoretical anchoring of the tool for measuring social psychological distance and present the current form of the tool based on projection of distance into graphical stimulus material. Furthermore, we will demonstrate real case studies conducted in the classroom climate research at the second stage of primary school. In the discussion we will focus on linking the construct of social psychological distance and existing class climate research.

Keywords: *social psychological distance; class climate*

ZMENY CIEĽOVÝCH CHARAKTERISTÍK A MOTIVÁCIE PRI NEÚSPECHU V DOSAHOVANÍ CIEĽA

Ladislav Lovaš, Andrea Mikulová

*Univerzita Pavla Jozefa šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
ladislav.lovas@upjs.sk*

Abstrakt: Zistený vplyv autonómnej a kontrolovanej motivácie na dosahovanie cieľov vyvolal potrebu vrátiť sa k niektorým známym javom z tejto oblasti. Patrí k nim aj otázka vplyvu priebežných výsledkov na ďalší postup v dosahovaní cieľa. Naším cieľom bolo na pozadí kontroly autonómnej a kontrolovanej motivácie zistiť, ako sa menia v dôsledku neúspechu v dosahovaní cieľa cieľové charakteristiky, výkon a motivácia. 60 účastníkov výskumu vysokoškolských študentov absolvovalo experimentálnu procedúru, ktorú tvorilo opakované riešenie slovných anagramov. Na základe predvýskumu boli zvolené súbory anagramov tak, aby po riešiteľných boli účastníkom predložené ťažko riešiteľné a neriešiteľné zadania. Po každej úlohe boli účastníci požiadaní, aby odpovedali na otázky, ktoré tvorili krátke škály týkajúce sa túžby dosiahnuť cieľ, náročnosti úlohy, sebaúčinnosti (goal self-efficacy), motivácie (autonómnej vs. kontrolovanej) a akčnej krízy (ACRIS). Zaznamenával sa tiež dosiahnutý výkon a cieľ pre nasledujúcu úlohu. Výsledky potvrdili vplyv neúspechu na zníženie výkonu, motivácie, túžby dosiahnuť cieľ, hodnotenie vynakladaného úsilia a sebaúčinnosti. Podľa regresnej analýzy je

významným prediktorom vynakladaného úsilia autonómna motivácia. Kontrolovaná motivácia sa neukázala ako významný prediktor vynakladaného úsilia.

Keľúčové slová: *cieľ; autonómna motivácia; kontrolovaná motivácia; neúspech*

CHANGES OF GOAL RELATED VARIABLES AND MOTIVATION IN UNSUCCESSFUL GOAL PURSUIT

Abstract: Confirmed impact of autonomous and controlled motivation on goal attainment evoked need for verification of some previously described findings. Example of such situation is effect of monitoring of goal pursuit on farther intensity of activities. Our aim was in the context of motivation differentiation (autonomous vs. controlled) verify changes of goal related variables, performance and motivation as a consequence of unsuccessful goal pursuit. 60 university students participated on experimental procedure which was created by several sets of verbal anagrams. On the base of pilot study were prepared three sets of anagrams which differed on demandingness: medium, hard and unsolvable. After each trial were participants asked to answer on several short scales (goal desire, goal self-efficacy, autonomous and controlled motivation, action crises). Registered was also performance and goal for next task. Results confirmed negative affect of failure on performance, motivation, goal desire, intensity of striving, and goal self-efficacy. Regress analysis showed the autonomous motivation was significant predictor of intensity of striving. Control motivation was not significant predictor of intensity of goal pursuit.

Keywords: *goal; autonomous motivation; controlled motivation; failure*

EUSTRES - KONCEPTY A CHÁPANIE

Alexander Loziak

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
loziak.alexander@centrum.sk*

Abstrakt: Stres je v súčasnosti vnímaný pomerne jednostranne, čo naznačujú aj výsledky vyhľadávania vo vedeckých databázach. Stres je však z pohľadu úplného vedeckého skúmania neadekvátne vnímať len ako „zlý“ a škodlivý fenomén, keďže stres zohráva kľúčovú rolu v adaptácii organizmov. Cieľ: tento teoretický príspevok referuje vývoj konceptov eustresu a jeho historické aj súčasné chápanie v kontexte emocionality, kognície a adaptácie. Metódy: relevantné štúdie sme vyhľadali pomocou vedeckých databáz (Google Scholar, ScienceDirect, Scopus). Výskumne štúdie: vybrali sme súčasné štúdie, aj vybrané staršie zdroje, aby sme pokryli moderný aj historický pohľad na tento fenomén (Selye, 1974; Kupriyanov, Zhdanov, 2014). Výsledky: skúmanie smeruje k chápaniu stresu ako potencionálneho adaptačného procesu. Eustres je v tomto prípade forma stresu, ktorá posilňuje adaptačné schopnosti. Približujeme mechanizmy takto definovaného stresu.

Keľúčové slová: *eustres; stres; adaptácia*

EUSTRES - CONCEPTS AND UNDERSTANDING

Abstract: Nowadays, perception of stress is very one-sided, which is confirmed by searching results in scientific databases. However, in the context of correct scientific research it is inadequate to perceive stress just as "bad " and harming phenomenon because stress plays a key role in adaptation of organisms. Objective: this theoretical contribution covers development of concepts of eustress and its historical and current understanding in context of emotionality, cognition and adaptation. Methods: we found relevant studies by searching scientific databases (Google Scholar, ScienceDirect, Scopus). Research studies: we chose new studies and older resources to cover modern and historical view on this phenomenon (Selye, 1974; Kupriyanov, Zhdanov, 2014). Results: research is heading towards understanding stress as

potential adaptation process. Eustress is in this case form of stress, which strengthen adaptation capabilities. We focus on mechanisms of this definition of the stress.

Keywords: *eustress; stress; adaptation*

ETNICKÁ IDENTITA A JEJ KOMPONENTNY AKO PREDIKTORY POSTOJOV VOČI MIGRÁCIÍ

Juraj Martonyik

Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
juraj.martonyik@gmail.com

Abstrakt: Predkladaná štúdia sa zaoberá vzťahmi medzi komponentami etnickej identity a ich následným prepojením na subjektívne vnímané postoje prijímania, resp. odcudzovania voči migrantom a marginalizovaným skupinám. Príspevok sa zameriava v prvom rade na identifikovanie jednotlivých ukazovateľov etnickej identity ako po teoretickej, tak empirickej stránke, v druhom na formalizáciu ukazovateľov postojov voči migrantom a následne na ich možné empirické prepojenie. Analýza bola prevedená na dátach získaných v rámci projektu Tendencie vývoja etnických vzťahov na Slovensku, výskumná vzorka pozostávala z 2605 respondentov zastupujúcich nasledovné národnosti: 322 Slovákov, 325 Maďarov, 320 Rómov, 320 Ukrajincov, 334 Poliakov, 320 Rusínov, 339 Nemcov a 325 Čechov. V rámci výskumnej vzorky sa ukázala byť etnická identita významným faktorom ako z hľadiska všeobecného, tak na úrovni jednotlivých národností, kde sa preukázali významné rozdiely.

Kľúčové slová: *etnická identita; migrácia; stereotypy; postoje*

ETHNIC IDENTITY AND ITS COMPONENTS AS PREDICTORS OF ATTITUDES TOWARDS MIGRATION

Abstract: Presented study is concerned with ethnic identity, its components and possible effects that these might have on internalized attitudes towards general acceptance or refusal of migrants and minorities. Aim is here focused on identification of ethnic identity and its components together with formalization of attitudes towards migration and its various aspects. These analyses was conducted from a data sample created as part of a project Development trends of ethnic relationships in Slovakia, on a sample of 2605 respondents representing the following nationalities: 322 Slovaks, 325 Hungarians, 320 Roma, 320 Ukrainians, 334 Poles, 320 Ruthenians, 339 Germans and 325 Czechs. The results have shown ethnic identity to have an effect on attitudes towards migration, on an individual level as well as on level of nationality. Implications are being discussed.

Keywords: *ethnic identity; migration; stereotypes; attitudes*

VYBRANÉ CHARAKTERISTIKY HRÁČOV ROLOVÝCH HIER

Soňa Mayerová, Mária Bratská

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
sona.smayerova@gmail.com, maria.bratska@uniba.sk

Abstrakt: Rolové hranie (RP) je typ hry, kde účastníci zaujmú charakterovú rolu a rozhodujú o jej správaní podľa dohodnutých mechaník, hrajúc individuálne či skupinovo s prítomným či neprítomným mediátorom a výsledok hry nelimituje čas ani možnosti. Dôležitým záverom realizovaných výskumov je potenciál RP generalizovať získané pragmatické, sociálne či kognitívne zručnosti. Príspevok sa sústreďuje na skúmanie charakteristík hráčov RP a vzťahu dĺžky hrania RP s rôznorodosťou stvárnených postáv. U 49 participantov sme zistili, že pozitívnym aspektom RP v živote hráčov je najmä zlepšenie individuálnych a medziľudských zručností. Dĺžka hrania RP korelovala s tvrdením, že RP je súčasť

identity hráča a tiež počtom kamarátov, ktorí hrajú RP nad nehráčmi ($p < 0,01$); stvárnením postáv s odlišnými psychickými charakteristikami hráča, súčasťou RP v živote hráča, stvárnením postáv nachádzajúcich sa v prostredí hráča a stvárňovaním rol, ktorými sa hráč inšpiruje práve zo svojho prostredia ($p < 0,05$). Pri sebahodnotení hráčov a nehráčov sa ukázal významný rozdiel v hodnotení kreativity a predstavivosti ($p < 0,01$).

Kľúčové slová: *rolové hranie; stolové rolové hry; larp*

SELECTED CHARACTERISTICS OF ROLE-PLAYERS

Abstract: Role-play (RP) is a type of game where the players create their own characters and decide the character's behaviour according to the agreed upon rules, playing individually or in the group, with a present or an absent mediator and the result of the game is unlimited by the time or the possibilities. One of the most important facts is the potential of RP to generalize achieved pragmatic, social or cognitive abilities. This paper focuses on examining the characteristics of role-players and the diversity of their characters based on the length of playing. Within the 49 participants, we found out that the main positive aspect of RP in the players' lives is improvement of individual and social skills. The length of playing correlated with consideration of RP as a part of player's identity and preference of RP friends over the non-role-playing friends ($p < 0.01$); varying mental characteristics of the character, part of RP in player's life, portrayal characters inspired by the player's surrounding as well as portraying roles inspired from the player's surrounding ($p < 0.05$). Self evaluation between the players and non players showed significant difference in their perceived creativity and imagination ($p < 0.01$).

Keywords: *role-play; table-top role-playing games; larp*

VPLYV DIEŤAŤA S KOMBINOVANÝM POSTIHNUŤÍM NA PREŽÍVANIE A SEBAÚCTU JEHO ZDRAVÉHO SÚRODENCA

Barbora Mesárošová, Lucia Chamutyová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
barbora.mesarosova@uniba.sk, lucia@chamuty.com*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo zistiť, ako prítomnosť jedinca s kombinovaným postihnutím v rodine vplýva na jeho zdravého súrodenca. Zamerali sme sa na prežívanie negatívnych emočných stavov, sebaúctu a v rámci nej na oblasť rodinnú, školskú, rovesnícku a postoj voči sebe. Prvá časť našich dotazníkov je sústredená na zistenie miery sebaúcty (Coopersmithov dotazník sebaúcty (CSEI) a Rosenebergova škála sebahodnotenia). V druhej časti sme pomocou dotazníka DASS-42 skúmali úroveň negatívnych emočných stavov participantov. Na základe výsledkov nášho výskumného šetrenia sme zistili, že adolescenti so súrodencom s postihnutím nevykazujú významne nižšiu sebaúctu ako adolescenti, v rodine ktorých sa takéto dieťa nevyskytuje. V skupine adolescentov so súrodencom s postihnutím má rodinný komponent sebaúcty významný súvis s prežívaním negatívnych emočných stavov. V kontrolnej skupine sa s negatívnymi emočnými stavmi spájal viac školský komponent.

Kľúčové slová: *súrodenec; kombinované postihnutie; sebaúcta; negatívne emócie; školská sebaúcta; rodinná sebaúcta*

THE INFLUENCE OF A CHILD WITH COMBINED DISABILITIES ON THE EXPERIENCING AND SELF-ESTEEM OF HIS HEALTHY SIBLING

Abstract: The aim of the research was to find out how the presence of an individual with multiple disabilities in the family affects their healthy sibling. We focused on experiencing negative emotional states, self-esteem and within it the family, school, peer and attitude towards each other. The first part of our questionnaires focuses on the self-esteem rate (Coopersmith Questionnaire (CSEI) of self-esteem

and Rosenberg self-esteem scale). In the second part, we examined the level of negative emotional states of participants using the DASS-42 questionnaire. Based on the results of our research, we have found that adolescents with siblings with disabilities do not show significantly lower self-esteem than adolescents in a family without such a child. In the group of adolescents with disabled siblings, the family component of self-esteem has a significant connection with the experiencing of negative emotional states. In the control group the school component was associated with negative emotional states.

Keywords: *sibling; combined disability; self-esteem; negative emotions; school self-esteem; family self-esteem*

TÍMOVÁ KOOPERÁCIA HRÁČOV LARP

Dominika Neprašová, Mária Bratská

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
dominikaneprasova@gmail.com, maria.bratska@uniba.sk*

Abstrakt: Štúdiá sa zameriava na skúmanie tímovej kooperácie hráčov v podmienkach LARP arény Undeadarena.com. Zaujímalo nás, ktoré aspekty spolupráce prevládajú. Skúmali sme proaktivitu členov, ich motiváciu pracovať v skupine, kohéziu a komunikáciu v skupine, ako aj to, či považujú hráči LARP skupinovú spoluprácu za kľúčový aspekt pri dosahovaní cieľa. Výskum sa uskutočnil v najväčšej LARP aréne na Slovensku a v strednej Európe prostredníctvom fokusových skupín, pozorovania a ankety. Výskumný súbor tvorilo 37 hráčov. Zistili sme, že kooperácia bola prítomná v úspešných aj neúspešných skupinách, častejšie u hráčov s úspešným výsledkom. To, či hráči považovali kooperáciu za kľúčový aspekt úspechu v hre sa nepotvrdilo. Identifikovali sme rôzne aspekty komunikácie v skupine, kohéziu skupiny, stratégiu rozdeľovania úloh, aj proaktivitu hráčov. Získané výsledky hráčov LARP dopĺňajú výsledky a závery v danej oblasti skúmanej problematiky.

Kľúčové slová: *skupinová kooperácia; aspekty skupinovej kooperácie; LARP*

TEAM COOPERATION OF LARP PLAYERS

Abstract: The focus of a study is to observe team cooperation of LARP players in Undeadarena.com. We were interested in which aspects of cooperation prevailed. We explored the proactivity of members, their motivation to work in a group, cohesion and communication in a group, and also whether they consider it to be key factor in achieving the goal. The research was made in the biggest LARP arena in the Slovakia and Central Europe through focus groups, observation and survey. The research group consisted of 37 people. We found out, that cooperation was present in both successful and unsuccessful groups, more often in groups with successful result. However, whether the players considered it a key aspect in achieving the goal was not confirmed. We identified various aspects of communication in group, group cohesion, strategy of dividing tasks and also proactivity of players. Obtained results of LARP players contribute to results and conclusions in this field of study.

Keywords: *group cooperation; aspects of group cooperation; LARP*

AGRESE JAKO INTEGRÁLNÍ SOUČÁST LIDSKÉHO BYTÍ I FUNKCÍ LIDSKÉHO MOZKU

Miroslav Orel

*Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta - Katedra psychologie, ČR
miroslav.orel@upol.cz*

Abstrakt: Téma agrese je v psychologii i psychopatologii stále aktuálním. Konkrétní vyjádření, míra a závažnost projevů lidské agrese se mění, do určité míry je však agrese zcela přirozenou, integrální a nepatologickou součástí lidského bytí. Problematickou a patologickou se agrese stává při změně kvantity a samozřejmě také kvality a formy. Jedno sdělení vymezuje agresi biologickou (společnou lidem i zvířatům, kde velkou roli hraje zejména genetické pozadí) a agresi výlučně lidskou (kde se odráží vliv sociálních vztahů, kultury a doby, ale třeba i psychopatologie). V kontextu poznatků neurověd hrají v genezi lidské agrese významnou roli neuronální síť našeho mozku, zejména síť zrcadlových neuronů a okruhy prefrontální kůry. Můžeme tak říci, že agrese je do určité míry součástí funkcí lidského mozku. Vnitřní i vnější faktory, které tyto síte ovlivňují, jsou velmi početné a pestré. Uplatňují se po celý život, prioritně však v dětském věku.

KLíčové slová: agrese; neuronální síte; lidský mozek; systém zrcadlových neuronů; prefrontální kůra

THE AGGRESSION AS AN INTEGRAL PART OF THE HUMAN BEING AND FUNCTIONS OF THE HUMAN BRAIN

Abstract: Aggression is still topical in psychology and psychopathology. The specific expression, degree, and severity of the manifestations of human aggression may change, but to some extent aggression is a natural, integral, and non-pathological part of human beings. Aggression becomes problematic and pathological with a change in quantity and of course quality and form. One classification distinguishes between biological aggression (common to both people and animals, where genetic background plays a big role) and exclusively human aggression (where the influence of social relations, culture and time, but also psychopathology is reflected). From the neuroscientific perspective, the neuronal network of our brain, in particular the network of mirror neurons and prefrontal cortex circuits, play an important role in the genesis of human aggression. We can say that to some extent, aggression is part of the functions of the human brain. The internal and external factors affecting these networks are very numerous and varied. They may have a bearing on them throughout life, but predominantly in childhood.

Keywords: aggression; neuronal network; human brain; mirror neuron system; prefrontal cortex

PSYCHICKÁ ODOLNOST Z POHLEDU ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH PSYCHOLOGŮ

Karel Paulík

*Ostravská univerzita, Filozofická fakulta - Katedra psychologie, ČR
paulik@osu.cz*

Abstrakt: Předmětem zájmu studie jsou názory graduovaných psychologů působících v Česku a na Slovensku na některé otázky vtahující se k lidské psychické odolnosti. Tento fenomén budí pozornost odborníků i laické veřejnosti díky nutnosti zvládnání četných nároků kladených v životě na jedince. Cílem je analýza názorů českých a slovenských psychologů na vymezení psychické odolnosti, s ohledem na aktuální situaci ve vymezování odolnosti v teorii, názorů na hlavní faktory, které odolnost ovlivňují, případné genderové souvislosti a vztah odolnosti a zdraví. Výzkum, kterého se zúčastnilo 221 psychologů, byl realizován pomocí ankety distribuované prostřednictvím webu, propagované autorem osobně a v odborném tisku. Výsledky naznačují, že většina respondentů se přiklání spíše k pojetí psychické odolnosti jako genderově nespecifické funkce zejména individuálních dispozic, významně související se zdravím, která je podstatně ovlivňována vedle konkrétních okolností sociálními vztahy a kulturou vůbec.

KLíčové slová: psychická odolnost; pojetí odolnosti; resilience; psychická dispozice

PSYCHOLOGICAL RESISTANCE FROM THE PERSPECTIVE OF CZECH AND SLOVAK PSYCHOLOGISTS

Abstract: The subject of the study is the opinions of graduated psychologists working in the Czech Republic and Slovakia on some issues related to human psychological resistance. This phenomenon attracts the attention of experts and the general public due to the need to cope with the numerous demands placed on individuals in life. The aim is to analyze the opinions of Czech and Slovak psychologists on the definition of mental resistance, with respect to the current situation in defining resistance in theory, opinions on the main factors affecting resistance, possible gender context and the relationship of resistance and health. The research, which was attended by 221 psychologists, was carried out by means of a survey distributed through the web, promoted by the author in person and in the professional press. The results indicate that the majority of respondents tend to think of mental resistance as a gender non-specific function, especially of individual dispositions, which is significantly related to health, which is significantly influenced by social relations and culture in addition to specific circumstances.

Keywords: *psychological resistance; conception of resistance; resilience; psychological disposal*

ETICKÝ LEADERSHIP A PSYCHOLOGICKÉ VÄZBY V ORGANIZÁCIÍ

Eva Rošková, Barbora Kočnerová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
eva.roskova@uniba.sk*

Abstrakt: Cieľom štúdie bolo otestovať súvislosti medzi etickým leadershipom, afektívnym organizačným záväzkom, angažovanosťou zamestnancov a úmyslom odísť z organizácie. Dizajn výskumu bol dotazníkový. Predpoklady sme overovali na výbere 175 zamestnancov spoločnosti Nestlé Slovensko s.r.o. (76 mužov a 99 žien) vo veku od 18 do 60 rokov. Výsledky (korelačné vzťahy a modely predikcie) preukázali, že etický leadership významne prispieva k vytváraniu psychologických väzieb na pracovisku (angažovanosť, afektívny záväzok) a zároveň funguje ako inhibítor fluktuálnych tendencií (úmysel odísť z organizácie). Zistili sme, že starší zamestnanci (46-60 rokov) dokumentovali vyššiu úroveň psychologických väzieb - angažovanosť, afektívny organizačný afektívny záväzok a nižší úmysel odísť z organizácie v porovnaní s nižšími vekovými kategóriami. V nadväznosti na uvedené zistenia ako aj na dokumentované prepojenia pracovných postojov s efektivitou a výkonom organizácie, naše odporúčania smerujú k potrebe podpory, rozvoja a retencie etických leadrov v organizácii.

KLúčové slová: *etický leadership; afektívny organizačný záväzok; angažovanosť zamestnancov; úmysel odísť z organizácie*

ETHICAL LEADERSHIP AND PSYCHOLOGICAL BONDS IN THE ORGANIZATION

Abstract: The aim of the study was to test the links between ethical leadership, affective organizational commitment, employee engagement and the intention to leave the organization. The quantitative design of the research was used. We verified the assumptions on the sample of 175 employees of Nestlé Slovensko s.r.o. (76 males and 99 females) aged from 18 to 60 years. The results (correlations and prediction models) have shown that ethical leadership contributes significantly to psychological bonds in the workplace (engagement, affective commitment), and at the same time acts as an inhibitor of fluctuating tendencies (intention to leave the organization). We found that older employees (46-60 years) documented a higher level of psychological bonds - engagement, affective organizational affective commitment, and the lower level the intention to leave the organization compared to younger employees. Based on the above findings, as well as documented links between work attitudes and organizational

efficiency and performance, our recommendations we address to the need for support, development and retention of ethical leaders in the organization.

Keywords: *ethical leadership; affective organizational commitment; employee engagement; turnover intention*

ČO JE HATECRIME ?

Ivan Schmidt

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
schmidt@saske.sk*

Abstrakt: V súčasnosti je možné sa stretnúť s novým javom resp. pojmom známym ako HATECRIME. Naznačuje tomu frekventované používanie tohto pojmu v mnohých štúdiách v rozličných vedeckých databázach. Ak uvádzame pojem „nenávisť (hate)“ v spojení s pojmom „trestný čin (crime)“ môže sa nám zdať, že nám to prikladá určitú váhu ku kriminalite. (Jeaness a Grattet 2001). Cieľ - zreferovať vývoj teoretických konceptov HATECRIME-u a jeho súčasnému chápaniu. Metódy – relevantné štúdie sme vyhľadali pomocou vedeckých databáz (Google Scholar, ScienceDirect, Scopus). Výskumne štúdie – vybrali sme súčasné štúdie zaoberajúce sa javom HATECRIME v súvislosti s migráciou a viktimizáciou. Výsledky – naše skúmanie smeruje ku priblíženiu pojmu HATECRIME. Je častým sprievodným javom pri migrácií a ovplyvňuje správanie hostujúcej krajiny.

Príučové slová: *hatecrime; migrácia*

WHAT IS HATECRIME?

Abstract: Nowadays is possible to encounter with new phenomenon or concept known as HATECRIME. It is suggested by frequent use of this term in many studies in different research databases. Putting the word “hate” in conjunction with “crime” gives weight to understanding of crime (Jeaness & Grattet 2001). Aim – to refer the trend of theoretical concepts of HATECRIME and his current understanding. Methods - we searched for relevant studies using scientific databases (Google Scholar, ScienceDirect, Scopus). Research studies - we selected current research studies focused on HATECRIME in context with migration and victimisation. Results - our research aims to bring HATECRIME closer. It is a frequent accompanying phenomenon in migration and affects the behavior of the host country.

Keywords: *hatecrime; migration*

MOTIVÁCIA AKO MEDIÁTOR VZŤAHU MEDZI DOBOU V ORGANIZÁCIÍ A ZÁVÄZKOM K PRÁCI/ORGANIZÁCIÍ

Milica Schraggeová, Slávka Kušnírová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
milica.schraggeova@uniba.sk*

Abstrakt: Cieľom príspevku je zistiť, ako motivácia zamestnancov (vnútorná/vonkajšia) a doba strávená v organizácii súvisí so záväzkom zamestnancov k rôznym objektom v pracovnej oblasti (organizácia, práca samotná). Výskum je zameraný na overenie mediačného modelu, v ktorom predpokladáme, že vzťah medzi dobou v organizácii a záväzkom je sprostredkovaný vnútornou motiváciou. Teoretickým východiskom merania záväzku na pracovisku je koncept KUT - Klein et al., Unidimensional, Target-free. Výskum bol realizovaný na vzorke 142 zamestnancov súkromnej finančnej inštitúcie (40 mužov a 102 žien) vo veku od 20 až 65 rokov (M = 33,20 roka). Výskum mal kvantitatívny dizajn, použili sme dotazníkové metódy: K.U.T na meranie záväzku k organizácii a k

práci, TCM - (Three Component Model questionnaire), WEIMS (Work Extrinsic and Intrinsic Motivation Scale). Z overovania mediačného modelu vyplýva, že vnútorná motivácia je parciálnym mediátorom medzi dobu strávenou v organizácii a záväzkom k organizácii ako aj záväzkom k vykonávanej práci. Externá motivácia sa nepotvrdila ako mediátor.

Kľúčové slová: doba v organizácii; záväzok k práci; záväzok k organizácii; vnútorná motivácia; vonkajšia motivácia

MOTIVATION AS A MEDIATOR OF RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL TENURE AND ORGANIZATIONAL/WORK COMMITMENT

Abstract: The objective of the research is to investigate the interaction between the employee's motivation (intrinsic/extrinsic), organizational tenure and the commitment to different objects at work (organization, occupation). The main focus was to verify the mediation model, in which we assumed that the relationship between organizational tenure and commitment to organization/occupation is mediated by intrinsic motivation. The theoretical background of commitment is KUT – Klein et al. Unidimensional Target-free commitment. The research was realized on sample consisting of 142 employees (male = 40, female = 102), aged from 20 to 65, (M = 33.20), who were employed in one private financial institution in Slovakia. The research had quantitative design, we used methods describing the focus of our work - Target-free Commitment Measure (K.U.T), TCM – Three Component Model questionnaire, WEIMS (Work Extrinsic and Intrinsic Motivation Scale). The verification of the mediation model showed that internal motivation is a partial mediator between organizational tenure and commitment to organization and to occupation as well. External motivation has not been confirmed as a mediator.

Keywords: organizational tenure; occupational commitment; organizational commitment; internal motivation; external motivation

NORMATÍVNE DÁTA A KLINICKÁ UŽITOČNOSŤ STROOPOVHO TESTU - VERZIA NEUROPSY

Eva Smolejová¹, Daniel Dančík¹, Alice Kušnírová², Zuzana Košutzká², Veronika Boleková^{2,3}, Petra Brandoburová⁴, Dana Špringelová¹, Anton Heretik¹, Michal Hajduk^{1,5}

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie

²Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta – II. Neurologická klinika a UNB

³Paneurópska vysoká škola – Fakulta psychológie, Bratislava

⁴Centrum MEMORY n.o., Bratislava

⁵Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta - Psychiatrická klinika a UNB

eva.smolejova@uniba.sk, michal.hajduk@uniba.sk

Abstrakt: Stroopov test je tradičnou súčasťou neuropsychologických batérií slúžiacich na diagnostiku kognitívneho deficitu u rôznych neuropsychiatrických porúch. Cieľom príspevku je poskytnúť normatívne údaje k Stroopovmu testu vo verzii Neuropsy a overiť jeho použiteľnosť pri diagnostike narušenia exekutívnych funkcií pri Parkinsonovej chorobe a schizofrénii. Výskumný súbor pozostával zo 486 zdravých participantov z projektu NEUROPSY. Klinická skupina pozostávala z 25 pacientov s idiopatickou Parkinsonovou chorobou a 25 pacientov so schizofréniou. V normatívnom súbore sme zistili vzťah medzi výkonom v teste a vzdelaním ($r = -0.127$ až 0.196) a vekom ($r = 0.298$ až 0.523). Na vytvorenie noriem boli použité regresné rovnice. Test je dostatočne senzitívny k diagnostike oslabenia exekutívnych funkcií pri schizofrénii, pri Parkinsonovej chorobe sme rozdiely oproti zdravým kontrolám nezistili. Podporené grantom APVV - 15 - 0686

Kľúčové slová: Stroopov test; normy; schizofrénia; Parkinsonova choroba

NORMATIVE DATA AND CLINICAL UTILITY OF STROOP TEST - NEUROPSY VERSION

Abstract: Stroop test is common part of neuropsychological test batteries used for measuring cognitive deficit in different neuropsychiatric disorders. The aim of the current study is to provide normative data for the Neuropsy version of Stroop test and to evaluate its clinical utility in the assessment of executive functions in Parkinson`s disease and schizophrenia. The sample consisted of 486 healthy participants from the NEUROPSY project. Clinical sample consisted of 25 patients with idiopathic Parkinson`s disease and 25 patients with schizophrenia. In the normative sample, we found a associations between test performance and education (rs -0.127 to -0.196) and age (rs 0.298 to 0.523). Norms were established using regression equations. Stroop test has sufficient sensitivity for detection of executive functions impairment in schizophrenia, the differences between patients with Parkinson`s disease and healthy controls were not found. Supported by grant APVV - 15 – 0686.

Keywords: Stroop test; normative data; schizophrenia; Parkinsons disease

NEGATÍVNA AFEKTIVITA A SOCIÁLNA ÚZKOSŤ AKO PREDIKTORY PARANOIDNEJ IDEÁCIE

Alexandra Straková, Jakub Januška, Michal Hajdúk

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
strakova74@uniba.sk, januska4@uniba.sk, michal.hajduk@uniba.sk*

Abstrakt: Súčasné teoretické modely pozitívnych symptómov psychotických porúch zdôrazňujú ich multifaktoriálnu etiológiu. Cieľom práce je zhodnotiť, do akej miery je paranoidná ideácia v neklinickej vzorke predikovaná intenzitou prežívaných negatívnych emócií a sociálnej úzkosti. Výskumu sa zúčastnilo 193 študentov Filozofickej fakulty UK. Priemerný vek bol $M=21.58$ a $SD=2.43$ roka. Na zhodnotenie miery paranoidnej ideácie bola použitá Škála paranoje, negatívnu afektivitu sme merali škálou PANAS a sociálnu úzkosť Škálou strachu z negatívneho hodnotenia. Na bivariačnej úrovni sme zistili vzťah medzi paranoidnou ideáciou, negatívnou afektivitou ($r=0.532$, $p<0.001$) a sociálnou úzkosťou ($r=0.386$, $p<0.001$). Výsledky viacnásobnej lineárnej regresnej analýzy preukázali, že negatívna afektivita ($\beta=0.439$, $p<0.001$) a sociálna úzkosť ($\beta=0.439$, $p=0.034$) nezávisle od seba predikujú závažnosť paranoidnej ideácie a aj po zohľadnení efektu demografických premenných. Výsledky tak empiricky podporujú Freemanov model. Výskum bol podporený grantom VEGA: 1/0184/19.

KLúčové slová: paranoidná ideácia; negatívna afektivita; sociálna úzkosť

NEGATIVE AFFECT AND SOCIAL ANXIETY AS PREDICTORS OF PARANOID IDEATION

Abstract: Current models of positive symptoms of psychosis emphasize their multifactorial etiology. The aim of the current study is to evaluate to what extend negative affect and social anxiety independently predict paranoid ideation in non – clinical sample. The sample consisted of 193 college students from Faculty of Arts UK. Mean age was $M=21.58$ a $SD=2.43$ years. Paranoia Scale was used for measuring paranoid ideation. Negative affect was assessed with PANAS and social anxiety with Brief Fear of Negative Evaluation Scale. On the bivariate level, we found that paranoid ideation correlated with negative affect ($r=0.532$, $p<0.001$) and social anxiety ($r=0.386$, $p<0.001$). Multiple linear regression model revealed that negative affect and social anxiety uniquely predict paranoid ideation above and beyond each other, even after controlling for demographic characteristics. Results supported Freeman`s model. Supported by VEGA: 1/0184/19.

Keywords: paranoid ideation; negative affect; social anxiety

ANALÝZA VZTAHŮ MEZI SELF-EFFICACY, ŠKOLNÍM PROSPĚCH ŽÁKŮ A JEJICH POSTAVENÍM VE ŠKOLNÍ TŘÍDĚ

Zdenka Stránská, Markéta Vejmělková

*Masarykova univerzita, Filozofická fakulta - Psychologický ústav, Brno, ČR
stranska@phil.muni.cz*

Abstrakt: Příspěvek pojednává o výzkumném šetření zaměřeném na prozkoumání souvislostí mezi úrovní self-efficacy, průměrným školním prospěchem žáků a jejich postavením ve třídě. Byly také zjišťovány rozdíly u těchto proměnných v závislosti na typu školy a pohlaví. Data byla získána od 396 žáků druhého stupně základních škol a nižšího stupně gymnázií ve věku od 11 do 15 let. Byly použity dotazníkové metody: SEQ-C P. Murise (2001) a SO-RA-D V. Hrabala (1979). Výsledky výzkumu ukázaly, že chlapci mají statisticky významně vyšší míru sociálního a emocionálního self-efficacy a že ve školním prospěchu jsou lepší dívky a studenti gymnázií. Analýza vztahů ukázala středně silnou pozitivní korelaci mezi úrovní školního self-efficacy a školním prospěchem žáků. Byly také zjištěny statisticky významné rozdíly u vztahů mezi zkoumanými proměnnými v závislosti na typu škol. Z výzkumu vyplývá, že úroveň sociálního self-efficacy slabě pozitivně koreluje s indexem vlivu a u žáků ze základních škol i s indexem oblíbenosti. Z analýzy vztahů dále plyne pozitivní vztah mezi indexem oblíbenosti a školním prospěchem, který je u žáků gymnázií těsnější. Očekávaná korelace mezi indexem vlivu a školním prospěchem se ve výzkumu nepotvrdila.

KLíčové slová: *školní self-efficacy; sociální self-efficacy; emocionální self-efficacy; postavení žáka ve třídě; školní prospěch*

ANALYSIS OF RELATIONSHIPS BETWEEN PUPILS' SELF-EFFICACY, THEIR SCHOOL ACHIEVEMENT AND THEIR SOCIOMETRIC STATUS IN THE CLASS

Abstract: The paper deals with the research aimed at exploring the relationships between pupils' self-efficacy, their school achievement and their sociometric status in the class. The research also looked for the differences in these variables depending on the type of school and sex. Respondents were pupils of elementary and grammar schools (N = 396) in the age of 11 to 15. The questionnaire methods were used: SEQ-C by P. Muris (2001) and SO-RA-D by V. Hrabal (1979). The results of the research show that boys have statistically significantly higher rate of social and emotional self-efficacy and that girls and pupils studying secondary schools have statistically significantly better school grades. The analysis of relationships shows medium strong positive correlation between the rate of academic self-efficacy and school grade average. There were also found statistically significant differences between the relationships among the variables depending on the type of school. The rate of social self-efficacy slightly positively correlates with the influence index and also with popular index if measured for pupils studying primary schools. The analysis of relationships shows a low positive relationship between pupils' popularity and school assessment, this relationship is stronger for pupils studying secondary schools. The anticipated relationship between pupils' influence on their classmates and school success was not found.

Keywords: *academic self-efficacy; social self-efficacy; emotional self-efficacy; sociometric status of pupil; school achievement*

SOCIÁLNO-EMOCIONÁLNE ZDRAVIE, REZILIENCIA A ŽIVOTNÁ SPOKOJNOSŤ ADOLESCENTOV

Eva Szobiová, Eva Gajdošová, Soňa Hochsteigerová

*Paneurópska vysoká škola, Fakulta psychológie, Bratislava
eva.szobiova@paneurouni.com*

Abstrakt: Výskumy potvrdzujú, že duševná pohoda predstavuje základ spokojnosti so sebou i svojou existenciou a reziliencia ako schopnosť vysporiadať sa a zvládať nároky života sú úzko spojené s konceptom mentálneho zdravia. Cieľom príspevku je priblížiť výsledky výskumu, ktorý sa zaoberal vzťahom medzi sociálno-emocionálnym zdravím, rezilienciou a životnou spokojnosťou adolescentov. Výskumný súbor tvorilo 125 adolescentov (40,8% mužov a 59,2% žien) vo veku 16-19 rokov, s priemerným vekom 17,25 roka (SD= 0,469), ktorí študovali na Gymnáziu Andreja Vrábľa v Leviciach. Pri zbere dát bol použitý SEHS-S (Dotazník sociálno-emocionálneho zdravia - verzia pre stredné školy; Furlong et al., 2014), CYRM-28 (Škála reziliencie pre deti a mládež; Ungar, Liebenberg, 2011) a SWLS (Škála spokojnosti so životom; Diener, et al. 1985). Výsledky výskumu ukázali silné vzťahy medzi sociálno-emocionálnym zdravím a rezilienciou a rovnako životnou spokojnosťou, medzi rezilienciou a spokojnosťou možno konštatovať stredne silný kladný vzťah. Výsledky prezentovaného výskumu potvrdzujú súvislosť mentálneho zdravia, reziliencie a životnej spokojnosti a naznačujú, že ide o pomerne blízke konštrukty. Vo výskumnej vzorke adolescentov sa zistilo, že s vyššou mierou reziliencie vzrastá aj sociálno-emocionálne zdravie a zvyšuje sa aj ich spokojnosť.

Ľúčové slová: sociálno-emocionálne zdravie; reziliencia; životná spokojnosť; adolescencia

SOCIAL-EMOTIONAL HEALTH, RESILIENCE AND SATISFACTION WITH LIFE OF ADOLESCENTS

Abstract: Research confirms that well-being is the basis of satisfaction with oneself and one's existence, and resilience as an ability to deal and cope with the demands of life. Both these constructs are closely associated with the concept of mental health. The aim of this paper is to present the results of a study about relationship between social-emotional health, resilience and life satisfaction of adolescents. The research sample consisted of 125 adolescents (40.8% males and 59.2% females) aged 16-19 years, with a mean age 17.25 years (SD= 0.469) from the grammar school of Andrej Vrabel in Levice. The data were collected using the Social-Emotional Health Survey – Secondary (SEHS-S; Furlong et al., 2014), the Child and Youth Resilience Measure (CYRM-28; Ungar, Liebenberg, 2011) and the Satisfaction with Life Scale (SWLS; Diener, et al., 1985). Our results showed a strong relationship between social-emotional health and resilience, as well as life satisfaction, and moderately strong relationship between resilience and life satisfaction. The results of the presented research confirm the connection of mental health, resilience and life satisfaction and suggest that these are relatively close constructs. It was found that in our sample of adolescents, the higher the resilience, the higher social-emotional health and satisfaction.

Keywords: social-emotional health; resilience; satisfaction with life; adolescence

ÚĽAVA AKO NEPODPORENÝ ASPEKT V ODPOVEDI NA STRATU

Tatiana Taročková

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
tatiana.tarockova@uniba.sk*

Abstrakt: Podľa K. J. Doku jednotlivci prežívajú zamietaný zármutok, keď utrpia stratu, ktorá nie je alebo nemôže byť otvorene uznaná, verejne odsmútená alebo sociálne podporená. Autor uvádza päť dôvodov, prečo môže byť zármutok zamietaný: a/ vzťah k stratenému objektu nie je uznaný, b/ strata nie je uznaná, c/ smútiaci nie je akceptovaný (osoba nie je sociálne definovaná ako schopná smútiť), d/ okolnosti straty môžu zapríčiniť, že zármutok je zamietaný, e/ spôsoby, akými niektorí jednotlivci smútiť, nie sú uznané. V našom príspevku sa zameriame na úľavu ako nepodporený aspekt v komplexnejšej odpovedi na stratu.

Ľúčové slová: strata; aspekt vyslobodenia; nepodporený zármutok

RELIEF AS DISENFRANCHISED ASPECT IN GRIEF RESPONSE

Abstract: According to K. J. Doka individuals experience disenfranchised grief when they incur the loss that is not or cannot be openly acknowledged, publicly mourned, or socially supported. The author lists five reasons that grief may be disenfranchised: a/ relation to lost object may not be recognized, b/ the loss is not recognized, c/ the griever is not accepted (the person is not socially defined as capable of grie), d/ the circumstances of the loss may cause the grief to be disenfranchised, e/ the ways in which some individuals grieve are not recognize. In our article we shall concentrate to relief as disenfranchised aspect in more complex grief response.

Keywords: *loss; aspect of liberation; disenfranchised grief*

SOCIÁLNO AVERZÍVNE ČRTY OSOBNOSTI AKO PREDIKTORY EPISTEMICKO NEPODLOŽENÝCH PRESVEDČENÍ

Peter Teličák, Peter Halama

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie,
Bratislava*

peter.telicak@savba.sk, peter.halama@savba.sk

Abstrakt: Cieľom príspevku je poukázať na zdroje epistemologicko nepodložených presvedčení (ENP), ktoré majú negatívny dosah ako na jednotlivcov, tak aj na spoločnosť. Výskum sa zameriava na sociálno averzívne črty osobnosti: narcizmus, psychopatia a machiavelizmus, a ich efekt na pseudovedecké, paranormálne a konšpiračné presvedčenia. Výskumný súbor bol tvorený 829 respondentami, z čoho bolo 481 (58%) žien s priemerným vekom 29,98. Údaje boli získané prostredníctvom Škály epistemologicky nepodložených presvedčení a Krátkeho dotazníka Temnej triády. Údaje boli analyzované prostredníctvom lineárnej regresnej analýzy, kde závislé premenné boli tvorené dimenziami ENP a nezávislé premenné Temnou triádou. Ako kontrolné premenné boli súčasťou modelu aj demografické premenné: pohlavie, vek a ukončené vzdelanie. Výsledky regresnej analýzy ukázali, že narcizmus a machiavelizmus spoločne s demografickými premennými sú prediktormi všetkých meraných ENP. Spomenuté prediktory vysvetľujú najväčšiu variabilitu hodnôt u konšpiračných presvedčení (19%).

KLúčové slová: *konšpirácie; pseudoveda; paranormálne presvedčenia; temná triáda*

SOCIAL AVERSIVE PERSONALITY TRAITS AS PREDICTORS OF EPISTEMOLOGICALLY UNFOUNDED BELIEFS

Abstract: The aim of this paper is to study sources of epistemologically unfounded beliefs (EUB) that have a negative impact on both individuals and society. The research focuses on social aversive personality traits: narcissism, psychopathies and machiavelism, and their effect on pseudo-scientific, paranormal and conspiracy beliefs. The sample includes 829 respondents of whom 481 (58%) were women with an average age of 29,98. The data was collected by the Scale of Epistemologically Unfounded Beliefs and Short Questionare of the Dark Triad. Data was analyzed by linear regression analysis. Depended variables includes EUB dimensions and independent variables includes Dark Triad. Demographic variables were included in the model as control variables: gender, age and completed education. The results of the regression analysis showed that narcissism and machiavelism together with demographic variables predicts all measured EUBs. These predictors explain the greatest variance of conspiracy beliefs (19%).

Keywords: *conspiracy; pseudoscience; paranormal beliefs; dark triad*

POLITICKÉ PRESVEDČENIA A PREFERENCIE JEDINCA V KONTEXTE PIATICH VEĽKÝCH OSOBNOSTNÝCH ČŤT

Filip Uhrovič, Peter Halama, Michal Kohút
Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Trnava
filip.uhro@gmail.com

Abstrakt: Viaceré výskumy poukazujú na vzťah konzervativizmu či pravicových presvedčení s rôznymi osobnostnými dimenziami. Predložená štúdia sa zaoberá súvisom osobnostných čŤt päťfaktorového modelu, tzv. veľkej päťky, meraných pomocou dotazníka BFI-2, a hodnotením politickej orientácie respondenta na škálach liberalizmu – konzervativizmu, pravicovej – ľavicovej, ako aj vzťahom s výberom strany, ktorú by volil v najbližších voľbách. Na vzorke $N = 801$ respondentov meria veľkosť vzťahu a rozdiely medzi voličmi jednotlivých strán. Napriek zisteniam zahraničných výskumov sa v súbore nepotvrdili významné vzťahy medzi politickými presvedčeniami a piatimi osobnostnými čŤtami, a to ani na úrovni facetov. Taktiež sa nepreukázal ich vzťah s preferenciou konkrétnej strany. Jedinou výnimkou bola významne vyššia otvorenosť voličov Progresívneho Slovenska v porovnaní s väčšinou ostatných strán. Uvedené výsledky naznačujú, že osobnostné čŤty sú rozložené rovnako naprieč celým politickým spektrom.

Keľúčové slová: päť veľkých osobnostných čŤt; politické presvedčenia; konzervativizmus; liberalizmus

POLITICAL BELIEFS AND INDIVIDUAL PREFERENCES IN THE CONTEXT OF THE BIG FIVE PERSONALITY TRAITS

Abstract: Several studies indicates that there is a relation between conservatism or right-wing orientation with various personality traits. The present study deals with the relationship of the Big Five personality traits measured with BFI-2 and self-assessment of political orientation, particularly on liberalism-conservatism scale, right-wing or left wing orientation scale and preferred political party in next election. The size of the relationship and the differences between voters of each party was measured on a sample of $N = 801$ respondents. Despite foreign research findings, the results did not confirm significant relationships between political beliefs and big five personality traits, even at the facet level. There was also no relationship between personality traits and the preference of a particular party. The only exception was the significantly higher openness of Progressive Slovakia voters compared to most other parties. These results suggest that personality traits are distributed equally across the political spectrum.

Keywords: Big Five personality traits; political beliefs; conservatism; liberalism

DIAGNOSTIKA VÝVINOVEJ DYSFÁZIE POMOCOU TESTOVEJ BATÉRIE SON- R2½ -7

Kamila Urban
Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Bratislava
kamila.p.urban@gmail.com

Abstrakt: Špecificky narušený vývin reči (vývinová dysfázia) je porucha reči, pri ktorej sú jazykové schopnosti nedostatočné vzhľadom na vek dieťaťa, ktoré nemá sluchové ťažkosti alebo iné vývinové oneskorenie. Cieľom predkladanej štúdie je popísať kognitívny profil detí s vývinovou dysfáziou vo veku od 2 a pol do 7 rokov na základe skórovania v testovej batérii SON-R2½-7. Ide o neverbálny test inteligencie, ktorý môže byť administrovaný bez verbálnej inštrukcie, čím sa ukazuje vhodným pre vyšetrenie detí s poruchami reči. Výskumnú vzorku tvorilo 56 detí predškolského veku. Narušený vývin reči bol diagnostikovaný dvanástim deťom, ktoré podávali oslabené výkony vo všetkých položkách

testovej batérie. 44 detí s vývinovou dysfáziou malo výrazné ťažkosti najmä s neverbálnou kategorizáciou a vizuomotorickou nápodobou, v ostatných položkách podávali výkony primerané veku. Výsledky výskumu poukazujú na diferenciálno diagnostické odlišnosti v profiloch detí s narušeným vývinom reči a vývinovou dysfáziou.

Kľúčové slová: narušený vývin reči; vývinová dysfázia; psychodiagnostika; SON-R2½-7

DIAGNOSING SPECIFIC LANGUAGE IMPAIRMENT USING SON-R2½-7 TEST BATTERY

Abstract: Specific language impairment (SLI; developmental dysphasia) is a language disorder in which a child has delayed linguistic abilities but no hearing impairment or other developmental delay. The aim of the present study is to describe the cognitive profile in the SON-R2½-7 test battery of children with developmental dysphasia aged 2 and half to 7 years old. SON-R is a non-verbal intelligence test that can be administrated without verbal instruction, making it a suitable test for children with language disorders. The research sample consisted of 56 preschoolers. 12 children with language delay scored lower in all the tests. 44 children with SLI had significant difficulties, mainly with non-verbal categorization and visual and motor imitation. Their other abilities followed the normal development pattern. The research results show that SON-R has differential diagnosis potential for children with language disorders.

Keywords: language delay; specific language impairment; differential diagnosis; SON-R2½-7

JAZYKOVO-KOGNITÍVNE INDIKÁTORY PREDŠKOLSKÉHO VÝVINU GRAMOTNOSTI V SOCIOEKONOMICKEJ PERSPEKTÍVE

Ol'ga Zápotočná, Kamila Urban

Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Bratislava

Zapotocna@savba.sk, kamila.p.urban@gmail.com

Abstrakt: Cieľom štúdie je sledovanie vzájomných vzťahov viacerých indikátorov vývinu ranej gramotnosti v závislosti od podmienok sociálneho prostredia. Výskumnú vzorku tvorilo 376 predškolákov vo veku 5-6 rokov, z toho 56 detí zo sociálne a ekonomicky znevýhodňujúceho rodinného prostredia. Ukazovatele vývinu gramotnosti boli zastúpené troma úlohami na porozumenie textu, dvoma na hodnotenie naratívnej produkcie a skúškou fonematického uvedomovania. Výsledky poukazujú na štatisticky významné vzťahy medzi fonematickým uvedomovaním a porozumením doslovného významu krátkych viet v oboch skupinách. Faktor znevýhodňujúceho rodinného prostredia sa preukázal najmä na ukazovateľoch porozumenia implicitného významu viet a súvislého naratívneho textu, ktoré súčasne významne korelovali s úrovňou naratívnej produkcie. Výsledky poukazujú na rozdielnu citlivosť a prediktívnu validitu sledovaných indikátorov vývinu čitateľskej gramotnosti s potenciálnym prínosom pre oblasť predškolskej diagnostiky a intervencie.

Kľúčové slová: jazyková gramotnosť; predškolský vek; porozumenie; naratíva; socio-ekonomický status rodiny

A SOCIO-ECONOMIC PERSPECTIVE ON LANGUAGE-COGNITIVE INDICATORS OF PRESCHOOL LITERACY DEVELOPMENT

Abstract: The aim of the study is to examine the relationship between several indicators of early literacy development and the child's social and economic conditions. The research sample consisted of 376 preschoolers aged 5 to 6 years old; 56 of the children were from socially and economically disadvantaged families. Literacy development indicators were represented by three listening comprehension tasks, two narrative tasks and a phonological awareness test. The results showed there was a significant relationship between phonological awareness and explicit text comprehension of short sentences in both groups. On the other hand, implicit text comprehension correlated significantly with

several narrative production indicators. Family environment was another significant factor. The results showed the indicators of early literacy development were sensitive to differences and therefore could be of potential benefit in preschool diagnosis and intervention.

Keywords: *literacy development; preschool age; listening comprehension; narration; socioeconomic status*

VYUŽITIE HRV-BIOFEEDBACKU A NEUROFEEDBACKU PRI ZMIERŇOVANÍ SYMPTÓMOV DEPRESIE

Silvia Aziriová, Yulia Kovalchuk

*Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta - Ústav patologickej fyziológie
silvia.aziriova@gmail.com*

Abstrakt: HRV-biofeedback a neurofeedback predstavujú jeden z možných nefarmakologických prístupov v terapii duševných porúch. Podľa Tan et al. (2016) dosahuje úroveň efektivity 4 práve kombinácia HRV-biofeedbacku s neurofeedbackom pri terapii úzkostných a depresívnych porúch. V kazuistickej práci uvádzame výsledky terapie, v ktorej sme kombinovali HRV-biofeedback s neurofeedbackom podľa Hammondovho protokolu pre depresiu (Hammond D.C., 2005). HRV-biofeedback sa aplikoval v 20 sedeniach vo frekvencii 4-5 x týždenne po 20 minút. Po 7 HRV-biofeedback sedení sme terapiu kombinovali s neurofeedbackom. Mieru depresie a úzkosti sme sledovali škálami MDI, HAMA, PHQ-9 a GAD-7. Kognitívne funkcie sme sledovali: PTU, TKF, TMT A a B, Stroop, Hanoj, ČŠ, Opakovanie čísel, Verbálna fluencia a VMT. Po 20 HRV-biofeedback tréningoch a 13 neurofeedback tréningoch došlo k zmierneniu depresívnej symptomatiky a k miernému zlepšeniu kognitívnych funkcií, najmä v oblasti pozornosti, plánovania a verbálnej fluencie.

KLúčové slová: *HRV-biofeedback; neurofeedback; depresia; kognitívne funkcie*

USE OF HRV-BIOFEEDBACK AND NEUROFEEDBACK IN THE TREATMENT OF DEPRESSION

Abstract: HRV-biofeedback and neurofeedback are one of the possible non-pharmacological approaches in the treatment of mental disorders. In the case report we present the results of therapy in which we combined HRV-biofeedback with neurofeedback according to the Hammond protocol for depression (Hammond D.C., 2005). HRV-biofeedback was applied in 20 sessions at a frequency of 4-5 times a week for 20 minutes per session. After 7 HRV-biofeedback sessions, we combined the therapy with neurofeedback. We monitored the level of depression and anxiety by MDI, HAMA, PHQ-9, and GAD-7, and the cognitive functions by AVLT, RCFT, TMT A and B, Stroop, TOH, NS, DSF and DSB, Verbal Fluency and VMT. After 20 HRV-biofeedback and 13 neurofeedback trainings, symptoms of depression were alleviated and cognitive functions were improved slightly, especially in the areas of attention, planning and verbal fluence.

Keywords: *HRV-biofeedback; neurofeedback; depression; cognitive function*

PROŽÍVÁNÍ OSAMĚLOSTI VE VZTAHU K ŽIVOTNÍ SMYSLUPLNOSTI V OBDOBÍ VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOSTI

František Baumgartner, Klára Machů, Lucie Kašpárková

*Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, ČR
frantisek.baumgartner@osu.cz*

Abstrakt: Príspevek sa zaoberá prežívaním pocitů osamělosti a smyslu života, pričemž se zaměřuje zejména na vztahy mezi těmito jevy a rozdíly mezi muži a ženami. Osamělost je členěna na sociální a emoční. Životní smysluplnost obsahuje tři dimenze, kognitivní, motivační a afektivní. Výzkum byl realizován pomocí Škály sociální a emoční osamělosti SELSA-S a Škály životní smysluplnosti ŠŽS, účastnilo se jej 163 studentek a studentů vysokých škol. Výsledky výzkumu prokazují, že nižší míra pocitů osamělosti se spojuje s vyšší mírou prožívání smysluplnosti života. Tento vztah je zřetelnější u sociální osamělosti ve srovnání s emoční a z dimenzí životní smysluplnosti nejprůkaznější u afektivní složky. Zjištění poukázala na rozdíly mezi muži a ženami v míře prožívání emoční osamělosti, silnější se jeví u mužů.

Klíčové slová: sociální osamělost; emoční osamělost; smysl života; vynořující se dospělost

FEELINGS OF LONELINESS IN RELATION TO LIFE MEANINGFULNESS IN THE PERIOD OF EMERGING ADULTHOOD

Abstract: The paper deals with the feeling of loneliness and meaning of life, focusing especially on the relationships between these phenomena and differences between men and women. Loneliness is divided as social and emotional. Life meaningfulness has three dimensions, cognitive, motivational and affective. The research was carried out using SELSA-S (Social and Emotional Loneliness Scale) and LMS (Life Meaning Scale). 163 university students participated. Research results show that a lower level of loneliness is associated with a higher level of life meaningfulness. This relationship is more evident in social loneliness compared to the emotional and from the life-meaning dimensions most evident in the affective component. The findings outline the differences between men and women in the level of emotional loneliness. These feelings are stronger in men.

Keywords: social loneliness; emotional loneliness; meaning of life; emerging adulthood

EXISTENCIA MENTORSKÉHO VZŤAHU A REZILIENCIA MEDZI VYSOKOŠKOLSKÝMI ŠTUDENTMI

Marianna Berinšterová¹, Miroslava Bozogáňová², Monika Magdová¹

¹Prešovská Univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied,
Ústav pedagogiky, andragogiky a psychológie

²Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
marianna.berinsterova@gmail.com

Abstrakt: Výskumy poukazujú na priaznivý vplyv mentoringu v období dospievania. Cieľom výskumu bolo sledovať rozdiely v úrovni reziliencie vzhľadom k existencii mentorského vzťahu medzi študentmi vysokých škôl. Analýzy boli realizované zvlášť u mužov a u žien. Výskumu sa zúčastnilo 275 žien a 132 mužov. Na sledovanie reziliencie bola použitá Fiborgova škála reziliencie. Sledovanie rozdielov bolo realizované prostredníctvom t-testu v štatistickom programe SPSS 20. 35,6% mužov a 54,5% žien uvádzalo existenciu mentorského vzťahu. V skupine mužov boli zistené významné rozdiely v prospech mentorovaných v subškálach: vnímanie budúcnosti, rodinná kohézia a sociálne zdroje. U žien významné rozdiely vzhľadom k mentorskému vzťahu zistené neboli. Výsledky prispievajú k poznaniu o význame mentorského vzťahu pre študentov vysokých škôl, v podobe nie len prirodzeného, ale aj formálneho mentoringu. Mentorské programy pre študentov vysokých škôl sú možnosťou, ako podporiť odolnosť študentov voči záťaži.

Klíčové slová: mentoring; reziliencia; vysokoškolski študenti

MENTORING RELATIONSHIP AND RESILIENCE AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Abstract: Research mention the beneficial effect of mentoring during adolescence. The aim of the research was to explore differences in the level of resilience due to the existence of a mentoring relationship between university students. The analyzes were performed separately among men and women. 275 women and 132 men participated in the research. The Fiborg Resilience Scale was used to monitor resilience. Differences were explored by t-test in the statistical software SPSS 20. 35.6% of men and 54.5% of women reported the existence of a mentoring relationship. In the group of men, significant differences were found in favor of the mentees in the subscales: perception of the future, family cohesion and social resources. There were no significant differences in the mentorship relationship among women. The results contribute to the understanding of the importance of the natural and formal mentoring relationship for university students. Mentoring programs for university students are a way to support the students' resistance to stress.

Keywords: *mentoring; resilience; university students*

POROVNANIE HRV BIOFEEDBACKU A RIADENÉHO DÝCHANIA U ZDRAVÝCH JEDINCOV

Silvia Blahunková, Petra Soláriková, Igor Brezina, Daniela Turoňová, Jakub Rajčáni
Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
silvia.mlyncekova@uniba.sk

Abstrakt: Vzhľadom na stále rastúci počet stresom podmienených ochorení sa v klinickej psychologickej praxi do popredia dostávajú rôzne typy intervencií, ktorých hlavným cieľom je naučiť sa zvládať stres a eliminovať jeho negatívne účinky. Jednou z nich je aj HRV biofeedback (HRV BFB), ktorého efektívnosť sme skúmali v predkladanom príspevku. Cieľom výskumu bolo preskúmať vplyv HRV BFB emWave na HRV a subjektívne vnímaný stres. Zúčastnilo sa ho 75 zdravých probandov náhodne rozdelených do jednej z troch skupín: HRV BFB, dýchanie bez spätnej väzby a kontrolná skupina. Všetky tri skupiny absolvovali skupinové kontrolné merania pred a po intervencii, počas ktorých bolo zaznamenávané EKG a subjektívne vnímaný stres. Probandi v oboch experimentálnych skupinách absolvovali desať cvičení zameraných na vybranú intervenciu. Výsledky výskumu nepreukázali významný vplyv HRV BFB na HRV a subjektívne vnímaný stres a taktiež neboli zistené rozdiely medzi skupinami. Toto zistenie naznačuje, že komerčne dostupný HRV BFB emWave môže mať obmedzenú účinnosť v súvislosti s redukciou stresu u zdravých jedincov.

KLúčové slová: *variabilita srdcovej frekvencie; biofeedback; dýchanie; intervencia; stres*

A COMPARISON OF HRV BIOFEEDBACK AND CONTROLLED SLOW BREATHING IN HEALTHY SUBJECTS

Abstract: A characteristic feature of modern society is a constant stress exposure that often leads to chronic responses to stress. In recent years, heart rate variability biofeedback (HRV BFB) has become increasingly popular for its proven success in stress management. The aim of the presented study was to observe the effect of the HRV BFB using emWave device on the HRV and perceived stress. 75 healthy subjects were randomly assigned to one of three groups: HRV BFB, breathing exercise without feedback, and no-treatment control. All subjects were given pre- and post-intervention assessment sessions during which EKG and perceived stress data were collected. Subjects assigned to HRV BFB and breathing exercise treatments underwent 10 sessions of training. Data analysis did not show a significant effect of HRV BFB and breathing exercise on HRV parameters and perceived stress and no significant differences were found between groups. Results from presented study suggest that the emWave may have limited effectiveness as a stress reduction method in healthy subjects.

Keywords: heart rate variability; biofeedback; breathing; intervention; stress

VPLYV OSOBNOSTNÝCH PREMENNÝCH NA AKTIVITU AUTONÓMNEHO NERVOVÉHO SYSTÉMU

Silvia Blahunková, Petra Soláriková, Daniela Turoňová, Igor Brezina, Jakub Rajčáni
Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
silvia.mlyncekova@uniba.sk

Abstrakt: Variabilita srdcovej frekvencie (HRV) je v súčasnosti považovaná za významný zdroj informácií o regulácii srdcovej činnosti a funkcii autonómneho nervového systému (ANS). Kým vysoké hodnoty HRV sú indikátorom vysokej adaptability ANS, znížené HRV môže byť negatívnym prognostickým faktorom niektorých kardiovaskulárnych ochorení. Cieľom prezentovaného príspevku bolo preskúmať vzťah HRV a osobnostných premenných. Úroveň osobnostných premenných bola zisťovaná pomocou dotazníka NEO-FFI a PVS a HRV bolo získané z 5-minútových okien pokojových EKG záznamov. Výsledky odhalili pozitívny vzťah medzi extravertiou a HRV, svedomitosťou a HRV a hardiness a HRV a negatívny vzťah medzi neuroticizmom a HRV. Tieto zistenia poukazujú na to, že niektoré osobnostné črty môžu mať význam rizikových či naopak protektívnych faktorov v súvislosti s funkciou ANS a kardiovaskulárnou záťažou.

Príučové slová: osobnosť; big five; hardiness; variabilita srdcovej frekvencie

THE IMPACT OF PERSONALITY TRAITS ON THE ACTIVITY OF THE AUTONOMIC NERVOUS SYSTEM

Abstract: Heart rate variability (HRV) is currently considered to be a relevant indicator of the autonomic nervous system (ANS) function. While high HRV is associated with good ANS adaptability, reduced HRV has been established as a significant cardiovascular risk factor. The aim of the present paper was to explore and identify the relationship between HRV and the Big Five personality model. Subjects completed NEO-FFI questionnaire and HRV was obtained from short 5-minute time window of rest ECG records. The results showed a positive relationship between extraversion and HRV, between conscientiousness and HRV and between hardiness and HRV, and a negative correlation between neuroticism and HRV. These findings indicate that some of the personality traits could be used as a risk or a protective factor connected with ANS function and cardiovascular load.

Keywords: personality; big five; hardiness; heart rate variability

POSTOJE K MIGRANTOM U ZAMESTNANCOV MESTSKÝCH ÚRADOV

Miroslava Bozogáňová, Michal Kentoš
Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
bozoganova@saske.sk, kentos@saske.sk

Abstrakt: Cieľom pilotnej štúdie bolo analyzovať kognitívne a behaviorálne postoje k migrantom prichádzajúcim na Slovensko u zamestnancov mestských úradov. Výskumný súbor tvorilo 100 zamestnancov mestských úradov – 21% mužov a 79% žien vo veku $M=37,59$ rokov ($SD=8,04$) od 20 – 55 rokov. Použili sme položky z rotujúceho modulu Európskej sociálnej sondy – Postoje k imigrácii (ESS, 2014). Porovnávali sme postoje zamestnancov, ktorí majú blízkych priateľov, ktorí sú inej rasy alebo etnickej skupiny ako väčšina slovenských obyvateľov, a tých, ktorí nemajú. Zistili sme, že to, či respondent má alebo nemá cudzinca za priateľa spôsobuje rozdiely iba v kognitívnych postojoch ($t=2,676$; $df=98$, $p<0,01$), v behaviorálnych postojoch nie ($t=-0,893$, $df=98$, $p>0,05$). Zároveň sme

overovali kontaktnú hypotézu, podľa ktorej kontakt s cudzincami eliminuje negatívne postoje k nim. Uvedená hypotézu sa však nepotvrdila.

KLúčové slová: *postoje; migranti; mestský úrad; kontaktná hypotéza*

ATTITUDES TOWARDS MIGRANTS AMONG MUNICIPAL OFFICE EMPLOYEES

Abstract: The aim of the pilot study was to analyze the cognitive and behavioral attitudes of the employees of municipal offices towards migrants arriving in Slovakia. The research sample consisted of 100 employees of municipal authorities - 21% of men and 79% of women aged $M = 37.59$ ($SD = 8.04$) from 20 to 55 years. We used items from the rotating module of the European Social Survey - Attitudes to Immigration (ESS, 2014). We compared the attitudes of employees who have close friends, who are of a different race or ethnic group than most Slovak citizens, and those who do not. We found that whether the respondent has foreigner as a friend causes differences only in cognitive attitudes ($t = 2.676$; $df = 98$, $p < 0.01$), not in behavioral attitudes ($t = -0.893$, $df = 98$, $p > 0.05$). At the same time, we verified the contact hypothesis stating that contact with foreigners eliminates negative attitudes towards them. However, this hypothesis has not been confirmed.

Keywords: *attitudes; migration; municipal office; contact hypothesis*

FENOMÉN BOUNDARY EXTENSION

Igor Brezina, Josef Hamza

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie

igor.brezina@uniba.sk, hamza5@uniba.sk

Abstrakt: Keď niekomu ukážete obrázok svojho mobilu na zemi a povieťe mu, aby si tento obrázok dobre zapamätal, ak mu ten istý obrázok ukážete znova o pár minút, pravdepodobne povie, že obrázok, ktorý mu práve ukazujete, je trochu iný – na obrázku, ktorý vidí teraz, je totižto toho vidieť menej ako na obrázku, ktorý si pamätá. Tento fenomén sa nazýva Boundary Extension a nastáva najčastejšie vtedy, keď je ľuďom ukázaný obrázok určitej scény. V tejto práci sme priblížili, kedy tento fenomén nastáva a ako je ho možné ovplyvniť. Taktiež sme zrealizovali dva experimenty s dvomi rôznymi skupinami študentov – so študentmi psychológie a architektúry – a testovali našu hypotézu, že architekti podliehajú efektu Boundary Extension do menšej miery ako študenti psychológie. Výsledky našich experimentov túto hypotézu nepotvrdili

KLúčové slová: *Boundary extension; obrázky; hranice*

BOUNDARY EXTENSION PHENOMENON

Abstract: When you show someone a picture of your mobile phone laying on the ground and tell him to remember the picture, if you show him the same picture few minutes later, he might tell you that the picture you are showing him now is a bit different – the picture, that he is presented with now shows less than he remembers. This phenomenon is referred to as Boundary Extension, and occurs mostly when people are presented with pictures of a scene. In our paper, we explain when does this phenomenon occur and how it can be influenced. We also tested two groups of students in our two experiments - students of architecture and students of psychology, testing the hypothesis that students of architecture are less likely to succumb to the Boundary Extension effect. Results of our experiments did not confirm this hypothesis.

Keywords: *Boundary extension; pictures; boundaries*

*VIETE, ŽE HOVORÍTE NEZMYSLY?
ROLA METAKOGNÍCIE V BULLSHITOVANÍ*

Vladimíra Čavojová, Ivan Brezina

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie, Bratislava
vladimira.cavojova@savba.sk, ivan.brezina@savba.sk*

Abstrakt: Skúmanie bullshitu sa v posledných rokoch stalo pomerne populárnou oblasťou výskumu v psychológii, no výskumníci sa doteraz zameriavali skôr na charakteristiky ľudí, ktorí mu podľahnú a doteraz sa len jedna štúdia zamerala na skúmanie faktorov, prečo ľudia bullshituujú. V tomto príspevku chceme navrhnúť ďalší factor – nadmernú sebaistotu (ako preceňovanie vlastných vedomostí a schopností) – ktorý môže zohrávať rolu v ochote bullshitovať. Prezentujeme dôvody pre zahrnutie metakognície do skúmania bullshitovania a navrhujeme, aby sa výskum zameral skôr na antecedenty a proces bullshitovania a nielen na charakteristiky človeka, ktorý bullshitu uverí. Predstavujeme teoretické východiská a návrh výskumu, ktorý pomôže zodpovedať hlavnú hádanku: Sú si bullshitteri vedomí svojho bullshitovania alebo naozaj veria, že to, čo hovoria, je pravda?

Kľúčové slová: *bullshit; nadmerná sebaistota; metakognícia; argumentácia*

**DO YOU KNOW THAT YOU BULLSHIT?
THE ROLE OF METACOGNITION IN BULLSHITTING**

Abstract: In the last few years examining bullshit has become popular in psychology, but the researchers focused mainly on characteristics of people falling for bullshit. So far, only one study examined what factors make people more prone to bullshitting. In this paper we suggest that overconfidence (overestimation of one's knowledge and abilities) may play role in willingness to engage in bullshitting. Thus, we make a case for including metacognition (by studying overconfidence) into the investigation of bullshitting behaviour and argue for more focus in research on the antecedents as well as process of bullshitting rather than the characteristics of person falling for bullshit. We look for theoretical and empirical evidence to set the ultimate question: Are bullshitters aware of their bullshitting or do they genuinely believe their statements (or they simply do not care)?

Keywords: *bullshit; overestimation; metacognition; argumentation*

VULNERABILITA NA STRES U ZDRAVOTNÝCH SESTIER

Kristína Černá, Katarína Ludrovská, Petra Soláriková

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
kristinacerna95@gmail.com, katarina.ludrovska@uniba.sk, petra.solarikova@uniba.sk*

Abstrakt: Príspevok vznikol pod grantovým projektom APVV-17-0451, VEGA 1/0739/17, VEGA 1/0757/19 s názvom Identifikácia psychických a somatických markerov v súvislosti s vulnerabilitou na stres a analýza efektivity psychologických intervencií. Cieľom výskumu bolo preskúmať psychologické a biologické markery stresu u zdravotných sestier. Konkrétne sme sa zamerali na hladiny vlasového kortizolu a úroveň vnímaného stresu u lôžkových a ambulantných zdravotných sestier. Ďalším cieľom bolo preskúmať rezilienciu a pracovné stresory u zdravotných sestier. Výskumný súbor tvorilo 44 zdravotných sestier. Vo výskume sme využívali dotazníky Škálu vnímaného stresu, Index stresu u zdravotných sestier a Škálu reziliencie. Vo výsledkoch sa nám nepotvrdil rozdiel v hladinách kortizolu medzi skupinami zdravotných sestier a taktiež sa nám nepotvrdil rozdiel v úrovniach vnímaného stresu. Vzťah medzi úrovňami vnímaného stresu a hladinami kortizolu sme nepotvrdili.

Kľúčové slová: *stres; zdravotné sestry; reziliencia; vlasový kortizol*

VULNERABILITY TO STRESS AMONG NURSES

Abstract: Contribution was created under the grant project APVV-17-0451, VEGA 1/0739/17, VEGA 1/0757/19 entitled Identification of psychic and somatic markers in relation to vulnerability to stress and analysis of the effectiveness of psychological interventions. The aim of this research was to examine psychological and biological markers of stress among nurses. Specifically, we focused on hair cortisol levels and perceived stress levels in inpatient and outpatient nurses. Another goal was to investigate resilience and work stressors among nurses. 44 nurses participated in our research. In the research we used Perceived Stress Scale, Nurse Stress Index and Resilience Scale questionnaires. The results did not confirm the difference in cortisol levels between the groups of nurses, nor did we confirm the difference in levels of perceived stress. The relationship between perceived stress levels and cortisol levels was not confirmed.

Keywords: *stress; nurses; resilience; hair cortisol*

PREŽÍVANIE LÁSKY U MLADÝCH DOSPELÝCH

Beáta Dvorská

*Paneurópska vysoká škola – Fakulta psychológie, Bratislava
beata.dvorska@paneurouni.com*

Abstrakt: Cieľom nášho príspevku je priblížiť problematiku prežívania lásky u mladých dospelých vo vzťahu s ich osobnostnou dimenziou. Výberový súbor nášho výskumu tvorilo 162 participantov vo veku 20 – 27 rokov. Použité boli dotazníky NEO päť faktorový osobnostný inventár, zahraničný dotazník Relationship assessment scale (na meranie spokojnosti v partnerstve) a Hatfield global measure of equity-inequity (na meranie rovnocennosti v partnerstve). Výsledky výskumu ukázali vysokú spokojnosť v partnerstve u našich participantov. Taktiež prežívanie rovnocennosti v partnerstve zvolilo až 50% participantov. Štatisticky významné vzťahy sa nám preukázali medzi osobnostnými dimenziami svedomitosť, prívetivosť a prežívanie spokojnosti vo vzťahu. Vzťahy medzi osobnostnými dimenziami a rovnocennosťou v partnerstve neboli zistené. Ak sa pozrieme na výsledky výskumu môžeme konštatovať, že mladí dospelí si nažívajú v rovnocenných a spokojných vzťahoch.

Príučové slová: *láska; rovnocennosť partnerov; spokojnosť v partnerstve*

LOVE EXPERIENCING IN YOUNG ADULTS

Abstract: The aim of our paper is to approach the issue of experiencing love in young adults in relation to their personality dimensions. The sample of our research consisted of 162 participants aged 20-27 years. We used NEO five-factor personality inventory questionnaire, foreign Assessment Relationship Scale (to measure partnership satisfaction) and Hatfield global measure of equity-inequity (to measure partnership equivalence). The research results showed high satisfaction in partnership in our participants. Also, 50% of participants experienced partnership equivalence. Statistically significant relationships were found between personality dimensions conscientiousness, agreeableness and experiencing satisfaction in the relationship. Relations between personality dimensions and equivalence in the partnership were not found. When we look at the results of the research we can conclude that young adults can live in equal and happy relationships.

Keywords: *love; equivalent partners; satisfaction in partnership*

(NE)VYUČOVAŤ SLOVENČINU V MAĎARSKU? POSTAVENIE A MOTIVÁCIA SLOVENSKEHO PEDAGÓGA NA NÁRODNOSTNÝCH ŠKOLÁCH V MAĎARSKU

Mária Ďurkovská, Lucia Heldáková

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
durkovska@saske.sk, heldakova@saske.sk*

Abstrakt: Cieľom príspevku je analýza postavenia slovenských pedagógov v Maďarsku. Na základe dotazníkového výskumu uskutočneného v desiatich maďarských župách v januári až apríli 2019 na vzorke 139 učiteľov národnostných škôl sme zisťovali úroveň vnímania ich postavenia v Maďarsku. Súčasne sme skúmali, či je cieľ výberu pedagogického života osobnou prioritou alebo pri tom zohráva úlohu i vôľa upevňovať slovenskú etnickú identitu v Maďarsku. Zaujímali nás vplyv národnosti, materinského jazyka, typu školy a veku učiteľa na toto hodnotenie. Z analýz vyplynulo, že učitelia slovenskej národnosti posudzovali pozitívnejšie osobnú prioritu a upevňovanie etnickej identity než učitelia maďarskej národnosti. Obdobné zistenia platia aj pre materinský jazyk. Vek učiteľov nebol vo vzťahu k hodnoteniu postavenia učiteľa významný.

Ľúčové slová: *slovenský pedagóg; národnostné školstvo; motivácia; postavenie; Maďarsko*

(DON'T) TEACH SLOVAK IN HUNGARY? THE POSITION AND MOTIVATION OF A SLOVAK TEACHER AT NATIONAL SCHOOLS IN HUNGARY

Abstract: The aim of the paper is to analyze the position of Slovak teachers in Hungary. On the basis of a questionnaire survey conducted in ten Hungarian counties from January to April 2019 on a sample of 139 teachers of national schools, we determined the level of perception of their position in Hungary. At the same time, we examined whether the goal of choosing a pedagogical life is a personal priority or whether the will to strengthen Slovak ethnic identity in Hungary also plays a role. We were interested in the impact of nationality, mother tongue, school type and teacher age on this assessment. The analyzes showed that teachers of Slovak nationality assessed more positively personal priority and strengthening ethnic identity than teachers of Hungarian nationality. Similar findings also apply to the mother tongue. The age of teachers was not significant in relation to the evaluation of the status of the teacher.

Keywords: *Slovak teacher; national education; motivation; position; Hungary*

ZVLÁDANIE RODIČOVSKÉHO STRESU U ROZVEDENÝCH RODIČOV

Katarína Greškovičová, Andrea Režová

*Paneurópska vysoká škola, Fakulta psychológie Bratislava
greskovicovakatarina@gmail.com*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo zistiť vzťah medzi rodičovským stresom a copingovými stratégiami u rozvedených rodičov. Pracovali sme s tromi výskumnými súbormi- rozvedené ženy, rozvedení muži, rozvedené dvojice (N=20). Na zber údajov sme použili dotazník SVF 78 (Janke & Erdmannová, 1997) a dotazník rodičovského stresu (Berry & Jones, 1995). Medzi rozvedenými ženami a rozvedenými mužmi (individuálna analýza) a taktiež medzi rozvedenými ženami a rozvedenými mužmi z rovnakého partnerského vzťahu (párová analýza) existujú štatisticky významné rozdiely v prežívaní rodičovských stresorov a vo využívaní copingových stratégií, pričom korelačná miera veľkosti rozdielu poukazuje na malé až veľké rozdiely (rodičovské stresory, potreba sociálnej opory, vyhýbanie sa). Rozvedené ženy prežívajú viac rodičovských stresorov ako rozvedení muži. Rozvedené ženy potrebujú viac sociálnej opory ako rozvedení muži, rozvedení muži zase viac využívajú stratégie vyhýbania sa.

Ľúčové slová: *rozvedené ženy; rozvedení muži; rozvedené dvojice; rodičovský stres; copingové stratégie*

COPING WITH PARENTAL STRESS IN DIVORCED PARENTS

Abstract: The aim of the research was to find out the relationship between parental stress and coping strategies in divorced parents. We worked with three research groups - divorced women, divorced men, divorced couples (N = 20). We used the SVF 78 questionnaire (Janke & Erdmann, 1997) and the parental stress questionnaire (Berry & Jones, 1995) to collect the data. There are statistically significant differences in experiencing of parental stressors and in the use of coping strategies between divorced women and divorced men (individual analysis) as well as between divorced women and divorced men from the same couple (couple analysis), with correlation measure of effect size indicating small to large differences (parental stressors, need for social support, avoidance). Divorced women experience more parental stress than divorced men. Divorced women need more social support than divorced men, divorced men use more avoidance strategies than divorced women.

Keywords: *divorced women; divorced men; divorced couples; parental stress; coping strategies*

INOVATÍVNE EDUKAČNÉ MATERIÁLY REFLEKTUJÚCE DETI S TYPICKÝM A ATYPICKÝM VÝVINOM

**Margaréta Hapčová¹, Ľubica Konrádová¹, Kamila Urban², Barbora Malík¹,
Diana Demkaninová¹, Eva Smolejová¹, Diana Čelárová³, Zuzana Plavčanová⁴**

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie

²Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Bratislava

³Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta – Fyziologický ústav,
Akademické centrum výskumu autizmu (ACVA)

⁴Univerzita Komenského v Bratislave, Lekárska fakulta - Klinika detskej neurológie a Národný ústav
detských chorôb

margareta.kubesova@uniba.sk

Abstrakt: Súčasťou štúdia psychológie na FFUK sú kurzy zamerané na vývin, pričom nejde iba o vývin typický pre zdravú populáciu, ale aj o vývin atypický a tiež jeho diagnostiku (Vývinová psychológia, Poruchy detského vývinu, Klinická diagnostika detí). Množstvo poznatkov, časová limitácia kurzov, ako aj celkový počet študentov neumožňujú všetkým kontakt s deťmi rôzneho veku, resp. s konkrétnymi poruchami. Cieľom projektu je vytvoriť sériu videí a kazuistík, ktoré by študentom priblížili vybrané vývinové fenomény a psychopatológiu u detí vo veku 0-10 rokov. Videá budú zachytávať zdravé deti s typickým vývinom v rôznych vývinových obdobiach a tiež modelové videá s vybranými poruchami (alebo atypickým vývinom). Súčasťou edukačných materiálov budú aj kazuistiky obsahujúce video a/alebo text. Vypracované materiály budú slúžiť na skvalitnenie teoretickej prípravy študentov a súčasne poskytnú praktickú prípravu a tréning diagnostických spôsobilostí. Získané video materiály budú profesionálne audio-vizuálne spracované tak, aby zachytávali vopred stanovené kritériá stanovené expertmi.

Príčné slová: *vývinová psychológia; psychopatológia; psychodiagnostika; kazuistiky; videoanalýza*

INNOVATIVE EDUCATIONAL MATERIALS REFLECTING CHILDREN WITH TYPICAL AND ATYPICAL DEVELOPMENT

Abstract: A part of the psychology study at the Faculty of Arts are courses focused on development. They are related not only the development typical for a healthy population, but also atypical development and its diagnosis (Developmental psychology, Child development disorders, Clinical diagnostics of children). The amount of knowledge, time limitations of the courses as well as the total number of students do not allow everyone to contact children of different ages or the ones with specific disorders. The aim of the project is to create a series of videos and case reports that will introduce students to selected developmental phenomena and psychopathology in children aged 0-10 years. The

videos will capture healthy children with typical development in different developmental periods as well as model videos with selected disorders (or atypical development). Case materials containing video and / or text will be a part of the educational materials. Developed materials will serve to improve the theoretical preparation of students and at the same time provide practical preparation and training of diagnostic skills. The obtained video materials will be professionally audio-visually processed to capture predetermined criteria set by experts.

Keywords: *developmental psychology; psychopathology; psychodiagnostics; case reports; videoanalysis*

ŠPECIFIKÁ PROFESIE ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA NA SLOVENSKU

**Gabriela Herényiová, Diana Demkaninová, Lucia Sabová,
Radoslav Blaho, Kamila Pisančíková**

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
gabriela.herenyiova@uniba.sk*

Abstrakt: Príspevok sa zameriava na školských psychológov na Slovensku v kontexte súčasných požiadaviek na výkon profesie, najmä na profesný vývoj školských psychológov od kvality vzdelania na vysokej škole, cez motiváciu k výberu povolania, adaptačný proces, až po samotnú psychologickú prax a postgraduálne vzdelávanie. Príspevok odкрýva a poukazuje problémové oblasti v práci školských psychológov – najmä spoluprácu a komunikáciu medzi jednotlivými zložkami výchovno – vzdelávacieho systému, dokumentáciu, archiváciu a evidenciu agendy a etiku práce. Výskumné zistenia sú spracované na základe kvalitatívneho výskumu realizovaného v novembri 2018 formou fokusových skupín. Príspevok bol podporený projektom KEGA 067UK-4/2018.

Kľúčové slová: *školský psychológ; špecifiká; adaptácia; činnosť; spolupráca*

SPECIFICS OF SCHOOL PSYCHOLOGIST IN SLOVAKIA

Abstract: The paper is focused on work of school psychologists in Slovakia in the context of the current requirements for the profession, mainly on the professional development of school psychologists, ranging from the quality of education at university, through the motivation to choose the profession, the adaptation process, to the psychological practice and postgraduate education. The paper reveals and points out the problem areas in the work of school psychologists – especially the cooperation and communication between the individual components of the educational system, documentation, archiving and registering of the agenda and ethics of work. Research findings are processed on the basis of qualitative research conducted in November 2018 in the form of focus groups. The paper was supported by project KEGA 067UK-4/2018.

Keywords: *school psychologist; specifics of work of school psychologist; adaptation; cooperation*

PROBLÉMY V ŽIVOTE ONKOLOGICKÝCH PACIENTOK PO LIEČBE RAKOVINY PRSNÍKA

Veronika Chlebcová

*Paneurópska vysoká škola, Fakulta psychológie - Ústav klinickej psychológie, Bratislava
v.chlebcova@gmail.com*

Abstrakt: Rakovina prináša do života pacientiek mnohé problémy, ku ktorým sa pridávajú špecifické problémy spojené s diagnózou rakovina prsníka. Cieľom výskumu bolo zmapovať problémy v živote pacientiek po liečbe rakoviny prsníka. Výskumný súbor tvorí 6 pacientiek po liečbe rakoviny prsníka

vo veku 39 až 63 rokov. Výskum má kvalitatívny exploračný charakter a ako metódu sme aplikovali pološtrukturovaný rozhovor. V kategórii problémy sme identifikovali problémy smerom k sebe - fyzické problémy, sexualita, fyzický vzhľad, prijatie a vyrovnanie sa s diagnózou, strach, kognitívna oblasť a problémy smerom k svetu - finančné problémy, pracovná oblasť, komunikácia s onkológom, ja a reakcie okolia. Limitom výskumu je výskumné prostredie, spomienkový optimizmus a široké vekové rozmedzie participantiek.

Ľúčové slová: *vyliečené onkologické pacientky; rakovina prsníka; problémy*

PROBLEMS IN LIFE OF BREAST CANCER SURVIVORS

Abstract: Cancer brings many problems to patients' lives, adding to specific problems associated with the diagnosis of breast cancer. The aim of the research was to map problems in the life of patients after breast cancer treatment. The research sample consists of 6 patients after breast cancer treatment aged 39 to 63 years. The research has a qualitative exploratory character and we used a semi-structured interview as a method. In the category of problems, we identified problems toward self – physical problems, sexuality, physical appearance, acceptance and coping with diagnosis, fear, cognitive area and problems towards the world – financial problems, work area, communication with the oncologist, me and reactions of the others. The limits are inconsistent research environment, memory optimism and wide age range of participants.

Keywords: *cancer survivors; breast cancer; problems*

KRESBA POSTAVY U DETÍ S PORUCHOU POZORNOSTI S HYPERAKTIVITOU

Mária Jančiarová, Marta Popelková

*Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva-Katedra psychológie
m.janciarova@gmail.com*

Abstrakt: Detská kresba, špecificky kresba ľudskej postavy, je používaná na hodnotenie emočných problémov, alebo tiež na určenie širokej palety porúch v detstve. Deti s ADHD často kreslia časť postavy mimo papiera (za hranicu), kreslenie častí ako napríklad zips, vrecko alebo pásy naznačujú tendenciu kontrolovať impulzivnosť, zatiaľ čo nedostatok konzistencie a organizovanosti v kresbe, úzke ramená a široké paže predstavujú tendenciu k impulzivnosti. (Leibowitz, 1999; Naglieri, 1988). Cieľom predkladanej štúdie je analyzovať kresbu postavy u detí s ADHD, so zameraním na emočné indikátory v kresbe postavy. Výskumný súbor bol tvorený deťmi s diagnostikovanou poruchou pozornosti s hyperaktivitou. Výsledky poukazujú na úzkostnú symptomatológiu u tejto skupiny detí.

Ľúčové slová: *kresba postavy; ADHD; emócie*

HUMAN FIGURE DRAWING IN ADHD CHILDREN

Abstract: Child drawing, specifically human figure drawing, is used to assess emotional problems or also to determine a variety of childhood disorders (Lim et al., 2008). ADHD children often draw part of the figure outside the paper (beyond the boundary), drawing parts such as a zipper, pocket or belt indicate a tendency to control impulsiveness, while lack of consistency and organization in drawing, narrow shoulders and wide arms tend to mark impulsiveness. (Leibowitz, 1999; Naglieri, 1988). The aim of the study is to analyze figure drawing in ADHD children, focusing on emotional indicators in figure drawing. The research sample consists of children diagnosed with attention deficit hyperactivity disorder. The results indicate anxiety symptomatology in this group of children.

Keywords: *human figure drawing; ADHD; emotions*

ROLA ČASOVEJ PERSPEKTÍVY V RÁMCI ADAPTÍVNEJ SEBAREGULÁCIE ŤAŽKO DOSIAHNUTEĽNÝCH CIEĽOV

Pavol Kačmár

*Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
pavol.kacmar@upjs.sk*

Abstrakt: V tejto pilotnej štúdií sme sa zamerali na to, či súvisí kapacita pre zrieknutie sa ťažko dosiahnuteľného cieľa a pripútanie sa k inému cieľu s časovou perspektívou jedinca, predstavujúcou individuálny spôsob konštruovania psychologického času, štrukturujúcu zážitky do zmysluplného časového rámca. Výskumný súbor tvorilo 357 účastníkov (študentov strednej školy; M vek = 17 rokov; 51% žien), ktorí vyplnili metodiky ZTPI a GAS. Exploračná analýza poukázala na existenciu pozitívneho vzťahu medzi kapacitou k odpútaniu a škálou negatívnej minulosti, fatalistickej prítomnosti a negatívnej budúcnosti; a negatívneho vzťahu so škálou pozitívnej minulosti a budúcnosti. Ako významný prediktor sa ale ukázali iba fatalistická prítomnosť, pozitívna a negatívna budúcnosť. Tendencia k redefinovaniu cieľa bola v pozitívnom vzťahu so škálou hedonistickej prítomnosti, fatalistickej prítomnosti a pozitívnej budúcnosti. Ako významný prediktor sa ale ukázala iba škála pozitívnej budúcnosti. Zvážiac limity, perspektívou pre ďalší výskum je dané zistenia pred-registrované replikovať a následne rozšíriť preskúmaním roly potenciálnych moderačných a mediačných faktorov.

KLúčové slová: časová perspektíva; na cieľ orientované správanie sa; zrieknutie sa cieľa; redefinovanie cieľa; adaptívna sebaregulácia

THE ROLE OF TIME PERSPECTIVE IN ADAPTIVE SELF-REGULATION OF PROBLEMATICALLY ATTAINABLE GOALS

Abstract: In the present pilot study, we were studying if capacities for goal disengagement and re-engagement are related to time perspective, an individual process of construing psychological time and structuring an experience into the meaningful frame. Sample consisted of 375 participants (high-school students; M age = 17 years; 51% women). Exploratory analysis indicated that capacity to goal disengagement was in a positive relationship with Past-Negative, Present-Fatalistic, and Future-Negative scale; and in a negative relationship with Past- and Future-Positive scales. However, only Future-Negative, Present-Fatalistic and Future-Positive scales predicted goal disengagement. Additionally, goal reengagement tendency was in a positive relationship with Present-Fatalistic, Present-Hedonistic and Present-Future scale. Nevertheless, the Future-Positive scale was the only predictor of goal reengagement. Considering limits, a perspective for future research are pre-registered replication of present results and further corroboration of the role of potential moderators and mediators.

Keywords: time perspective; goal directed behaviour; goal disengagement; goal re-engagement; adaptive self-regulation

PSYCHICKÉ ZDRAVIE V POPULÁCII MLADÝCH DOSPELÝCH

Natália Kocziánová, Viera Cviková

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
viera.cvikova@uniba.sk*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo zmapovať úroveň psychického zdravia v populácii mladých dospelých na vybranej vzorke 150 slovenských participantov (72 mužov a 78 žien, s priemerným vekom 23,63 rokov) a pilotne na Slovensku použiť a overiť dotazník Health 49 - Hamburský modul na meranie

všeobecných ukazovateľov psychosociálneho zdravia. Súčasťou dotazníkovej výskumnej batérie, okrem Health 49, boli SCL – Symptom Checklist 90, DASS – 42 - škála depresie, úzkosti a stresu, SWLS – škála životnej spokojnosti. Zaznamenali sme negatívne korelácie celkového skóre v dotazníkoch Health 49 ($p < 0,001$) a SCL 90 ($p < 0,001$) s mierou životnej spokojnosti. Celkové skóre v dotazníku HEALTH 49 významne korelovalo s celkovým skóre v dotazníkoch SCL 90 ($p < 0,001$) a DASS 42 ($p < 0,001$). Ženy dosahovali štatisticky vyššie hodnoty v celkovom skóre škály SCL 90 ($U = 2004,00$; $p = 0,014$) aj v celkovom skóre dotazníka Health 49 ($U = 2265,00$; $p = 0,041$) špeciálne v škálach depresívnych symptómov.

Kľúčové slová: *psychické zdravie; mladí dospelí; depresívne symptómy*

MENTAL HEALTH IN THE POPULATION OF YOUNG ADULTS

Abstract: The aim of the research was to map the level of mental health in the population of young adults on a selected sample of 150 Slovak participants (72 males and 78 females, with an average age of 23.63 years) and to use and verify the Health 49 – Hamburg questionnaire of the psychosocial aspects of mental health for the first time in Slovakia. The questionnaire research battery, besides Health 49, included SCL - Symptom Checklist 90, DASS – 42 - Depression, Anxiety and Stress Scale, SWLS – Satisfaction with Life Scale. We observed negative correlations of the overall score in the Health 49 ($p < 0.001$) and SCL 90 ($p < 0.001$) questionnaires with the level of life satisfaction. The overall score in the HEALTH 49 questionnaire correlated significantly with the overall score in the SCL 90 ($p < 0.001$) and DASS 42 ($p < 0.001$) questionnaires. Females achieved statistically higher values in the overall score of the SCL 90 scale ($U = 2004.00$; $p = 0.014$) as well as in the overall score of the Health 49 questionnaire ($U = 2265.00$; $p = 0.041$), especially in the scales of depressive symptoms.

Keywords: *mental health; young adults; depressive symptoms*

VYBRANÉ KOGNITÍVNE CHARAKTERISTIKY PREŽÍVANIA SPOKOJNOSTI NA DÔCHODKU

Jana Kordačová

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie, Bratislava
jana.kordacova@savba.sk*

Abstrakt: Životná spokojnosť sa v psychológii skúma v rôznych kontextoch aj výskumných vzorkách, veková kategória seniorov však patrí stále k menej frekventovaným. V predkladanej výskumnej sonde do potenciálnych faktorov blokujúcich úspešnú adaptáciu na dôchodok sme sa zamerali na zisťovanie súvislostí životnej spokojnosti dôchodcov s dvomi kognitívnymi charakteristikami: iracionálnymi presvedčeniami a dispozičnou rezistenciou voči zmene. Výsledky na výbere $N = 200$ dôchodcov ukázali, že prežívanie životnej spokojnosti (Škála ŽS, Diener a kol., 1985) významne (negatívne) súviselo s iracionálnym myslením (škála IPA, Kondáš, Kordačová, 2000) aj s rezistenciou voči zmene (Škála RTC, Oreg, 2003), pričom obe kognitívne miery vykázali štatisticky významný pozitívny vzájomný vzťah. Ukázalo sa tiež, že muži nášho výberu boli v porovnaní so ženami signifikantne rezistentnejší voči zmene. Výsledky sa diskutujú v kontexte úvah o kognitívnych činiteľoch ako bariere úspešnej adaptácie na dôchodok a jeho spokojného prežívania.

Kľúčové slová: *životná spokojnosť; rezistencia voči zmene; iracionálne presvedčenia; dôchodcovia; adaptácia na dôchodok*

SELECTED COGNITIVE CHARACTERISTICS OF LIFE SATISFACTION IN RETIREMENT

Abstract: Psychology studies life satisfaction in various contexts and research samples, however, the age group of seniors still remains one of the less frequently studied. Our focus within the presented pilot

research study on potential factors hindering successful adaptation to retirement was to find the relationships of life satisfaction of pensioners with two cognitive characteristics: irrational beliefs and dispositional resistance to change. Results obtained from the sample N = 200 pensioners showed that experiencing life satisfaction (Life Satisfaction Scale, Diener et al., 1985) was significantly (negatively) related to irrational beliefs (IPA Scale, Kondáš, Kordačová, 2000) and also to resistance to change (RTC Scale, Oreg, 2003), where both cognitive measures showed a statistically significant positive correlation. It was also shown that men in our sample were significantly more resistant to change in comparison to women. Results are discussed in the context of cognitive agents as a barrier for a successful adaptation to retirement and life satisfaction therein.

Keywords: *life satisfaction; resistance to change; irrational beliefs; pensioners; adaptation to retirement*

NEGATÍVNA AFEKTIVITA A VARIABILITA SRDCOVEJ FREKVENCIE U PACIENTOV S ČREVNÝMI ZÁPALOVÝMI OCHORENAMI (IBD)

Gabriela Krížanová, Barbora Malik, Jakub Rajčáni

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
gabriela.krizanova747@gmail.com*

Abstrakt: Rastúci počet pacientov so zápalovými ochoreniami čriev (IBD) stojí za zvyšujúcim sa záujmom o hľadanie príčin vzniku tohto ochorenia. Cieľom práce je preskúmať rozdiely v úzkostlivosti, depresivite a vo variabilite srdcovej frekvencie (HRV), ktorá vyjadruje mieru autonómnej regulácie, medzi pacientmi s IBD ochorením a zdravou populáciou. Výskumu sa zúčastnilo 30 pacientov s diagnostikovanou Crohnovou chorobou alebo Ulceróznou kolitídou a 30 zdravých participantov spárovaných na základe pohlavia a veku. Pomocou sebaopisovacích dotazníkov porovnávame mieru depresivity (BDI-II), úzkosti (STAI) a prežívaného stresu (PSS) medzi skupinami. HRV bolo analyzované z 10 minút dlhého EKG záznamu meraného prenosnou sondou FAROS v supinačnej polohe. Výsledky ukazujú, že pacienti s IBD disponujú vyššou depresivitou ako zdraví jedinci. Rozdiely medzi skupinami v úzkosti a prežívanom strese neboli významné. Tiež sa nepreukázali vo výsledkoch HRV, čo mohol ovplyvniť vyšší počet pacientov v remisii.

Kľúčové slová: *Zápalové črevné ochorenia; úzkosť; depresia; variabilita srdcovej frekvencie.*

NEGATIVE AFFECT AND HEART RATE VARIABILITY IN PATIENTS WITH INFLAMMATORY BOWEL DISEASE (IBD)

Abstract: Increasing number of patients with inflammatory bowel diseases (IBD) drive the increasing interest in explaining the etiology of these diseases. The aim of this work was to investigate the differences in traits of anxiety and depression, and heart rate variability (HRV), that is an index of autonomic regulation, between patients with IBD and healthy population. 30 patients diagnosed with Crohn's disease or Ulcerative colitis and 30 healthy controls, matched by age and sex, were part of the study. Using self-assessment questionnaires, we compared depression (BDI-II), anxiety (STAI) and perceived stress (PSS) between groups. HRV was analyzed from a 10-minute long ECG record measured by portable FAROS probe in supine position. The results show that IBD patients are more depressed than healthy individuals, but the differences in anxiety and perceived stress were not significant. Significant differences were also not found in HRV, which may be due to high number of patients in remission.

Keywords: *Inflammatory bowel disease; anxiety; depression; heart rate variability.*

*ODPUSŤ NEODPUSŤITELNÉ: MOTIVÁCIA ODPUSŤAŤ
V KONTEXTE DOMÁCEHO NÁSILIA*

Erika Lipková

*Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta - Katedra psychologie, ČR
erika.lipkova01@upol.cz*

Abstrakt: Príspevok prezentuje parciálne výsledky prebiehajúceho kvalitatívneho výskumu zameraného na skúmanie procesu odpúšťania u žien, ktoré zažili domáce násilie. Výskum má exploratívny charakter a je založený na fenomenologickom prístupe. Jedným z hlavných výskumných cieľov je preskúmať motiváciu a identifikovať motívy, ktoré vedú ženy – obeť domáceho násilia k tomu, aby odpustili partnerovi, ktorý ich týral a spôsobil im hlboké emocionálne i fyzické zranenia a bolesť. Dáta sú získavané prostredníctvom pološtruktúrovaných interview. Prvotná analýza 10 interview so ženami vo veku 28 – 62, ktoré majú skúsenosti s fyzickým, emocionálnym alebo sexuálnym partnerským násilím, odhalila dve hlavné kategórie motívov k odpúšťaniu u žien – obetí domáceho násilia: 1) na seba-orientované motívy; 2) interpersonálne motívy. Hlbšie porozumenie motívácií k odpúšťaniu u žien, ktoré zažili domáce násilie, môže prispieť k schopnosti psychologov a iných pomáhajúcich pracovníkov lepšie a efektívnejšie pomáhať týmto ženám vyrovnávať sa s ich skúsenosťami domáceho násilia a jeho negatívnymi dopadmi na ich psychické prežívanie a pohodu.

Príučové slová: *odpúšťanie; motivácia odpúšťat; motívy k odpúšťaniu; domáce násilie*

**FORGIVE THE UNFORGIVABLE: THE MOTIVATION TO FORGIVE
IN THE CONTEXT OF DOMESTIC VIOLENCE**

Abstract: The paper presents partial results of ongoing qualitative research focused on the exploring of the process of forgiveness in women who have experienced domestic violence. The research has an explorative character and is based on a phenomenological approach. One of the main research objectives is to explore motivation and identify the motives that lead women - victims of domestic violence - to forgive partner who abused them and caused them deep emotional and physical injuries and pain. The data are collected through semi-structured interviews. The initial analysis of 10 interviews with women aged 28-62 who have experiences with physical, emotional or sexual partner violence revealed two main categories of motives for forgiveness in women - victims of domestic violence: 1) self-oriented motives; 2) interpersonal motives. A deeper understanding of the motivations for forgiveness in women who have experienced domestic violence can contribute to the ability of psychologists and other helpers to help these women to cope with their experiences of domestic violence better and more effectively and its negative impact on their psychological well-being.

Keywords: *forgiveness; motivation to forgive; motives for forgiveness; domestic violence*

*AUTOGÉNNY TRÉNING AKO PSYCHOLOGICKÁ INTERVENCIA
PRI PSYCHOSOMATICKÝCH KOŽNÝCH OCHORENIACH*

Katarína Ludrovská, Hajduchová Diana, Soláriková Petra

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
katarina.ludrovska@uniba.sk*

Abstrakt: Autogénny tréning (AT) je považovaný za účinnú relaxačno-koncentratívnu metódu a predstavuje overenú psychologickú intervenciu pri zdravotných, psychických a psychosomatických ochoreniach. Cieľom skúmania bolo zistiť efektívnosť AT na znižovanie distresu u ľudí s kožným ochorením, ktorí absolvovali nácvik AT a osvojili si jeho metódu. Veľkosť terapeutickú zmeny sme merali dotazníkmi ORS, SCL-10R a CORE-OM. Psychofyzologické koreláty distresu sú získavané prostredníctvom zariadení merajúcich variabilitu srdcového rytmu (HRV). Výsledky výskumu potvrdili

signifikantné zníženie distresu po absolvovaní 8 týždňového nácviku AT vo všetkých nástrojoch merania terapeutickej zmeny, v iných nástrojoch merania predpoklady nepotvrdili.

Kľúčové slová: autogénny tréning; stres; psychosomatika; kožné ochorenia

AUTOGENIC TRAINING AS A PSYCHOLOGICAL INTERVENTION IN PSYCHOSOMATIC SKIN DISEASES

Abstract: Autogenic training (AT) is considered to be an effective relaxation concentrative method and represents a proven psychological intervention in health, psychological and psychosomatic diseases. The aim of the study was to determine the effectiveness of AT to reduce distress in people with skin disease who have been trained in AT and have adopted its method. The magnitude of the therapeutic change was measured using the ORS, SCL-10R and CORE-OM questionnaires. Psychophysiological correlates of distress were obtained through devices measuring heart rate variability (HRV). The results of the research confirmed a significant reduction of distress after completing the 8-week AT training in all tools of measuring therapeutic change, in other measuring tools they did not confirm the assumptions.

Keywords: autogenic training; stress; psychosomatics; skin diseases

SÚVISLOSŤ VÝCHOVNÝCH ŠTÝLOV A CNOSTÍ V KONTEXTE POZITÍVNEJ PSYCHOLÓGIE U ADOLESCENTOV

Jana Mittelhofer, Henrieta Roľková

*Paneurópska vysoká škola – Fakulta psychológie, Bratislava
mittelhofer30@gmail.com, henrieta.rolkova@paneurouni.com*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo zistiť preferenciu výchovných štýlov, prevalenciu cností, ako i existenciu vzťahov medzi percipovaným štýlom výchovy a preferovanými cnosťami v rodine adolescentov. Výskumný súbor pozostával zo 75 adolescentov vo veku 13 až 20 rokov. Výchovné štýly boli zisťované Dotazníkom spôsobov výchovy (DSV). Na zistenie cností bol použitý Dotazník silných a slabých stránok charakteru osobnosti pre adolescentov (VIA-Y). V súbore prevažoval záporný emočný vzťah rodičov, so zároveň rozpornou výchovou u skúmaných adolescentov. Taktiež boli dokázané významné súvislosti medzi percipovanými štýlmi výchovy a cnosťami. Kladné emočné ladenie rodičov spolu so stredným výchovným riadením pozitívne pôsobilo na budovanie cností, naopak záporné emočné ladenie pôsobilo negatívne na ich rozvoj. Rodové rozdiely sa ani vo výchovnej percepcii, ani v preferencii cností nepotvrdili ako významné.

Kľúčové slová: adolescenti; cnosti; silné a slabé stránky; štýl rodičovskej výchovy

THE CONTINUITY OF PARENTING STYLES AND VIRTUES IN THE CONTEXT OF POSITIVE PSYCHOLOGY IN ADOLESCENTS

Abstract: The main goal of this study was to find out the preference of parenting styles, the prevalence of virtues and the existence of relationships between perceived parenting styles and virtues in the family of adolescents. The research group consisted of 75 adolescents aged 13 to 20 years. Parenting styles were examined by the Parenting styles questionnaire (DSV). The virtues measured the Inventory of strengths (VIA-Y). The thesis has shown significant connections between perceived parenting styles and virtues. Positive emotional tuning of parents together with middle parental control positively influenced the building of virtues, while negative emotional tuning had a negative impact on their development. Gender differences were neither significant in parental styling perception, nor in virtue preference.

Keywords: adolescents; parenting styles; strengths; virtues

*ONLINE HATE: VÝSKUM NENÁVISTNÝCH POSTOJOV (K MIGRANTOM)
NA INTERNETE*

Jana Papcunová

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
jpapcunova@saske.sk*

Abstrakt: Napriek rozsiahlemu sociálnemu a psychologickému výskumu nenávisti, predsudkov a stereotypov stále vieme málo o základných psychologických procesoch, ktoré môžu prispieť k nenávistnému a urážajúcemu správaniu. Doposiaľ nepanuje zhoda ohľadom vymedzenia nenávistných prejavov na internete, no vo všeobecnosti hovoríme o hanlivom prejave, diskriminujúcej forme agresie voči jednotlivcovi alebo skupine na základe ich príslušnosti k nejakej menšine. V spojitosti s internetom sa tiež používa výraz Cyberhate. Cieľom príspevku je analýza relevantných štúdií v téme online hate v domácej aj zahraničnej literatúre – teoreticko-terminologické a metodologické východiská, taxonómia prejavu „haterstva“ v online priestore. V príspevku tiež analyzujeme online komentáre k článku mimovládnej organizácie Liga za ľudské práva v denníku SME s názvom „Deň Sýrskeho utečenca na Slovensku“.

Príležitostné slová: *online nenávistné prejavy; predsudky; stereotypy*

**ONLINE HATE: RESEARCH ON HATE SPEECH (TOWARDS MIGRANTS)
ON THE INTERNET**

Abstract: Despite extensive social and psychological research about hate, prejudice and stereotypes, we still know little about the underlying psychological processes that may contribute to the hateful offending behavior. There is no consensus yet about the definition of hate speech on the internet but generally we talk about insulting speech, discriminating form of aggression against an individual or a group on the basis of their belonging to a minority. In connection with the internet, a phrase Cyberhate is also used. The aim of the paper is to analyze relevant studies in the topic of online hate in national and foreign research studies - theory and terminology, methodological bases, taxonomy of manifestation of "hate" in online space. In this paper, we also analyze online comments below a non-profit organization Human Rights League article in a daily newspaper SME, titled "One day of Syrian refugee in Slovakia".

Keywords: *online hate speech; prejudice; stereotypes*

*POSTOJE K MIGRÁCIJAM:
OSOBNOSŤ, PRACOVNÝ TRH, ENVIRONMENT A MIGRÁCIA*

Veronika Pastrnáková

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
veronika.pastrnakova@gmail.com*

Abstrakt: Ciele: Príspevok popisuje genézu, prináša faktografický prehľad a analýzu postojov k migrantom v Európe a nahliada na túto tematiku z hľadiska osobnosti a pracovného trhu. Autor skúma vzťah medzi faktormi trhu práce, ako je napríklad pracovný status, s postojmi, etnickými presvedčeniami týkajúcimi sa migrantov. Metóda: Na porovnanie vybraných európskych krajín boli použité dáta z ESS – Európskej sociálnej sondy z 5. až 8. kola. Vo väčšine prieskumov sa Slovenská a Česká republika často javia ako najmenej naklonené prijímaniu migrantov, aj napriek tomu, že je v týchto krajinách počet prichádzajúcich migrantov nízky. Závěry: Príspevok poskytuje prehľad a výsledky analýzy dát získané v Európskej sociálnej sonde. Slovenská a Česká republika vnímajú migrantov z chudobnejších krajín viac kriticky ako krajiny západnej Európy a škandinávské krajiny. Krajiny Vyšehradskej štvorky, Česká republika, Slovenská republika, Poľsko a Maďarsko, majú menšiu tendenciu prejavovať pozitívne postoje k migrácii.

Kľúčové slová: *osobnosť; pracovný trh; nezamestnanosť; migrácia; migranti; pracovný status; postoje k migrantom; migračná kríza*

ATTITUDES TOWARDS MIGRATION: PERSONALITY, LABOUR MARKET, ENVIRONMENT AND MIGRATION

Abstract: Objectives. The author of the paper provides an overall description of attitudes towards migrants within Europe and puts it into a perspective within the personality and the labour market. Author examines the relationship between labour market factors, such as a current work status, with attitudes, ethnic beliefs related to migrants. Method. European Social Survey data from rounds 5-8 are used to compare selected European countries. Czech and Slovak Republic often appear as the least willing towards migration overall in most surveys, despite the fact the number of newcomers migrants there is low. Conclusions. Paper provides an overview and presents results obtained in European Social Survey. Slovak and Czech Republic both tend to perceive migrants from poorer countries through less positive lens than Western European countries and Scandinavian countries. Visegrad Four countries, Czech Republic, Slovak Republic, Poland and Hungary are less likely to express positive attitudes towards migration.

Keywords: *personality; labour market; unemployment; migration; immigrants; working status; attitudes towards migrants; migration crisis*

SÚVISLOSTI STRESU A KVALITY SPÁNKU U RODIČOV DETÍ S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Martina Petriková, Petra Soláriková

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
mm.petrikova@gmail.com, petra.solarikova@uniba.sk*

Abstrakt: Starostlivosť o dieťa s poruchou autistického spektra je nepopierateľne náročnou súčasťou života rodičov a vnímame potrebu preskúmať túto problematiku aj z psychologického hľadiska. Prostredníctvom kvalitatívnej analýzy rozhovorov sme sa zamerali na problematiku stresu a kvality spánku u rodičov detí s poruchami autistického spektra. Výsledky práce umožnili kategorizovať niekoľko vplyvov a faktorov, ktoré na stres rodičov detí s PAS pôsobia. Analýza rozhovorov umožnila identifikovať spôsoby zvládania náročných situácií a formy podpory rodičov detí s poruchami autistického spektra. V neposlednom rade sa taktiež venujeme kvalite spánku u rodičov detí s PAS. Na objasnenie súvislostí kvality spánku rodičov detí s PAS sme využili analýzu výpovedí z rozhovorov a dotazník kvality spánku PSQI. Výsledky naznačujú, že matky detí s PAS vnímajú spánok ako nedostačujúci a často prerušovaný. Môžeme usudzovať o tom, že spánok rodičov detí s PAS je priamo negatívne ovplyvnený spánkom znevýhodnených detí.

Kľúčové slová: *rodičia detí s poruchami autistického spektra; stres; podpora rodičov; kvalita spánku*

THE CONTEXT OF STRESS AND QUALITY OF SLEEP IN PARENTS OF CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDERS

Abstract: Caring for a child with autism spectrum disorder is an undeniably demanding part of parents lives and we perceive the need to focus on this issue from a psychological point of view. Through a qualitative analysis of interviews, we focused on the issue of stress and quality of sleep in parents of children with autism spectrum disorders. The results allowed us to categorize several influences and factors affecting the stress of parents of children with ASD. The analysis of interviews enabled us to identify ways of coping with difficult situations and forms of support for parents of children with autism spectrum disorders. Last but not least, we also focus on the quality of sleep in parents of children with PAS. We used an analysis of interview statements and the PSQI sleep quality questionnaire to clarify the relationship of sleep quality of parents of children with ASD. The results indicate that mothers of

children with ASD perceive sleep as insufficient and often intermittent. It can be concluded that the sleep of parents of children with PAS is directly affected by the sleep of disadvantaged children.

Keywords: *parents of children with autism spectrum disorders; stress; support of parents; quality of sleep*

ROZDIELY V OSOBNOSTNÝCH CHARAKTERISTIKÁCH MEDZI ŠTYRMI TYPMI POSTOJA V OTÁZKE SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA NA SLOVENSKU

Ivana Píterová

Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav, Košice
píterova@saske.sk

Abstrakt: Cieľom príspevku je analýza rozdielov medzi postojovými typmi v oblasti sociálneho zabezpečenia na Slovensku vo zvolených osobnostných charakteristikách. Výskumný súbor tvorí 369 respondentov, s prevahou: okresov východného Slovenska, žien (56.9 %), respondentov s vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa (46.9 %), pracujúcich (62.3 %), bez skúsenosti s nezamestnanosťou (64.8 %). Vekový priemer predstavuje 34,46 roka. Výskumný nástroj tvorí Škála sociálnej solidarity (2 pol., Cronbachova $\alpha=0.79$) a Škála sociálnej diferenciacie (6 pol., Cronbachova $\alpha=0.84$). Na základe skóre v škálach boli vytvorené 4 postojové typy: konzervatívny (K), sociálnodemokratický (SD), liberálny (L) a radikálny (R). Z osobnostných charakteristík bola meraná: Empatia (Davis, 1980) - 2 šubškály: preberanie perspektívy (7 pol., Cronbachova $\alpha=0.73$) a empatický záujem (7 pol., Cronbachova $\alpha=0.71$); Miesto kontroly (Harell, Soroka & Iyengar, 2017): vlastné miesto kontroly (2 pol.), kontrola spoločnosti nad situáciou nezamestnaných (1 pol.), miesto kontroly pre nezamestnaných (1 pol.). Výsledky ukázali, že vo vzorke dominuje L (31.7%) a R (30.6%) postojový typ, K (21.7%) a SD (16%). Rozdiely sa potvrdili v empatickom záujme, hodnotení kontroly spoločnosti nad nezamestnanými a v hodnotení kontroly, ktorú prisudzujú nezamestnaným, pričom až 59% L a až 41.3% respondentov nezávisle od postojového typu si zvolilo ako dôvod finančných ťažkostí nezamestnaných práve ich lenivosť alebo nedostatok úsilia. Z výsledkov vyplýva značná nedôvera respondentov v našej vzorke voči nezamestnaným.

KLúčové slová: *postoje; postojové typy; sociálne zabezpečenie; nezamestnaní; nedôvera*

DIFFERENCES IN PERSONALITY CHARACTERISTICS BETWEEN THE FOUR TYPES OF ATTITUDE ON THE ISSUE OF SOCIAL SECURITY IN SLOVAKIA

Abstract: The aim of this paper is to analyse the differences between the four types of welfare attitudes in selected personality characteristics in Slovakia. The research sample consists of 369 respondents, predominantly: from districts of eastern Slovakia, women (56.9%), respondents with tertiary education (46.9%), working (62.3%), and without an experience of unemployment (64.8%). The average age is 34.46 years. The questionnaire consists of the Scale of social solidarity (2 items, Cronbach $\alpha = 0.79$) and the Scale of social differentiation (6 items, Cronbach $\alpha = 0.84$). Based on the scores on the scales, four types of attitude were created: conservative (K), social democratic (SD), liberal (L), and radical (R). Personality characteristics that were measured: Empathy (Davis, 1980) - 2 subscales: Perspective Taking (7 pol, Cronbach $\alpha = 0.73$) and Empathic Concern (7 pol, Cronbach $\alpha = 0.71$); Locus of control (LOC) (Harell, Soroka & Iyengar, 2017): their own LOC (2 items), LOC of the society over the situation of the unemployed (1 item), LOC for the unemployed (1 item). The results showed that L (31.7%) and R (30.6%) type of attitude dominated in the sample, then K (21.7%) and SD (16%). The significant differences were confirmed in the empathic concern, LOC of the society over the unemployed, and the LOC they attribute to the unemployed, whereas up to 59% of L and up to 41.3% of respondents, regardless of type of attitude, chose laziness or lack of effort as the reason for the financial difficulties of the unemployed. The results show considerable distrust of respondents in our sample towards the unemployed in Slovakia.

Keywords: attitudes; types of attitude; social security; unemployed; distrust

PROŽÍVÁNÍ AUTONOMIE U STUDENTŮ VYSOKÝCH ŠKOL V OBDOBÍ VYNOŘUJÍCÍ SE DOSPĚLOSTI

Ivana Poledňová, Markéta Zajícová
Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, ČR
ivana.polednova@osu.cz

Abstrakt: Příspěvek se zabývá jevem vynořující se dospělosti u vysokoškolských studentů. Cílem výzkumu bylo zjistit, jakou míru autonomie prožívají studenti v tomto období a jak míra autonomie souvisí s procesem utváření jejich identity. Dále jsme chtěli ověřit, zda má na tyto procesy vliv pracovní činnost a forma bydlení (samostatné nebo s rodiči). Výzkumu se zúčastnilo 130 studentů. Výzkum byl proveden pomocí on-line dotazníku, strukturovaného do tří částí: 1) demografické údaje (pohlaví, věk, pracovní činnost, forma bydlení), 2) Inventory of the Dimensions of Emerging Adulthood zjišťující znaky vynořující se dospělosti, 3) Basic Psychological Need Satisfaction Scale zjišťující úroveň autonomie. Zjistili jsme, že vysokoškolští studenti prožívají míru své autonomie jako poměrně vysokou. Nepotvrdila se však souvislost mezi prožívanou autonomií a procesem utvářením identity. Zjistili jsme však, že zapojení se do pracovního procesu snižuje tendence k experimentování, což je významným znakem vynořující se dospělosti. Vliv formy bydlení na míru autonomie nebyl prokázán. Výsledky výzkumu jsou interpretovány v rámci sebedeterminační teorie.

KLíčové slová: autonomie; vynořující se dospělost; studenti

EXPERIENCE OF AUTONOMY IN UNIVERSITY STUDENTS IN THE PERIOD OF EMERGING ADULTHOOD

Abstract: The paper deals with the phenomenon of emerging adulthood among university students. The aim of the research was to find out what degree of autonomy students experience in this period and how the degree of autonomy relates to the process of forming their identity. We also wanted to verify whether these processes are affected by work and housing (independent or with parents). 130 students participated in the research. The research was carried out using an on-line questionnaire structured into three parts: 1) demographic data (gender, age, work activity, form of housing), 2) Inventory of Dimensions of Emerging Adulthood identifying emerging adulthood characteristics, 3) Basic Psychological Need Satisfaction Scale determining the level of autonomy. We have found that university students experience their degree of autonomy as relatively high. However, the link between experienced autonomy and the process of identity formation was not confirmed. Participation in the work process reduces the tendency to experiment, which is an important feature of emerging adulthood. The effect of housing on the level of autonomy has not been identified. The research results are interpreted within the framework of the self-determination theory.

Keywords: autonomy; emerging adulthood; students

KRITICKÉ MYSLENIE AKO PREDIKTOR ČÍTANIA S POROZUMENÍM U ŽIAKOV 9. ROČNÍKA ZŠ

Eva Rajčaniová^{1,2}, Robert Tomšík¹

¹Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Bratislava

²Trnavská univerzita v Trnave, Filozofická fakulta

eva.rajcaniova@vudpap.sk, robert.tomsik@vudpap.sk

Abstrakt: Cieľom štúdie je overiť teoreticky predpokladaný vzťah medzi kritickým myslením a čítaním s porozumením. Výskumný súbor tvorilo 247 žiakov 9. ročníka ZŠ (119 dievčat, 128 chlapcov).

Kritické myslenie bolo zisťované pomocou subtestov Interpretácia a Dedukcia Watson-Glaserovho testu hodnotenia kritického myslenia. Čitateľské schopnosti boli merané Testom čítania s dopĺňovaním slov (Caravolas, Mikulajová, Vencelová, 2012). Priemerná úroveň čítania s porozumením bola v skúmanej vzorke nižšia ako bolo očakávané na základe testových noriem. Dievčatá dosiahli v čítaní významne vyššie skóre ako chlapci. Interpretácia a pohlavie, nie však dedukcia, sa ukázali ako štatisticky významné prediktory čítania s porozumením. Podiel vysvetlenej variability v čitateľskom výkone skúmanej vzorky bol však nízky. Možno predpokladať, že kritické myslenie by zohrávalo významnejšiu rolu pri čítaní s porozumením komplexnejších a rozsiahlejších textov.

Kľúčové slová: *kritické myslenie; čítanie s porozumením; medzipohlavné rozdiely*

CRITICAL THINKING AS A PREDICTOR OF READING COMPREHENSION IN 9TH GRADE PRIMARY SCHOOL PUPILS

Abstract: The aim of the study is to verify the theoretically assumed relationship between critical thinking and reading comprehension. The research sample consisted of 247 9th grade primary school pupils (119 girls, 128 boys). Critical thinking was investigated using the Interpretation and Deduction subtests of the Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal test. Reading abilities were measured by the Sentence completion reading test (Caravolas, Mikulajová, Vencelová, 2012). The average level of reading comprehension in the examined sample was lower than expected, based on the test norms. Girls achieved a significantly higher score than boys. Interpretation and gender, but not deduction, have proved to be statistically significant predictors of reading comprehension. However, the explained variability in the reading performance of the sample was low. It can be assumed that critical thinking plays an important role in reading comprehension of more complex and extensive texts.

Keywords: *critical thinking; reading comprehension; gender differences*

RODIČOVSTVO AKO ZDROJ SEBAHODNOTENIA

Eva Reviľáková

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
revilakova1@uniba.sk*

Abstrakt: Poster sa zaoberá súvislosťami medzi rodičovstvom a sebahodnotením adolescenta. To, aký rodičovský štýl v rodine prevláda, môže významným spôsobom súvisieť so sebahodnotením detí. V posteru sa zameriavame na rodičovské správanie a postoje a to, ako ich vnímajú adolescenti, konkrétne sú to pozitívny záujem, hostilita, direktívnosť, autonómia a nedôslednosť na výskumnom súbore 220 adolescentov vo veku od 17 do 20 rokov. Každý z týchto typov rodičovského správania a postojov súvisí s konkrétnym štýlom rodičovstva. Výsledky ukázali štatisticky významné vzťahy medzi pozitívnym záujmom, hostilitou oboch rodičov a autonómiou zo strany otca a sebahodnotením adolescentov.

Kľúčové slová: *rodičovstvo; štýly rodičovstva; sebahodnotenie; adolescencia*

PARENTING AS A SOURCE OF SELF-EVALUATION

Abstract: The poster deals with the relationships between parenting and self-evaluation of adolescents. Which parenting style prevails in the family can be significantly related to self-evaluation of children. In the poster we focus on parental behavior and attitudes and how they are perceived by adolescents, specifically positive interest, hostility, directivity, autonomy and inconsistency in the research set of 220 adolescents aged 17 to 20 years. Each of these types of parental behavior and attitudes are related to a particular parenting style. The results showed statistically significant relationships between the positive interest, the hostility of both parents and the father's autonomy and the self-evaluation of adolescents.

Keywords: *parenting; parenting styles; self-evaluation; adolescence*

MOTIVAČNÉ FAKTORY SEBAPOŠKODZOVANIA V KONTEXTE OSOBNOSTI
U ADOLESCENTOV NA SLOVENSKU

Zuzana Rojková, Zuzana Mičková

*Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
zuzana.rojkova@ucm.sk*

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá sebapoškodením (SH) u adolescentov v súvislosti s osobnosťou a motivačnými faktormi. Pozornosť je venovaná 4 formám SH: zámerné porezanie, popálenie, bitie sa, búchanie hlavy. Osobnosť je ponímaná v rámci Eysenckovho konceptu, v rámci motivačných faktorov je sledovaných 13 funkcií SH. Cieľom je overiť rozdiely v osobnostných črtách medzi adolescentmi so SH správaním a bez SH, vzhľadom na pohlavie. Úlohou je preskúmať motívy sebapoškodzovania pri rôznych formách SH. Vzorku tvorilo 353 žiakov ZŠ a SŠ vo veku 14 – 16 r. (38,2% chlapcov, 61,8% dievčat). Súbor bol rozdelený podľa výskytu SH, podiel SH správania v uvedenej vzorke bol 28,0%. Dotazníková batéria pozostávala z B-JEPI, ISAS (Klonsky, 2007) a dotazníka na SH správanie (Démuthová, nepubl.). Výsledky poukazujú na vyšší neurotizmus, psychotizmus a nižšiu extroverziu u adolescentov so SH správaním; najčastejšími funkciami SH sú regulácia emócií a interpersonálne hranice; existujú rozdiely v niektorých motívoch podľa formy SH a vzhľadom na pohlavie.

KLúčové slová: *sebapoškodzovanie; adolescencia; motívy; ISAS*

MOTIVATIONAL FACTORS OF SELF-HARM IN THE CONTEXT OF PERSONALITY
AMONG ADOLESCENTS IN SLOVAKIA

Abstract: The article deals with self-harm (SH) in adolescents in relation to personality and motivational factors. Attention is focused on 4 SH forms: deliberate cutting, burning, beating, banging head. Personality is perceived in the context of Eysenck's concept, within motivational factors are 13 functions of SH are monitored. The aim is to verify the differences in personality traits between adolescents with and without SH behavior, with respect to gender; the task is to explore the motives of self-harm in various forms of SH. The sample consisted of 353 primary and secondary school pupils aged 14-16 (38,2% boys, 61,8% girls). The sample was divided according to the occurrence of SH, the occurrence of SH behavior in the sample was 28,0%. The questionnaire battery consists of B-JEPI, ISAS (Klonsky, 2007) and a questionnaire for SH behavior (Démuthová, unpubl.). The results suggest higher neuroticism, psychoticism and lower extroversion in adolescents with SH behavior; the most common motives of SH are emotional regulation and interpersonal boundaries; there are differences in some motives depending on the SH form and gender.

Keywords: *self-harm; adolescence; motives; ISAS*

MODEL PRÁCE ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA
AKO SÚČASTI INKLUZÍVNEHO TÍMU V ŠKOLÁCH

Lucia Sabová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
lucia.sabova@uniba.sk*

Abstrakt: V príspevku prezentujeme zahraničné modely činnosti pozície školský psychológ. Analyzujeme možnosti uplatnenia týchto modelov vzhľadom na podmienky práce školských psychológov na Slovensku. Tieto poznatky integrujeme do odporúčaní pre prax, ktorej súčasťou je aktuálne tvorba inkluzívnych tímov v prostredí škôl. Hlavným zistením prieskumov v oblasti činnosti školských psychológov realizovaných v rámci grantu KEGA č. 067UK-4/2018 je na Slovensku potrebná

podpora spolupráce v prostredí školy a vytvárania multidisciplinárnych podporných skupín pri riešení konkrétnych prípadov.

KLúčové slová: školský psychológ; inkluzívny tím; model práce; spolupráca

MODEL OF THE WORK OF SCHOOL PSYCHOLOGIST AS A PART OF AN INCLUSIVE TEAM IN SCHOOLS

Abstract: In this paper we present the foreign models of the position of school psychologist. We analyze the possibilities of applying these models with respect to the conditions of work of school psychologists in Slovakia. We integrate this knowledge into practice recommendations, which include the current creation of inclusive teams in the school environment. The main findings of surveys in the field of activities of school psychologists carried out under the grant KEGA no. 067UK-4/2018 in Slovakia it is necessary to support cooperation in the school environment and the creation of multidisciplinary support groups in solving specific cases.

Keywords: school psychologists; inclusive team; practice model; cooperation

EMOČNÁ INTELIGENCIA, SEBAHODNOTENIE, SEBAÚČINNOSŤ A ŠTÝLY ROZHODOVANIA U ZDRAVOTNÍCKYCH PROFESIONÁLOV

Martin Sedlár, Jitka Gurňáková

Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie, Bratislava
martin.sedlar@savba.sk, jitka.gurnakova@savba.sk

Abstrakt: Cieľom tejto štúdie je preskúmanie vzťahov medzi dimenziami vnímanej emočnej inteligencie, sebahodnotením, sebaúčinnosťou a štýlmi rozhodovania u zdravotníckych profesionálov. Výskumný súbor tvorilo 64 zdravotníckych profesionálov, ktorí vyplnili Škálu črtového meta-emočného prežívania, Rosenbergovu škálu sebahodnotenia, Škálu všeobecnej sebaúčinnosti a Melbournský dotazník rozhodovania. Korelačná analýza odhalila, že dve dimenzie emočnej inteligencie, porozumenie vlastným emóciám a regulácia vlastných emócií, pozitívne súvisia so sebahodnotením aj sebaúčinnosťou, a negatívne súvisia s hypervigilanciou. Ďalej sa ukázalo, že sebahodnotenie ako aj sebaúčinnosť negatívne súvisia s hypervigilanciou, presúvaním zodpovednosti a prokrastináciou. Prekvapujúce zistenia, v rozpore s hypotézami, boli negatívne vzťahy medzi reguláciou vlastných emócií a vigilanciou a medzi sebahodnotením a vigilanciou. Napokon, podľa výsledkov mediačných analýz sebahodnotenie aj sebaúčinnosť pôsobia ako mediátori niektorých zistených vzťahov medzi dimenziami emočnej inteligencie a štýlmi rozhodovania.

KLúčové slová: emočná inteligencia; sebahodnotenie; sebaúčinnosť; štýly rozhodovania; zdravotnícki profesionáli

EMOTIONAL INTELLIGENCE, SELF-ESTEEM, SELF-EFFICACY AND DECISION-MAKING STYLES IN HEALTHCARE PROFESSIONALS

Abstract: The aim of this study is to investigate relationships between dimensions of perceived emotional intelligence, self-esteem, self-efficacy and decision-making styles in healthcare professionals. The research sample consisted of 64 healthcare professionals who completed the Trait Meta-Mood Scale, the Rosenberg's Self-Esteem Scale, the General Self-Efficacy Scale, and the Melbourne Decision Making Questionnaire. The correlation analysis revealed that two dimensions of emotional intelligence, clarity and regulation of one's emotions, are positively associated with self-esteem and self-efficacy, and negatively associated with hypervigilance. Further, it was shown that self-esteem, as well as self-efficacy, is negatively associated with hypervigilance, buck-passing, and procrastination. Surprising findings, contrary to hypotheses, were negative relationships between regulation of one's emotions and

vigilance and between self-esteem and vigilance. Moreover, according to the results of mediation analysis procedures, self-esteem and self-efficacy function as mediators of some relationships between dimensions of emotional intelligence and decision-making styles.

Keywords: *emotional intelligence; self-esteem; self-efficacy; decision-making styles; healthcare professionals*

ÚČINNÉ A RIZIKOVÉ FAKTORY V MINDFULNESS MEDITÁCIÍ

Petra Soláriková, Igor Bartolen

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
petra.solarikova@uniba.sk, igor.bartolen@gmail.com*

Abstrakt: Náš výskum sa zaoberal zhodnotením účinných a rizikových faktorov prítomných v intervenciách založených na mindfulness meditácii. Množstvo štúdií už poukázalo na pozitívny vplyv mindfulness meditácie, avšak možné riziká, ktoré dané cvičenie so sebou prináša pre špecifické skupiny nebolo dostatočne preskúmané. Cieľom štúdie bolo preskúmať vzťahy medzi faktormi účastníka – úrovňou mindfulness, reziliencie, prítomnosťou fyzického ochorenia, psychického ochorenia a traumy, averzívnych zážitkov z detstva; faktormi programu – intenzitou a frekvenciou meditácie; faktormi učiteľa – kompetencie, schopnosti. Následne sme zhodnotili aký majú vplyv na výskyt a interpretáciu zážitkov súvisiacich s meditáciou. Výsledky (N=52) poukázali, že úroveň mindfulness a reziliencie môžu pozitívne ovplyvniť interpretáciu niektorých zážitkov, a taktiež, že vysoko hodnotená kompetentnosť učiteľa pozitívne vplýva na ich interpretáciu. Zistili sme, že tendencia k negatívnemu hodnoteniu sa do rôznej miery vyskytla u jedincov s prítomnosťou fyzického, psychického ochorenia, traumy a averzívnych zážitkov z detstva, pričom u nich dochádzalo k častejšiemu výskytu náročných zážitkov v špecifických dimenziách. Výsledky práce môžu slúžiť ako námet na skvalitnenie mindfulness procesu a zdokonalenie samotných kompetencií učiteľov.

Príučové slová: *meditácia; mindfulness; riziká; účinnosť*

EFFECTIVE AND RISK FACTORS IN MINDFULNESS MEDITATION

Abstract: Our research dealt with the evaluation of the effective and risk factors present in interventions based on mindfulness meditation. A number of studies have already shown the positive impact of mindfulness meditation but the potential risks for specific groups that this exercise entails have not been sufficiently investigated. The aim of the study was to explore the relationships between participant factors - levels of mindfulness, resilience, presence of physical illness, mental illness and trauma, aversive childhood experiences; program factors - the intensity and frequency of meditation; teacher factors - competences, abilities. Subsequently, we evaluated their impact on the occurrence and interpretation of meditation-related experiences. The results (N=52) showed that the level of mindfulness and resilience can positively influence the interpretation of some experiences, and also that the highly rated teacher competence has a positive impact on their interpretation. We have found that the tendency towards negative assessment to a varying degree has occurred in individuals with physical, mental illness, trauma and aversive childhood experiences, with a more frequent onset of challenging experiences in specific dimensions. The results of our work can serve as an idea for improving the mindfulness process and improving the competences of teachers themselves.

Keywords: *meditation; mindfulness; risks; effectiveness*

*ÚLOHA VEDECKÝCH VEDOMOSTÍ, VEDECKÉHO UVAŽOVANIA
A DÔVERY VO VEDU VO FORMOVANÍ PRO-ENVIRONMENTÁLNYCH PRESVEDČENÍ
A SPRÁVANIA LUDÍ*

Jakub Šrol

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie, Bratislava
jakub.srol@savba.sk*

Abstrakt: Zatiaľ čo výskumy poukazujú na relatívne vysoký záujem všeobecnej populácie o problém globálneho otepľovania, zdá sa, že tento záujem sa málokedy pretaví do skutočného pro-environmentálneho správania (Tam & Chan, 2017). Ľudia ako jednu z bariér ich osobnej angažovanosti v témach globálneho otepľovania spomínajú nedostatok porozumenia tomuto komplikovanému problému (Lorenzoni et al., 2007). Niektoré štúdie naznačujú, že toto nízke porozumenie môže byť následkom nedostatočnej vedeckej gramotnosti (Bertoldo et al., 2019). Iné výskumy poukazujú na to, že vyššia vedecká gramotnosť môže mať za následok skôr vyššiu polarizáciu v otázkach týkajúcich sa globálneho otepľovania, ako prijatie presvedčení v súlade s vedeckým konsenzom (Kahan et al., 2012). Vzhľadom na rozporuplné poznatky predchádzajúcich výskumov sa v tomto príspevku pokúsim priblížiť, akými rôznymi spôsobmi môžu vedecké vedomosti, vedecké uvažovanie a dôvera vo vedu formovať pro-environmentálne presvedčenia a správanie ľudí.

Kľúčové slová: *vedecká gramotnosť; vedecké uvažovanie; záujem o globálne otepľovanie; pro-environmentálne správanie*

**THE ROLE OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE, SCIENTIFIC REASONING,
AND TRUST IN SCIENCE IN FORMATION OF PEOPLE'S
PRO-ENVIRONMENTAL BELIEFS AND BEHAVIOR**

Abstract: While studies have shown a relatively high concern of general population about global warming, it appears that this concern is rarely reflected in a real-life pro-environmental behavior (Tam & Chan, 2017). As one of the barriers to their personal engagement in global warming issues, people report insufficient understanding of this complicated problem (Lorenzoni et al., 2007). Some research suggests that this insufficient understanding might be a consequence of low scientific literacy (Bertoldo et al., 2019). Other studies show that higher scientific literacy may result in more polarization about the issues related to global warming rather than higher acceptance of beliefs in line with the scientific consensus (Kahan et al., 2012). Considering these somewhat inconsistent findings, in my study I will attempt to provide an account of the relative roles of scientific knowledge, scientific reasoning, and trust in science in formation of people's pro-environmental beliefs and behavior.

Keywords: *scientific literacy; scientific reasoning; environmental concern; pro-environmental behavior*

PRÍPRAVA KOGNITÍVNEHO STRESOVÉHO PROTOKOLU

Daniela Turoňová, Dana Brunovská, Simona Vytykáčová

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
daniela.moskalova@uniba.sk, vytykacova2@uniba.sk*

Abstrakt: Cieľom výskumu bolo vytvorenie kognitívneho stresového protokolu a testovanie jeho validity pomocou subjektívnych a objektívnych ukazovateľov záťaže/stresu. Porovnávali sme kognitívny výkon a fyziologické markery v dvoch úlohách: 4 Choice Reaction Time (4CHRT) a Baddeleyho gramatickom teste, administrovaných v stresovej a nestresovej podmienke. Zvýšenie záťaže a nabudenie organizmu sme merali pomocou dotazníka aktuálnej úzkosti (STAI X-1) pred a po testovaní a objektívnymi fyziologickými ukazovateľmi: elektrodermálnej aktivity, teploty na periférii tela a

očných pohybov. Výskumnú vzorku tvorilo 18 participantov s priemerným vekom 22,2 roka (SD= 3,7 roka). V úlohe 4CHT v stresovej podmienke bol preukázaný horší reakčný čas, vyššia chybovosť a vodivosť kože, na základe čoho túto časť protokolu považujeme za najstresujúcejšiu. Výsledky subjektívnych a objektívnych meraní potvrdili celkové nabudenie organizmu, vďaka čomu predpokladáme účinnosť kognitívneho stresového protokolu.

Kľúčové slová: *stresový protokol; kognitívna záťaž; nabudenie organizmu; elektrodermálna aktivita; očné pohyby; teplota periférie tela*

THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE STRESS PROTOCOL

Abstract: The aim of the research was to create a cognitive stress protocol and to test its validity by subjective and objective indicators of workload/stress. We compared the cognitive performance and physiological markers in two tasks: 4 Choice Reaction Time (4CHRT) and Baddeley's grammar test, administered under stress and non-stress conditions. Workload increase and body arousal were measured using the State Anxiety Inventory (STAI X-1) before and after the testing and objective physiological indicators: electrodermal activity, body peripheral temperature, and eye movement. The research sample consisted of 18 participants with an average age of 22.2 years (SD = 3.7 years). In the task of 4CHT under the stress condition, worse reaction time, higher error rate and skin conductivity have been demonstrated, which makes this part of the protocol the most stressful. The results of subjective and objective measurements confirmed the overall arousal of the organism, which is why we assume the effectiveness of the cognitive stress protocol.

Keywords: *stress protocol; cognitive workload; arousal; electrodermal activity; eye movements; temperature at the periphery of the body*

OSOBNOSTNÉ A KOGNITÍVNE KORELÁTY ZÁŽITKOVÉHO A NA CIEĽ ZAMERANÉHO ONLIE-NAKUPOVANIA

Daniela Turoňová, Milica Schraggeová, Anton Heretik, jr., Viktor Svetský
Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
daniela.moskalova@uniba.sk

Abstrakt: Príspevok prezentuje výsledky výskumu zameraného na správanie v kontexte online nákupu, na vzorke 2733 participantov. Naším hlavným cieľom bolo preskúmať vzťah medzi osobnosťou (5 faktorovým modelom osobnosti) a kognitívnym profilom online nakupujúcich vo vzťahu k ich nákupnému správaniu. Zamerali sme sa aj na vzťah medzi zážitkovým a cieľavedomým online nákupným správaním a aktuálnym stavom nabudenia nakupujúceho, ktorý predstavuje dôležitý mechanizmus predovšetkým impulzívneho nakupovania. Keďže dôležitým faktorom online nakupovania sú aj demografické premenné, venovali sme sa aj analýze vzťahu medzi vekom, pohlavím, príjmom, vzdelaním a onlie-nakupovaním.

Kľúčové slová: *osobnosť; zážitkové onlie-nakupovanie; na cieľ zamerané onlie-nakupovanie; online-nakupujúci; kognitívne; nabudenie*

PERSONALITY AND COGNITIVE CORELATS OF GOAL-DIRECTED AND EXPERIENTIAL E-SHOPPERS.

Abstract: The article presents results of research regarding Online shopping behavior, performed on samples of 2733 e-shoppers. The overall aim was to investigate the relationship between individual differences in personality traits and cognitive profile of e-shoppers and their purchase behavior. We also focused on the relationship between online shopping (Goal-directed and Experiential) and arousal, as an important mechanism driving buying impulsiveness. Consumer demographic is also an important

factor in online shopping environment. This study therefore also explore the demographic factors like age, gender, income, and education.

Keywords: *personality; goal-directed; experiential; e-shoppers; cognitive; arousal*

NOČNÉ HRV A KVALITA SPÁNKU

Daniela Turoňová, Petra Solariková, Silvia Blahunková, Igor Brezina, Jakub Rajčáni
Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta – Katedra psychológie
daniela.moskalova@uniba.sk

Abstrakt: Spánok ako proces, je charakteristický aktiváciou kortikálnych a subkortikálnych neurálnych obvodov ktoré navzájom kooperujú pri kontrole spánku v oblasti tak hormonálnych zmien, ako aj iných neznámych faktorov (Saper et al., 2005). Spánok je tiež komplexným procesom, počas ktorého autonómna kontrola činnosti srdca fluktuuje medzi dominanciou sympatika a parasympatika. Náhl'ad do týchto autonómnych zmien, ktoré sú charakteristické pre prechod medzi bdlosťou a spánkom, nástupom spánku a jednotlivými stupňami spánku poskytuje analýza HRV. Cieľom tejto štúdie bolo preskúmať, či sa modulácia nočného HRV odráža aj v zníženej kvalite spánku. Kvalitu spánku (jeho latenciu, nástup, upravenú dĺžku spánku – celkovú dĺžku očistenú o latenciu a efektivitu spánku) sme hodnotili Pittsburský index kvality spánku. HRV sme kalkulovali v časovej a nelineárnej doméne. Naše výsledky naznačujú, že kvalita spánku koreluje s HRV aj keď tento vzťah bol v našom výbere limitovaný na premenné HRV analyzované počas fázy nástupu spánku.

Kľúčové slová: *nočné HRV; kvalita spánku; ANS; PSQI; nástup spánku*

NOCTURNAL HEART RATE VARIABILITY AND SLEEP QUALITY

Abstract: The sleep process is characterized by the activation of a number of cortical, subcortical neural circuits, which cooperate in order to control sleep according to hormonal changes and other unknown factors (Saper et al., 2005). Sleep is also a complex process in which autonomic cardiac control fluctuates between sympathetic and parasympathetic predominance. The analysis of HRV during different sleep stages provide insight on the physiological autonomic changes that characterize wake-to-sleep transition, sleep onset, and different sleep stages. The aim of this study was to examine whether nocturnal vagal modulation of heart rate is related to the poor sleep quality. Sleep quality (sleep latency, sleep onset, corrected sleep duration - sleep duration without sleep latency, sleep efficiency) was assessed using the Pittsburgh Sleep Quality Index. Heart rate variability was calculated in time, and non-linear domain. Our results suggest that sleep quality is correlated with HRV during sleep onset.

Keywords: *nocturnal heart rate variability; sleep quality; ANS; PSQI; sleep onset*

KVALITATÍVNA ANALÝZA MOTIVÁCIE VELITEĽOV POSÁDOK ZÁCHRANNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY V SIMULOVANÝCH ÚLOHÁCH

Branislav Uhrecký, Jitka Gurňáková

Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie, Bratislava
uhrecky.branislav@gmail.com, jitka.gurnakova@savba.sk

Abstrakt: Z doterajšej empirickej literatúry o psychologických charakteristikách zdravotníckych záchranárov je známe, že majú vysokú potrebu stimulácie, pričom niektoré kvalitatívne štúdie poukazujú na to, že svoju prácu často prirovnávajú k adrenalinovému športu. V rámci analýzy verbálnych protokolov s veliteľmi posádok ZZS (N = 66) zo simulovanej úlohy na záchranárskej súťaži sme identifikovali päť typov motivačnej orientácie - na výkon, na stimuláciu, na pacienta, na autonómiu a udržanie pocitu vnímanej kontroly a na tím a uznanie. Pre tieto typy motivačnej orientácie boli

špecifické aj niektoré prežívané afektívne stavy a využívané stratégie ich regulácie. Výsledky diskutujeme v kontexte doterajších poznatkov o psychologických aspektoch práce zdravotníckych záchranárov.

Kľúčové slová: motivačná orientácia; analýza vzorov; záchranná zdravotná služba

QUALITATIVE INQUIRY INTO EMERGENCY MEDICAL SERVICES CREW LEADERS' MOTIVATION IN SIMULATED TASKS

Abstract: Contemporary empirical literature on psychological dispositions of paramedics generally points out to a high level of need for stimulation. According to several qualitative studies, paramedics often describe their job as an adrenaline sport. As a part of our analysis of verbal protocols from simulated task on a paramedic competition with paramedic crew leaders (N = 66), we identified five types of their motivational orientation - on performance, on stimulation, on patient, on autonomy and a sense of control, and on team and social validation. Certain affective experiences and regulation strategies specific for these types of motivational orientation. We discuss these findings in the context of current knowledge about the psychological aspects of paramedics' job.

Keywords: motivational orientation; template analysis; emergency medical service

SÚVISLOSŤ MEDZI ŠIKANOVANÍM A UŽÍVANÍM DROG V STARŠOM ŠKOLSKOM VEKU

Marta Vavrová

*Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
marta.vavrova@ucm.sk*

Abstrakt: Štúdiá sa zaoberá problematikou šikanovania v súvislosti s užívaním drog (alkohol, tabak, marihuana, ostatné ilegálne drogy). Cieľom štúdie bolo preskúmať súvislosť medzi fyzickým, psychickým šikanovaním (obet') a užívaním alkoholu, cigariet, marihuany (posl. 30 dní) a ilegálnych drog (posl. rok) so zreteľom na pohlavie a vek. Výskumný súbor tvorilo 513 žiakov ZŠ vo veku od 11 do 15 rokov (56% dievčat a 44% chlapcov) z rôznych regiónov Slovenska. Zber údajov prebiehal prostredníctvom dotazníka SAHA - Social and Health Assessment (Weisberg a kol, 1991; Rojková, 2017). Výsledky prostredníctvom frekvenčnej, bivariačnej a logistickej regresnej analýzy priniesli poznatky o prevalencii užívania drog, šikanovania v staršom školskom veku a poukázali na význam fyzického šikanovania a veku pri užívaní legálnych drog, pohlavia a fyzického šikanovania pri užívaní ilegálnych drog, veku a psychického šikanovania pri užívaní marihuany.

Kľúčové slová: šikanovanie; obeť; školský vek; užívanie drog

THE LINK BETWEEN BULLYING AND DRUG USE IN OLDER SCHOOL AGE

Abstract: The study deals with bullying in relation to drug use (alcohol, tobacco, marijuana, other illegal drugs). The aim of the study was to investigate the link between physical, psychological bullying (victimization) and the use of alcohol, cigarettes, marijuana (last 30 days) and illicit drugs (last year) with regard to gender and age. The research sample consisted of 513 primary school pupils aged 11 to 15 (56% of girls and 44% of boys) from different regions of Slovakia. The data were collected through the SAHA questionnaire - Social and Health Assessment (Weisberg et al., 1991; Rojková, 2017). The results of the frequency, bivariate and logistic regression analysis, provided the information about the prevalence of drug use, bullying in older school age and highlighted the role of physical bullying and age in legal drug use, gender and physical bullying in illicit drug use, age and psychic bullying in marijuana use.

Keywords: bullying; victimization; school age; drug use

Andrea Zeliénková

*Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Ústav experimentálnej psychológie, Bratislava
zeliénkovandrea@gmail.com*

Abstrakt: Rozhodnutiu podnikat' predchádza hodnotenie podnikateľskej príležitosti a rozhodnutie investovať. Kognitívny prístup považuje za jednu z príčin rozhodnutia podnikat' nižšie vnímanie rizika, ktoré môže byť redukované kognitívnymi odchýlkami. Z toho dôvodu bolo cieľom nášho výskumu preskúmať vplyv kognitívnych odchýlok a vnímania rizika na hodnotenie podnikateľskej príležitosti a následné investičné rozhodnutie. Výskumnú vzorku tvorilo 40 študentov ekonomických odborov. Vzorka bola rovnomerne zastúpená ženami a mužmi. Zistenia ukázali, že významným prediktorom vnímania rizika je nerealistický optimizmus pri vzácnych pozitívnych udalostiach a nerealistický optimizmus pri bežných pozitívnych udalostiach je prediktorom averzie k strate. Nerealistický optimizmus pri bežných pozitívnych udalostiach a hodnotenie príležitosti priamo predikovali výšku investičného rozhodnutia do podniku.

KLúčové slová: *kognitívne odchýlky; riziko; podnikateľská príležitosť; investičné rozhodnutie*

THE IMPACT OF COGNITIVE PREDISPOSITIONS ON THE DECISION TO START A BUSINESS

Abstract: Opportunity evaluation and investment decision precedes the decision to start a business. Cognitive approach assumes that lower risk perception reduced by cognitive biases is a possible cause of decision to start a business. Therefore, our research aims to examine impact of cognitive biases and risk perception on opportunity evaluation and subsequent investment decision. Research sample consists of 40 economic students. Distribution of men and women was balanced. Results showed that the significant predictor of risk perception is unrealistic optimism about rare positive events and unrealistic optimism about common positive events is a predictor of the loss aversion. Unrealistic optimism about common positive events and opportunity evaluation directly predicted the amount of money invested into the business.

Keywords: *cognitive biases; risk; entrepreneurial opportunity; investment decision*

INTERAKTÍVNE FORMY SPRACOVANIA VÝUČBOVÉHO OBSAHU A VERIFIKÁCIE VEDOMOSTÍ ALEBO PEDAGÓG DIZAJNÉROM

Vladimír Burčík

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
vladimir.burcik@uniba.sk

Abstrakt: Cieľ workshopu: Facilitácia zručností v spracovaní interaktívneho výučbového obsahu prostredníctvom jednoduchého autorského systému.

Organizácia: Účastníci workshopu budú mať k dispozícii vzorový obsah z klinickej, organizačnej, sociálnej, poradenskej a školskej psychológie. Po výbere preferovanej oblasti spracujú pod vedením inštruktora zvolený obsah v autorskom online systéme do formy interaktívnej lekcie a testu osvojených vedomostí. Autorský systém nevyžaduje žiadne špeciálne počítačové zručnosti. Jeho jednoduchosť, výkonnosť a používateľská prívetivosť bola ohodnotená viacerými prestížnymi medzinárodnými cenami, napr. Brandon Hall Award. Spracovaný obsah je možné používať na všetkých známych elektronických zariadeniach – stolné a prenosné počítače, tablety, smartfóny. Účastníci workshopu môžu pracovať aj s vlastnými prenosnými zariadeniami (notebooky, tablety, smartfóny).

INTERACTIVE EDUCATIONAL CONTENT DESIGN AND VERIFICATION OF GAINED KNOWLEDGE OR EDUCATOR AS A DESIGNER

Abstract: The aim of the workshop - Facilitating skills in the processing of interactive teaching content through a simple authoring system.

Organization - Workshop participants will have sample content from clinical, organizational, social, counseling, and school psychology. After selecting the preferred area, they will process the selected content in the author's online system into an interactive lesson and a test of acquired knowledge under the guidance of the instructor. The authoring system does not require any special computer skills. Several prestigious international awards have rated its simplicity, performance, and user-friendliness. e.g., Brandon Hall Award. The content can be used on all known electronic devices - desktop computers and laptops, tablets, smartphones. Workshop participants can also work with their own portable devices (laptops, tablets, smartphones).

Keywords: *microlearning; content design; interactivity; a learning process gamification*

PARTNERSKÝ KONTRAKT V PÁROVOM PORADENSTVE A PSYCHOTERAPII

Daniela Čechová

Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
daniela.cechova@uniba.sk

Abstrakt: Partnerské vzťahy patria medzi tie, ktoré môžu byť veľmi uspokojujúce alebo veľmi náročné. Partnerský kontrakt je založený na nevedomých motívoch, skrytých dôvodoch výberu partnera. Keď prídu páry do terapie, javí sa užitočné pracovať s nimi na pochopení partnerského kontraktu a na tom, ako sa neskôr mení. Tento vysoko zážitkový workshop sa zameriava na uvedomenie si skutočnosti, ako sú vzájomné prepojené súčasné ťažkosti páru a prvé stretnutie, prvé rande a rozhodnutie vziať sa.

Príručové slová: *partnerský kontrakt; prvé stretnutie*

PARTNER CONTRACT IN COUPLE COUNSELING AND PSYCHOTHERAPY

Abstract: Partner relationships fall among those which could be very satisfying, as well as demanding. The partner contract is based on the unconscious motives, the hidden reasons underlying our partner

selection. When couples engage in therapy, it appears to be helpful to work with them on the understanding of their partner contract and how it is changing later on. This highly experiential workshop focuses on the participants' awareness of how the first meeting, first date, decision to get married and couple's current issues are interlinked.

Keywords: *Couple Contract; First meeting*

PARTICIPÁCIA DETÍ A ADOLESCENTOV NA TVORBE KONTRAKTU V PSYCHOLOGICKOM PORADENSTVE/TERAPII

Hana Smitková*, Jana Lednická, Lucia Lenická

**Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
hana.smitkova@uniba.sk*

Abstrakt: Participácia detí a adolescentov na tvorbe kontraktu je prvým a dôležitým krokom k ich zapojeniu do rozhodovania a aktívnej účasti v poradenskom procese. Podporuje aj partnerské postavenie detí a adolescentov v terapii/poradenstve. Sú deti a adolescenti schopní robiť dobré rozhodnutia? A od akého veku? Ako skĺbiť v tvorbe kontraktu všetky tri strany - deti a adolescentov, rodičov a psychológov/gičky? V modelových situáciách na workshope budeme zvažovať, ako pracovať s citlivými témami ako je napr. mlčanlivosť s ohľadom na informácie potrebné zdieľať s rodičom či hranice zodpovednosti vyplývajúce z psychologickej profesie. V práci nám budú pomáhať etické kódexy odborných organizácií, návrhy riešenia etických dilem, príklady dobrej praxe a naše skúsenosti.

KLúčové slová: *deti/rodičia/psychologičky; psychológovia; mlčanlivosť; etické robenie rozhodnutí*

PARTICIPATION OF CHILDREN AND ADOLESCENTS IN CONTRACTING IN PSYCHOLOGICAL COUNSELING/THERAPY

Abstract: The participation of children and adolescents in contracting is the first and an important step towards their involvement in the decision-making and in the active participation in the counseling process. It also supports the partnership status of children and adolescents in therapy/counseling. Are children and adolescents able to make good decisions? And from what age? How to combine all three sides in creating a contract - children/adolescents, parents and psychologists? In model situations we will consider how to work with issues such as confidentiality regarding the information to be shared with the parent or the boundaries of responsibility arising from the psychological profession. Ethical codes of professional organizations, proposals of ethical dilemma solutions, examples of a good practice and our experience will guide us in solving the dilemmas.

Keywords: *children/parents/psychologists; confidentiality; ethical decision making*

PREDCHÁDZANIE FALOŠNE POZITÍVNYM VÝSLEDKOM V PSYCHOLOGICKOM VÝSKUME

Jakub Rajčáni

*Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
jakub.rajcani@uniba.sk*

V súčasnosti je čoraz častejším problémom psychologického výskumu jeho nedostatočná replikovateľnosť. K veľkému výskytu falošne pozitívnych výsledkov prispieva časté nesprávne interpretovanie p-hodnôt, selektívne prezentovanie „štatisticky významných“ výsledkov a možnosť výskumníka robiť počas analýzy rôzne rozhodnutia (stupne voľnosti výskumníka), ktoré zásadne ovplyvňujú výsledky výskumu. Tento workshop je určený najmä začínajúcim výskumníkom a jeho cieľom je demonštrovať niekoľko možností, ako sa vyhnúť prezentovaniu falošne pozitívnych výsledkov vo vlastnom výskume. Náplňou workshopu bude diskusia o interpretácii p-hodnôt a veľkosti

efektov, demonštrácia nafúknutia pravdepodobnosti falošne pozitívnych výsledkov pri opakovaní analýz, analyzovaní viacerých závislých premenných, či dopĺňovaní vzorky počas analýzy. Na workshope budeme tiež venovať pozornosť princípom otvorenej vedy, a pred-registácii výskumov.

Ľúčové slová: replikačná kríza; testovanie nulových hypotéz; p-hodnota; chyba 1. typu

PREVENTING FALSE POSITIVE RESULTS IN PSYCHOLOGY RESEARCH

Abstract: Presently, the lack of replicability is an increasingly common problem in psychological research. Frequent misinterpretation of p-values, selective presentation of “statistically significant” results, and the ability of the researcher to make various decisions during the analysis (researcher degrees of freedom) contribute to the high incidence of false positive results. This workshop is designed especially for emerging researchers, and it aims to demonstrate several ways to avoid presenting false positive results in their own research. The workshop will include a discussion of the interpretation of p-values and effect sizes, demonstration of inflating the probability of false-positive results when repeating analyzes, analyzing several dependent variables, or adding more participants during the analysis. At the workshop, we will also pay attention to the principles of open science and pre-registration in scientific research.

Keywords: replication crisis; null hypothesis testing; p-value; type 1 error

ADAPTÁCIA ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA NA ŠKOLSKÉ PROSTREDIE

Lucia Sabová, Gabriela Herényiová, Diana Demkaninová, Radoslav Blaho
Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta - Katedra psychológie
lucia.sabova@uniba.sk

Abstrakt: Počas workshopu sa budeme zameriavať na významnú fázu kariéry školských psychológov, a to práve na ich pracovné začiatky – adaptačnú fázu. Jedná sa o najintenzívnejšiu časť profesijnej dráhy, kedy dochádza k identifikácii sa so životným poslaním. Utvára sa rola, postoje, profesijné záujmy a hodnotová orientácia školského psychológa. Kladú sa základy odborných skúseností a kompetencií. Zároveň je pre túto fázu príznačný aj výskyt veľkého množstva prekážok – ako odborných, tak i osobných, preto je toto obdobie z viacerých hľadísk pre začínajúcich školských psychológov náročné. Workshop je podporený projektom KEGA 067UK-4/2018 a informácie na ňom budú reflektovať situáciu vychádzajúcu z analýzy zozbieraných dát a informácií zozbieraných v rámci ďalších aktivít tohto projektu.

Ľúčové slová: školský psychológ; adaptácia

ADAPTATION OF SCHOOL PSYCHOLOGIST TO SCHOOL ENVIRONMENT

Abstract: During the workshop we will focus on a crucial phase of the career of school psychologists at its beginnings – the adaptation phase. It is the most intensive part of the career path, where identification with life mission occurs. The role, attitudes, professional interests and value orientation of the school psychologist are formed. The basics of professional experience and competence are laid. At the same time, this phase is characterized by the occurrence of a large number of obstacles – both professional and personal, so this period is difficult for beginning school psychologists from several points of view. This workshop is supported by a grant project KEGA 067UK-4/2018 and the information provided will reflect a situation based on the data analyses and collected information from other activities of this project.

Keywords: school psychologist; adaptation